



รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ การศึกษาสถานภาพความรู้เกี่ยวกับอาณานิคมชายแดน
ของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน : ระยะที่ 1 บรรณนิทัศน์
(เล่มที่ 3 ชายแดนไทย - พม่า)

โดย ผศ.ดร.โสภารัตน์ จารุสมบัติ
น.ส. กรกช ศิริโชค และคณะ

17 มิถุนายน 2548

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ การศึกษาสถานภาพความรู้เกี่ยวกับอาณานิคมชายแดน
ของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน : ระยะที่ 1 บรรณนิทัศน์
(เล่มที่ 3 ชายแดนไทย - พม่า)

คณะผู้วิจัย

ผศ.ดร. โสภารัตน์ จารุสมบัติ	หัวหน้าโครงการ
นางสาวกรรช ศิริโชค	นักวิจัย
นางสาวพัชราภา ดันตราจิน	ผู้ช่วยนักวิจัย
นางสาววันวิสาข์ ประทุมเพชรทอง	ผู้ช่วยนักวิจัย
นางสาวสุรวัสนิ เทพสันต์	ผู้ช่วยนักวิจัย
นางสาวเสาวนิต จันทวี	ผู้ช่วยนักวิจัย

ชุดโครงการระบบข้อมูลเพื่อการวิจัยและการบริหารจัดการชายแดน สกว.

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

สารบัญ

	หน้า
สรุปชายแดนพม่า	ก - ง
งานเขียนชายแดนไทย-พม่า	
• เรียงตามตัวอักษร	3-1
• เรียงตามหัวเรื่อง	
1. การเมือง การทหาร ความมั่นคง	3-60
2. เศรษฐกิจ อุตสาหกรรม การพัฒนา	3-84
3. สังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์	3-94
4. สิ่งแวดล้อม	3-116
• เรียงตามปี พ.ศ.	
- พ.ศ. 2536	3-121
- พ.ศ. 2537	3-122
- พ.ศ. 2538	3-123
- พ.ศ. 2539	3-128
- พ.ศ. 2540	3-136
- พ.ศ. 2541	3-143
- พ.ศ. 2542	3-148
- พ.ศ. 2543	3-155
- พ.ศ. 2544	3-160
- พ.ศ. 2545	3-170
- พ.ศ. 2546	3-177
- พ.ศ. 2547	3-182
- ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์	3-183

บรรณานุกรม

- เรียงตามตัวอักษร 3-184
- เรียงตามหัวเรื่อง
 1. การเมือง การทหาร ความมั่นคง 3-207
 2. เศรษฐกิจ อุตสาหกรรม การพัฒนา 3-216
 3. สังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ 3-220
 4. สิ่งแวดล้อม 3-229
- เรียงตามปี
 - พ.ศ. 2536 3-231
 - พ.ศ. 2537 3-232
 - พ.ศ. 2538 3-232
 - พ.ศ. 2539 3-234
 - พ.ศ. 2540 3-238
 - พ.ศ. 2541 3-240
 - พ.ศ. 2542 3-243
 - พ.ศ. 2543 3-245
 - พ.ศ. 2544 3-248
 - พ.ศ. 2545 3-252
 - พ.ศ. 2546 3-255
 - พ.ศ. 2547 3-257
 - ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ 3-257

บทสรุปชายแดนไทยพม่า

จากการสำรวจงานวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือ บทความและเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับชายแดนไทย - พม่า พบว่างานที่ปรากฏส่วนใหญ่มักจะเกี่ยวข้องกับหัวเรื่องด้านการเมือง การทหาร ความมั่นคง รองลงมาคือ ด้านสังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ตามมาด้วยงานในกลุ่ม เศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และการพัฒนา โดยผู้ที่ผลิตงานดังกล่าวอยู่ในกลุ่มของสถาบันทหาร งาน วิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาโท และเอกของมหาวิทยาลัยทั้งรัฐและเอกชน เป็นที่น่าสังเกตว่างาน ส่วนใหญ่ที่สร้างขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2539 - ปัจจุบัน ซึ่งเป็นการศึกษาที่เน้นการศึกษาพื้นที่ชายแดน จังหวัด แม่ฮ่องสอน หนองคาย เชียงราย ตาก ทั้งนี้สามารถสรุปงานดังกล่าวได้ดังนี้

ด้านการเมือง การทหาร ความมั่นคง

จากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า ปัญหาที่มีการศึกษากันมากเป็นปัญหาเรื่องผู้อพยพ เข้าเมืองผิดกฎหมาย ปัญหาชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดน ปัญหาการปักปันเขตแดนไม่ชัดเจน ปัญหายาเสพติด การค้าของเถื่อน ซึ่งที่มาของปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นจากปัญหาการเมือง ภายในประเทศพม่า การสู้รบระหว่างรัฐบาลทหารพม่ากับกลุ่มน้อยซึ่งอาศัยในประเทศไทยเป็นที่พัก พิง การสู้รบดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาผู้อพยพหนีภัยสงครามและผู้อพยพที่หนีภัยความยากจน อันเนื่องมาจากการสู้รบอันยาวนานและภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในพม่า โดยอาศัยช่องว่าง ที่เจ้าหน้าที่ทางการไม่สามารถดูแลได้อย่างทั่วถึง อีกทั้งยังมีเจ้าหน้าที่รัฐบางส่วนที่แสวงหา ผลประโยชน์จากภาวะจำกัดนี้นำแรงงานราคาถูกเข้ามาอย่างผิดกฎหมาย งานวิจัยบางชิ้นบ่งชี้ว่า ผู้อพยพเหล่านี้กลายเป็นตัวปัญหา เนื่องจากเป็นพาหนะนำโรคภัยที่หมดไปแล้วจากประเทศไทย กลับมาอีกครั้ง เช่น ไข้มาลาเรีย โรคเท้าช้าง และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เช่นซิฟิลิส เอดส์ เป็นต้น ซึ่งทำให้ประเทศไทยต้องสูญเสียงบประมาณไปในการรักษาป้องกันโรคเป็นจำนวนมหาศาล

นอกจากนี้ผู้อพยพเหล่านี้จะเข้ามาเป็นแรงงานราคาถูก ทำงานในโรงงาน เรือประมง งานไร่งานสวน ในขณะที่การศึกษบางชิ้นพบว่าแรงงานเหล่านี้ก่อให้เกิดปัญหาแย่งที่ทำกิน กับ คนไทย ก่อความวุ่นวาย ก่ออาชญากรรม ลักขโมย ในขณะที่งานวิจัยอีกจำนวนหนึ่งเห็นว่าแรงงาน เหล่านี้เข้ามาทำงานแทนคนไทยในตลาดงานที่คนไทยไม่ทำ เช่น งานที่สกปรก งานเสี่ยงภัย ดังนั้นจึงควรให้สิทธิคนพวกนี้โดยการทำให้เป็นประวัติการศึกษา ประวัติการเสียภาษี ประวัติคดี ประวัติการทำความดีเพื่อพิจารณาให้สัญชาติต่อไปในอนาคต หรือให้การศึกษากับบุตรของผู้อพยพเหล่านี้

นอกจากปัญหาดังกล่าวจะกระทบต่อความมั่นคงภายในประเทศแล้ว ยังก่อให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เนื่องจากรัฐบาลพม่ามีความหวาดระแวงต่อไทยอยู่มากที่ไทยให้การช่วยเหลือผู้อพยพ และชนกลุ่มน้อย งานวิจัยชิ้นหนึ่งอ้างว่าไทยใช้ชนกลุ่มน้อยเป็นรัฐกันชน เมื่อมีการปราบปราม กองกำลังชนกลุ่มน้อยจะถอยร่นมาตั้งประชิดพรมแดน และทำการค้าชายแดนนอกระบบทำให้พม่าเสียผลประโยชน์ และตอบโต้ด้วยการปิดพรมแดนบีบให้ไทยปราบชนกลุ่มน้อย

ส่วนปัญหาการปักปันเขตแดน มีงานศึกษาไว้พอสมควร ทั้งเขตแดนทางทะเล ลำน้ำ และทางบก จุดร่วมของงานดังกล่าวอยู่ที่พม่ายังคงหวาดระแวงไทยจากปัญหาชนกลุ่มน้อย ทำให้ความร่วมมือในการปักปันเขตแดนไม่สามารถบรรลุผลได้ อันก่อให้เกิดปัญหารุกล้ำน่านน้ำ รุกล้ำเขตแดนที่ยังไม่มีการปักปันระบุเจ้าของแน่ชัด ปัญหาลักลอบขนของผิดกฎหมาย มีงานบางชิ้นกล่าวว่านอกจากการปักปันเขตแดนที่กระทำได้ยากแล้ว การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิทัศน์ของลำน้ำโดยธรรมชาติก็ทำให้พื้นที่เปลี่ยนแปลงความยาวเขตแดนมากขึ้น ไทยเสียดินแดนบางส่วน และอาจทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศได้ในอนาคต ดังนั้น จึงควรรีบแก้ไขโดยแสวงหาความร่วมมือกับรัฐบาลของพม่าเพื่อร่วมกันปักปันเขตแดนแบบคงที่โดยเร็ว

ปัญหายาเสพติด เป็นปัญหาต่อความมั่นคงอีกประการหนึ่งที่มีการกล่าวถึงในงานวิจัยควบคู่กับปัญหาผู้อพยพ ชนกลุ่มน้อย ปัญหายาเสพติดที่เป็นปัญหาเรื้อรังมานานนี้เกิดขึ้นเนื่องจากความไม่พร้อมของเจ้าหน้าที่รัฐ และการพัฒนารูปแบบขนยาของผู้ค้า เช่น มีงานวิจัยของทหารที่กล่าวว่าทหารทำหน้าที่ทั้งปราบปรามยาเสพติดควบคู่กับปฏิบัติการสงคราม มักพบกับปัญหาไม่รู้ภาษาถิ่น ขาดสารไม่มีประสิทธิภาพ ขาดความร่วมมือกับทหารพม่าในการสกัดกั้นยาเสพติด อีกทั้งผู้ค้ายังพัฒนารูปแบบการขนยา และอาศัยช่องว่างภาวะสงครามตามแนวชายแดนลักลอบนำเข้ายาได้อย่างง่ายดาย

โดยสรุปแล้วประเด็นด้านการเมือง การทหาร ความมั่นคงนี้ พบว่าปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามแนวชายแดนล้วนแล้วแต่มาจากภาวะการเมือง เศรษฐกิจภายในของพม่าที่ยังสับสนวุ่นวาย ความสัมพันธ์ระหว่างไทย - พม่าที่ยังคงหวาดระแวงต่อกันด้วยเกรงว่าไทยจะเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของพม่า แม้ว่าจะมีการสร้างสะพานมิตรภาพไทย-พม่าจากแม่สอด-เมียวดี เพื่อเป็นสะพานการค้าสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันแต่พบว่ามีการใช้สอยไม่เต็มที่เพราะพม่ายังคงหวาดระแวง และปิดพรมแดนทุกครั้งเมื่อไม่พอใจรัฐบาลไทย ดังนั้น จึงมักพบข้อสรุปแนวทางแก้ไขในลักษณะคล้าย ๆ กันของงานวิจัยหลายชิ้นที่ว่า ไทยต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อพม่า ต้องแสดงความจริงใจ ให้การช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี การศึกษา ถ้ามีปัญหาพื้นที่ชายแดนทับซ้อนก็ต้องเจรจาตั้งเขตแสวงหาผลประโยชน์ร่วมกันหรือแลกเปลี่ยนพื้นที่กัน ในกรณีที่ไทยต้องช่วยเหลือผู้อพยพก็ต้องชี้แจงต่อรัฐบาลพม่าให้ชัดเจนว่ามี

เจตนาเพื่อสิทธิมนุษยชนไม่ได้ต้องการจะแทรกแซงกิจการภายในแต่อย่างใด ทั้งนี้เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีและความร่วมมือระหว่างกันในการจัดการปัญหาตามแนวชายแดน

เศรษฐกิจ อุตสาหกรรม การพัฒนา

จากการพิจารณางานวิจัยด้านนี้พบว่า เรื่องที่มีการสนใจศึกษามากที่สุดคือเรื่องของการค้า การลงทุน ทั้งในระบบและนอกระบบ โดยพบว่าพม่าต้องการสินค้าอุปโภคบริโภค วัสดุก่อสร้าง สินค้าทุน และชิ้นส่วนอะไหล่อุตสาหกรรมจากไทย แต่การค้าชายแดนต้องประสบปัญหาจากการค้านอกระบบพม่าไม่ไว้วางใจกลัวไทยจะเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ อีกทั้งแนวทางพัฒนาของพม่ายังไม่สอดคล้องกับรัฐไทยหรือเอกชนไทยที่มุ่งเสรีนิยมการค้า ซึ่งพม่ายังไม่ต้องการให้เกิดเสรีมากขนาดนั้น จึงมักตอบโต้ด้วยการปิดด่านชายแดนอยู่เสมอๆ

ประเด็นสนใจศึกษาลำดับต่อมา คือ การส่งเสริมการท่องเที่ยวตามแนวชายแดน มีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับการท่องเที่ยว เช่น ปรับปรุงเมืองชายแดน การคมนาคม สาธารณูปโภค ซึ่งมีการเสนอให้ทำร่วมกันระหว่างรัฐ-เอกชน ทั้งนี้ต้องไม่กระทบต่อสภาพแวดล้อม

เป็นที่น่าสังเกตว่างานวิจัยที่ทำการศึกษาด้านเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม การพัฒนานั้น มีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับด้านความมั่นคง และด้านสังคม อาจเป็นเพราะเศรษฐกิจชายแดนไทย-พม่านั้นขึ้นอยู่กับประเด็นความสงบ ความมั่นคงตามแนวชายแดน ซึ่งมีประเด็นปัญหามากกว่า ข้อมูลส่วนใหญ่ในงานด้านเศรษฐกิจจึงมีเพียงการให้ข้อมูลเพื่อความสะดวกในการตัดสินใจของธุรกิจ * วิจัยเพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนารองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวที่อาจเกิดขึ้นเมื่อชายแดนสงบ และการค้าได้คืนถูกจัดไปหมดสิ้น

สังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์

ประเด็นสำคัญของด้านนี้ประกอบไปด้วยการจัดการทางสาธารณสุข และการจัดการกับผู้อพยพ สภาพความเป็นอยู่ของผู้อพยพในสังคมไทย ในด้านสาธารณสุขนั้นพบว่าปัญหาโรคติดต่อเป็นปัญหาสำคัญซึ่งผู้อพยพชาวพม่าเป็นพาหะของโรค เหาช้าง มาลาเรีย เอ็ดส์ โดยเฉพาะโรคเหาช้าง และไข้มาลาเรีย โดยมีรายงานการติดเชื้อ เทคนิควิธีการทางการแพทย์ ปรากฏอยู่มากในบทความวารสารทางการแพทย์ เพื่อมุ่งหาหนทางในการตรวจวินิจฉัยโรคให้ได้ผลสูงสุด อีกทั้งยังมีงานวิจัยสำรวจความคิดเห็น ความรู้เรื่องโรคติดตอดังกล่าวในหมู่แรงงานพม่าว่ารู้จักโรคนี้เพียงไร ซึ่งพบว่าประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในการป้องกันโรค เนื่องจากข้อมูลข่าวสารที่ไปไม่ถึง ประชาชนที่อยู่อาศัยติดกับป่าจะรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการป้องกันโรคภัยน้อยกว่าคนในพื้นที่ราบ นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาการให้บริการของเอกชนในการควบคุมโรค ซึ่งพบว่าโรงพยาบาลเอกชนมีศักยภาพในการรักษาและวินิจฉัยโรค แต่ยังไม่สอดคล้องกับนโยบายควบคุมโรค

ในส่วนของโรคเอดส์นั้น ปรากฏควบคู่กับปัญหายาเสพติด การค้าประเวณี โดยรวมพบว่าปัญหาดังกล่าวเกิดจากชุมชนใกล้เคียงเมืองรับรัฐชาวน้อยกว่าคนใกล้เคียง และยากที่จะติดตามผลการรักษาผู้ป่วยซึ่งเป็นผู้อพยพ โดยเสนอทางแก้ไขหลายวิธี ที่สำคัญ ได้แก่ เรียกร้องให้รัฐเข้ามาจัดการกับปัญหา ยาเสพติดสร้างกิจกรรม อาชีพ ให้กับคนเหล่านี้ อีกทั้งต้องเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม ในงานวิจัยช่วง พ.ศ. 2544 พบว่าการแพร่ระบาดยังคงมีอยู่โดยมีแนวโน้มคงที่ คนพม่าติดเชื้อมากกว่าคนไทยเนื่องจากปัญหาการสื่อสารที่ไม่เข้าใจกัน

ในด้านชีวิตความเป็นอยู่ของผู้อพยพชาวพม่าในดินแดนไทยนั้น เป็นประเด็นที่มีการศึกษาอยู่มาก เช่น ในทางสภาพจิตใจคนเหล่านี้มีปัญหามาก เนื่องจากสภาพเป็นคนต่างด้าวลักลอบเข้าเมือง จึงพบกับความหวาดกลัวเจ้าหน้าที่รัฐอยู่เสมอ และยังต้องพบกับความยากจนจากค่าแรงที่ต่ำมาก ถูกละเมิดสิทธิความเป็นคนในทุกด้าน นอกจากนี้ ยังพบปัญหาการปรับตัวของเด็กที่เกิดขึ้นบนแผ่นดินไทย พวกเขาต้องการการศึกษา และความรู้ทางวิชาชีพ แต่เด็กเหล่านี้มักจะถูกกีดกันจากพ่อแม่ไม่ให้เข้าเรียนเพราะความยากจน ปรับตัวเข้ากับเด็กไทยไม่ได้ มีความขัดแย้งทางวัฒนธรรมและภาษา อีกทั้งเมื่อเรียนไปแล้วกลับไม่ได้รับใบรับรองจากทางการ ทำให้ไม่สามารถศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไปได้

โดยสรุปแล้วการศึกษาสถานภาพชายแดนไทย-พมานี้ เป็นการให้ความสำคัญกับปัญหาที่เกิดขึ้นจากความวุ่นวายทางการเมืองในประเทศพม่าที่กระทบมายังประเทศไทย เป็นปัญหาเรื้อรังมานานทั้งผู้พลัดถิ่น ชนกลุ่มน้อย หรืออาชญากรรมข้ามชาติ ไปจนถึงการค้าใต้ดิน ทั้งนี้ งานส่วนใหญ่จะเสนอให้เป็นหน้าที่รัฐในการแก้ปัญหา เช่น เร่งปรับความสัมพันธ์กับประเทศพม่า ให้การช่วยเหลือประเทศพม่า เพื่อแลกกับความร่วมมือในการจัดการปัญหาชายแดน ที่ทั้งไทยกับพม่าต้องร่วมมือกันจึงจะประสบผลสำเร็จ

งานเขียนชายแดนไทย – พม่า เรียงตามตัวอักษร

วิทยานิพนธ์และวิจัย

กรรณิการ์ ธรรมรัตน์. 2542. ผลกระทบของการปิดด่านชายแดนต่อการค้าชายแดนไทย-พม่า :

ศึกษากรณีอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์
ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ เป็นการศึกษารูปแบบการค้าชายแดนเมียวดี – แม่สอด บริเวณนี้มี
ทั้งการค้าในระบบและนอกระบบ ซึ่งด่านถูกปิดหลายครั้ง สาเหตุใหญ่มาจากการปิดเมือง
ภายในประเทศพม่า ผู้วิจัยเสนอให้รัฐบาลไทยหาแนวทางในการพัฒนาความสัมพันธ์กับพม่าให้
มากขึ้น เพื่อไม่ให้กระทบถึงการค้าในระบบ บริเวณชายแดนไทย – พม่า แนวทางหนึ่งที่จะต้อง
เร่งจัดการ คือการทำให้การค้าในบริเวณนี้เป็นการค้าในระบบ ทำการค้าขายระหว่างกันโดยผ่าน
พิธีการศุลกากร

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2540. โครงการศึกษาจัดทำแผนแม่บทเพื่อปรับปรุงเมืองชายแดน
ทางการท่องเที่ยว แม่สอด เชียงของ เบตง, กรุงเทพฯ: บริษัทที่ปรึกษาการวิจัยภาคใต้.

โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาวิเคราะห์แนวทางโครงการและมาตรการในการ
ปรับปรุงเมืองชายแดนให้สามารถรองรับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวได้ เพื่อเป็นการกำหนด
แนวทาง แผนงานและโครงการ เพื่อรองรับแผนพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8
(2540-2544) เพื่อจัดรายละเอียดแผนงานและโครงการการพัฒนาต่างๆในพื้นที่ โดยให้มีความ
สอดคล้องกับแผนพัฒนาการทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย ซึ่งมีแนวทางในการ
พัฒนาการท่องเที่ยวที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจต่อส่วนรวม โดยไม่ขัดแย้งหรือทำลาย
สภาพแวดล้อมตลอดจนสังคมท้องถิ่น ทั้งนี้ต้องเป็นแผนที่เหมาะสมที่หน่วยงานรับผิดชอบ
สามารถนำไปปฏิบัติได้ และเพื่อให้เกิดความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการวางแผนของกลุ่มบุคคล
หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องโดยมุ่งหวังให้เกิดการยอมรับ ร่วมกันเป็นเจ้าของ ร่วมดำเนินการและปฏิบัติ
ตามแผนตลอดจนร่วมคิดตามตรวจสอบผลการปฏิบัติ ทั้งนี้ต้องพิจารณาถึงขอบเขตอำนาจหน้าที่
ที่เหมาะสมของรัฐและเอกชนในการมีส่วนร่วมดำเนินการดังกล่าว

กฤตยา อาชวนิจกุล. 2543. *เรื่องเพศ อนามัยเจริญพันธุ์และความรุนแรง: ประสบการณ์ชีวิตของ แรงงานอพยพจากประเทศพม่า*. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

เป็นการศึกษาชีวิตสภาพความเป็นอยู่ของผู้พลานานาชาติจากประเทศพม่าที่เข้ามาอยู่ใน ประเทศไทย สถานภาพของบุคคลเหล่านี้ เป็นผู้กระทำผิดกฎหมาย ทำให้อาจถูกจับกุมและถูก ละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานได้ง่าย และมีความเสี่ยงสูงต่อการถูกละเมิดสิทธิจากนายจ้างหรือ เสี่ยงต่อสภาพความไม่ปลอดภัยในที่ทำงาน ซึ่งเกิดขึ้นหลายรูปแบบ เช่น ถูกโกงค่าแรง ได้รับบาดเจ็บในการทำงาน ที่สำคัญคือผู้พลานานาชาติเสี่ยงต่อการกระทำรุนแรงทางเพศ ทั้งจาก เจ้าหน้าที่ของรัฐ นายจ้างและเพื่อนร่วมงานด้วยกันเอง ในยามเจ็บป่วย ผู้พลานานาชาติไม่สามารถเลือก วิธีการรักษาที่เหมาะสม เนื่องจากเป็นผู้พลานานาชาติเข้าเมือง ไม่มีเงินออม และพูดภาษาไทยได้น้อย หรือแทบไม่ได้เลย ผู้พลานานาชาติจึงเลือกที่จะรักษาตนเองด้วยการซื้อยามารักษาเอง หรือทนให้หาย โดยไม่รักษา ทำให้มีรายงานการตายในหมู่ผู้พลานานาชาติจำนวนมาก

ผู้วิจัยเสนอแนะให้รัฐบาลไทยปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของผู้พลานานาชาติ และ ข้อเสนอแนะในระดับต่ำสุดที่รัฐบาลไทยควรทำ ได้แก่ การแปลและเผยแพร่นโยบายและแผนที่ เกี่ยวข้องกับแรงงานอพยพในภาษาของผู้พลานานาชาติอย่างทั่วถึง

กฤตติกา บุญชาติพิสุทธิ. 2542. *ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ที่ดินบริเวณชายฝั่งกับการ เปลี่ยนแปลงของชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์จากการศึกษา ด้วยเทคนิครีโมทเซนซิง*. ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์สภาวะแวดล้อม สหสาขาวิทยาศาสตร์สภาวะแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์หัตถดอยโลจิสติกในการหาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ที่ดิน ของชายฝั่งกับการใช้ประโยชน์ที่ดินและสิ่งปกคลุมดิน 10 ประเภท ได้แก่ พื้นที่ชุมชนหนาแน่น พื้นที่ชุมชน พื้นที่ชายหาด พื้นที่ว่างเปล่า พื้นที่ป่าชายเลน พื้นที่ปกคลุมด้วยต้นไม้หนาแน่น พื้นที่ที่ ปกคลุมด้วยต้นไม้บางเบา นาข้าว ที่ราบน้ำท่วมถึง และแหล่งน้ำ

ผลการศึกษาพบว่าบริเวณทางต้นน้ำความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ประโยชน์ที่ดิน และ สิ่งปกคลุมดินกับการเปลี่ยนแปลงชายฝั่ง ไม่สามารถสรุปได้โมเดลหัตถดอยโลจิสติกไม่สามารถ แสดงความสัมพันธ์ใด ๆ ของการใช้ประโยชน์ที่ดิน และสิ่งปกคลุมดินแต่ละชนิดกับการเปลี่ยนแปลง ชายฝั่ง และเมื่อโมเดลมีตัวแปรการใช้ประโยชน์ที่ดินและสิ่งปกคลุมดินมากขึ้น โดยการเพิ่มข้อมูล การใช้ประโยชน์ที่ดิน และสิ่งปกคลุมดินกับการเปลี่ยนแปลงชายฝั่งมีนัยสำคัญเพิ่มขึ้น

เชมรัฐ กาญจนวัฒน์. 2544. ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาชนกลุ่มน้อยชาติพม่าตามแนว

ชายแดนไทย-พม่า. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ปีการศึกษา 2543-2544.

ผู้วิจัยศึกษาปัญหาชนกลุ่มน้อยชาติพม่า พบว่าปัญหานี้ยังไม่สามารถแก้ไขได้เนื่องจากหลายสาเหตุ อาทิ หน่วยทหารพม่าที่รับผิดชอบพื้นที่ชายแดนไทย - พม่า ได้รับประโยชน์จากการผลิตยาเสพติด จึงไม่สนใจแก้ปัญหาอย่างจริงจัง นอกจากนั้น กองทัพพม่าไม่เร่งรัดกวาดล้างกองกำลังชนกลุ่มน้อยในพม่าที่อาศัยบริเวณชายแดนไทยพม่า เพื่อความชอบธรรมในการครองอำนาจของรัฐบาลทหารพม่า และสำหรับฝ่ายไทย เจ้าหน้าที่รัฐของไทยตามชายแดนไทย - พม่าไม่สามารถควบคุมพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้กลุ่มต่อต้านรัฐบาลพม่าใช้ประโยชน์จากมวลชนในพื้นที่ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการในพม่า ผู้วิจัยเสนอแนะให้รัฐบาลไทยใช้มาตรการเชิงรุกอย่างไม่เปิดเผยเพื่อแก้ไขปัญหานี้ โดยยังรักษาสัมพันธภาพที่ดีระหว่างไทยกับพม่าไว้

จักกฤษณ์ ประสมเสื่อ. 2543. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของชาวเขา

ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยา และมนุษยวิทยา

สาขาสังคมวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พบว่าชาวเขาส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรมซึ่งต้องใช้แรงงานในการประกอบอาชีพ ทำให้ชาวเขาบางส่วนนิยมใช้ยาบ้า เพราะต้องการให้มีแรงทำงานมาก ๆ อีกทั้งบริเวณพื้นที่ต่อ.ปาย และ อ.ปางมะผ้า จ.แม่ฮ่องสอน เป็นพื้นที่ที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมากที่สุดพื้นที่หนึ่ง และอาชีพเกษตรกรรมรายได้น้อยเฉลี่ยต่อเดือนไม่พอใช้จ่ายในครอบครัวทำให้เกิดตัดสินใจกระทำความผิดเกี่ยวกับกัญชาจำหน่ายยาบ้าโดยสมัครใจ แม้จะรู้ว่าผิดกฎหมาย

จิระวรรณ ตันกูรานนท์. 2542. การมีส่วนร่วมและบทบาทผู้นำชุมชนชาวไทยภูเขาในการจัดการ

วิญญูชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรบัณฑิต ภาควิชาการ

ประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวความคิดการมีส่วนร่วม บทบาทรวมทั้งปัญหาอุปสรรค และแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการวิญญูชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน ของผู้นำชุมชนชาวไทยภูเขา ใช้การศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์เจาะลึกผู้นำชุมชนชาวไทยภูเขา 4 เผ่า คือ กะเหรี่ยง มูเซอ ลีซอ แม้ว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ผู้นำชุมชนชาวไทยภูเขามีความสนใจที่จะมีส่วนร่วมในการจัดการวิญญูชน แม้ว่าจะยังไม่มีความเข้าใจในรายละเอียดของการดำเนินการที่ชัดเจน โดยมีแนวคิดที่จะมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การส่งข่าวประชาสัมพันธ์ในรายการ การเป็นผู้ดำเนินรายการ การร่วมเป็นคณะกรรมการบริหารการร่วมเป็นคณะกรรมการผลิตรายการ จนถึงการจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงของชุมชนเอง

เจตน์ ธนวัฒน์. 2539. ปัญหาการนำนโยบายของผู้หลบหนีเข้าเมืองไปปฏิบัติในจังหวัดระนอง.

วิทยานิพนธ์ปริญญา (พัฒนาศักดิ์) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ปีการศึกษา
2539.

ผู้วิจัยทำการศึกษาปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่าที่หลบหนีเข้าเมืองโดยผ่าน
จังหวัดระนอง ซึ่งให้เห็นว่ามาตรการต่าง ๆ ที่รัฐใช้เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานไม่ได้ผล
ส่วนหนึ่งเป็นเพราะขาดนโยบายที่ชัดเจน ไม่มีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติในพื้นที่
การปฏิบัติตามนโยบายขาดเอกภาพ การขาดแคลนอัตรากำลัง ยานพาหนะ / วัสดุ ส่วนกลางยัง
ควบคุมอำนาจสั่งการอยู่ ทำให้ล่าช้า และไม่มีประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่รัฐแสวงหาประโยชน์จาก
แรงงานพม่า สภาพของพื้นที่ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ไม่เอื้อในการปฏิบัติตาม
มาตรการให้เกิดผลอย่างจริงจัง

ผู้วิจัยได้เสนอแนวทาง ทั้งมาตรการระยะสั้น และมาตรการระยะยาว โดยมาตรการระยะสั้น
เห็นควรมีการตั้งศูนย์บริการแรงงานต่างชาติ ระดับชาติ และระดับจังหวัด เพื่อให้มีองค์กรเดียวใน
การแก้ไขปัญหาให้เกิดความมีเอกภาพ ส่วนมาตรการระยะยาว เห็นควรสนับสนุนให้รัฐบาลพม่า
ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมตามแนวชายแดน และจัดตั้งด่านกักกันเพื่อสกัดกั้นการเคลื่อนย้ายแรงงาน

ชัยวัฒน์ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา. 2544. ปัญหาชาวเขาและการกำหนดมาตรการเฉพาะในการ

ควบคุมชาวเขาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ. เอกสารวิจัยส่วนบุคคลในลักษณะวิชาสังคม

จิตวิทยา วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ปีการศึกษา 2543-2544.

ชาวเขาเป็นชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ในภาคเหนือของประเทศไทย ซึ่งทางไกลความเจริญ
หน่วยงานของรัฐไม่สามารถเข้าไปถึง เนื่องด้วยความทุรกันดารของภูมิประเทศ ทำให้มีปัญหาม
พื้นที่มากมาย ได้แก่ ปัญหายาเสพติด ปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า ปัญหาความด้อยคุณภาพของ
ประชากร ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงแห่งชาติทั้งทางด้านการเมืองการปกครอง ด้านเศรษฐกิจ
และสังคม ความมั่นคงและปลอดภัยแห่งชาติ ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม
และปัญหาการปลูกพืชเสพติด

ผู้วิจัยเสนอแนวทางในการกำหนดมาตรการเฉพาะต่อชาวเขา โดยการจัดระเบียบชาวเขา
ให้ถูกต้องตามกฎหมาย ทั้งในด้านบุคคล และด้านที่อยู่อาศัย ที่ทำกิน ปรับปรุงประสิทธิภาพ
การทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ ในการให้ความคุ้มครองความปลอดภัยแก่ชาวเขาในกรณีสิทธิพลของ
ชนกลุ่มน้อย และพรรคคอมมิวนิสต์ การยกระดับคุณภาพชีวิตของชาวเขาให้สามารถพึ่งพาตนเอง
ในทางเศรษฐกิจและสังคมได้ในระดับที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหา และการอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะในด้านการสาธารณสุข การศึกษา และการส่งเสริมเผยแพร่
พุทธศาสนา

ชัยวัฒน์ อาษานอก. 2540. สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาแบบ

พึ่งพาตนเอง สังกัด สำนักงานการประถมศึกษา จ. แม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ และปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งพาตนเอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จ.แม่ฮ่องสอน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการโรงเรียน ครูผู้สอน และนักเรียน รวมทั้งสิ้น 74 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีทั้งหมด 4 ชุด คือ แบบศึกษาเอกสาร แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจ และแบบสังเกตวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ และพรรณนาในรูปของความเรียง

ผลการวิจัย พบว่า

1. ในด้านการจัดระบบโครงสร้างของโรงเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่จัดโครงสร้างทาง การบริหารโรงเรียนในลักษณะของโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนมากมีนักเรียนเพศชาย และเป็นชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง โรงเรียนทั้งหมดได้รับงบประมาณจากการจัดสรรจากหน่วยงานต้นสังกัด และมีปัญหาในด้านอาหาร และมีปัญหาเรื่องเครื่องนุ่งห่มสำหรับนักเรียน
2. ในด้านนโยบาย การจัดการศึกษาแบบพึ่งตนเอง โรงเรียนส่วนใหญ่รับนโยบายมาจากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด โดยมีหลักการ คือ มุ่งเปิดโอกาสให้เด็กในวัยเรียนทุกคนเข้ารับการศึกษอย่างครบถ้วน โรงเรียนทั้งหมดจะมีปัญหาโดยขาดเอกสารที่เกี่ยวข้องให้ครูศึกษา
3. ในด้านการปรับ และจัดทำหลักสูตรสำหรับโรงเรียนแบบพึ่งพาตนเอง โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้ดำเนินการปรับ และจัดทำหลักสูตรสำหรับโรงเรียนแบบพึ่งพาตนเอง จัดเตรียมบุคลากรโดยจัดครูเข้ารับการอบรมหรือสัมมนา ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะของนักเรียนในด้านการศึกษาค้นคว้าความรู้ด้วยตนเอง สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน วัด และประเมินผลโดยการทดสอบ และจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรประเภทกิจกรรมการทำสวนผัก และกิจกรรมการเลี้ยงสัตว์
4. ในด้านบริการที่ทางโรงเรียนจัดให้สำหรับนักเรียน โรงเรียนทั้งหมดจัดบริการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยและบริการอาหารกลางวัน ส่วนโรงเรียนบางโรงเรียนจัดบริการตัดผมนักเรียน บริการห้องสมุดโรงเรียนและบริการความก้าวหน้าทางวิชาการ

5. ในด้านสภาพแวดล้อมทั่วไปของโรงเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่ตั้งอยู่บนเขา และเชิงเขา มีสิ่งอำนวยความสะดวก และการหาเลี้ยงชีพประเภทบ้านพักนักเรียน ห้องน้ำนักเรียน สถานที่สำหรับปลูกพืชผักสวนครัว สถานที่สำหรับปลูกไม้ผล สถานที่สำหรับเลี้ยงสัตว์ และเครื่องมือการเกษตร
6. ในด้านการดำรงชีวิตประจำวันภายในโรงเรียน ครูผู้สอนส่วนใหญ่จัดระบบโครงสร้างการปกครองในบ้านพักออกเป็นฝ่ายต่าง ๆ เช่น จัดให้มีประธานบ้านพัก รองประธานบ้านพัก และสมาชิกบ้านพัก ซึ่งส่วนมากมีวิธีวางแผนการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบประจำวัน โดยการจัดทำแผนงานเพื่อนำไปปฏิบัติล่วงหน้า

ชาติชาย รัตนศิริ. 2545. *โครงการการอนุรักษ์และฟื้นฟูสมุนไพรมะพร้าวพื้นบ้านชาวไทยภูเขา อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน: รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

เมื่อมีความเจริญเข้าถึงประชาชน บริการของรัฐเข้าถึงชุมชนชาวไทยภูเขาบนพื้นที่สูงมากขึ้น การให้ความสนใจต่อสมุนไพรมะพร้าวพื้นบ้านที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นมีน้อยมาก ตำรับยาส่วนใหญ่ผู้ที่รู้จักมีแต่ผู้สูงอายุ ถ้าหากภูมิปัญญาตรงนี้ไม่มีการสืบทอด วันหนึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นตรงนี้ก็จะเป็นการสูญหายสูญหายไป

การดำเนินการศึกษาของคณาจารย์ด้านสมุนไพรมะพร้าว เพื่อค้นหาแนวทางการอนุรักษ์ และการฟื้นฟูสมุนไพรมะพร้าวพื้นบ้าน โดยอาศัยหลักการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ร่วมกัน ในการดำเนินงานได้ดำเนินการใน 2 ชุมชนที่เพี้ยนชาวไทยใหญ่ บ้านแม่ละนา และชนเผ่ามูเซอดำบ้านห้วยเฮี้ย โดยอาศัยผู้รู้ ผู้สนใจ และชุมชน มาร่วมกันดำเนินการ รวบรวมข้อมูลองค์ความรู้สมุนไพรมะพร้าว เพื่อนำมา ร่วมกันค้นหาแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูการใช้สมุนไพรมะพร้าว

ผลจากการศึกษา แนวทางการอนุรักษ์ และฟื้นฟูการใช้สมุนไพรมะพร้าวบนพื้นที่สูง พบว่า รูปแบบกระบวนการต้องเริ่มจากการสร้างความสำนึก การศึกษาการเรียนรู้จากของจริง และการปฏิบัติให้รู้ชัด เพื่อให้การอนุรักษ์และฟื้นฟูสมุนไพรมะพร้าวพื้นบ้านบรรลุเป้าหมาย ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนชาวไทยภูเขาบนพื้นที่สูงในการรักษาและดูแลตนเอง ด้วยตำรับยาพื้นบ้าน

เชน น้อมศิริ. 2544. *ปัญหาชายแดนไทย-พม่า*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ปัญหาชายแดนไทย – พม่า อาทิ ปัญหาเขตแดน ปัญหาชนกลุ่มน้อย ปัญหาผู้อพยพ และแรงงาน ปัญหายาเสพติด และปัญหาการค้าชายแดน มีสาเหตุจากผลกระทบทางการเมืองในพม่า

แนวทางในการแก้ไขปัญหา ผู้วิจัยเสนอให้รัฐบาลไทยกับพม่าควรเจรจาข้อตกลงต่าง ๆ และกำหนดเป็นมาตรการที่สามารถปฏิบัติให้เป็นจริงได้ร่วมกัน โดยดำเนินการทั้งทางทูต และการแก้ไขปัญหาชายแดน การติดต่อสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจการค้าระหว่างกันนั้น รัฐบาลไทยจะต้องแสดงให้เห็นว่าทำไปเพื่อให้เกิดความร่วมมือกัน ในการแข่งขันกับตลาดโลก มิใช่ไทยมุ่งแสวงหาประโยชน์จากพม่าแต่ฝ่ายเดียว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของทั้งไทย และพม่า ต้องมีการทำความเข้าใจถึงสภาพของแต่ละฝ่าย มีการเกื้อกูลกันและกัน แสดงความไว้นื้อเชื่อใจ และถือปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกันอย่างจริงจัง

สำหรับฝ่ายไทยนั้น จะต้องมีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากฝ่ายไทยก่อน ได้แก่ ปัญหา ยาเสพติด การแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของพม่า การสนับสนุนชนกลุ่มน้อยพม่า

ซีเอ อินเตอร์เนชันแนลอินฟอร์เมชัน, บริษัท. 2541. การศึกษาอุปสงค์ของตลาดประเทศพม่า.

กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการส่งออก.

ศึกษาข้อมูลด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ รูปแบบของธุรกิจ ข้อจำกัด และเงื่อนไขทางการค้า การตลาด ภาวะการค้าทั้งด้านการส่งออก นำเข้าสินค้าหลักและสินค้าที่มีศักยภาพของประเทศไทยและพม่า รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่เป็นวัตถุดิบจากพม่าเพื่อใช้เป็นแหล่งวัตถุดิบเพื่อการผลิตและส่งออกของไทยในอนาคต คู่แข่งและภาวะการแข่งขันของไทยในตลาดพม่า

จากการศึกษาพบว่า สินค้าที่ตลาดพม่าต้องการ ได้แก่ สินค้าอุปโภค สินค้าวัตถุดิบและอะไหล่สำหรับอุตสาหกรรม วัสดุก่อสร้างและสินค้าประเภททุน ทั้งนี้ สินค้าประเภทอุปโภคบริโภคจะถูกนำเข้าพม่าโดยผู้นำเข้าตามแนวชายแดนไทย-พม่า

ณัฐนันท์ วัชรวิทย์. 2537. แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวระหว่างไทย พม่าและจีนตอนใต้.

กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานแหล่งท่องเที่ยวประเทศพม่า ประเทศจีนตอนใต้ และเชียงราย ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวไทยที่เชื่อมโยงกับพม่า และจีนตอนใต้ นอกจากนั้น ในรายงานนี้ได้นำเสนอผลการสำรวจพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในการเดินทางเยือนประเทศพม่า และจีนตอนใต้การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว และแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย-พม่า-จีนตอนใต้

ทักษิณ เห็นชอบดี. 2546. แนวทางการจัดการแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง: ศึกษากรณี

สัญญาติลาว พม่าและกัมพูชา ในจังหวัดสมุทรปราการ. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

ปัญหาพิเศษปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

ปัญหาแรงงานต่างด้าว ทั้งสัญญาติลาว พม่า และกัมพูชา ในจังหวัดสมุทรปราการ ก่อให้เกิดปัญหาการเข้ามาแย่งงานคนไทย ตามมาด้วยปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความมั่นคงของประเทศ และปัญหาด้านสาธารณสุข แต่ผู้ประกอบการยังคงต้องการให้รัฐบาลผ่อนผันการจ้างแรงงานต่างด้าว เนื่องด้วยแรงงานต่างด้าวยินดีทำงานหนัก งานเสี่ยงอันตรายต่าง ๆ (ซึ่งแรงงานไทยไม่นิยมทำ)

รัฐบาลไทยควรผ่อนผันแรงงานต่างด้าวให้สามารถทำงานได้ โดยกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อควบคุมแรงงานต่างด้าว โดยให้ทำงานเฉพาะแรงงานที่ขาดแคลนเท่านั้น เช่น กิจการประมง

เทพาตรี ผึ้งสระ. 2542. ความสัมพันธ์ระหว่างทหาร พลเรือนในการช่วยเหลือผู้หลบหนีภัยจาก

การสู้รบสัญชาติพม่า: ศึกษาเฉพาะกรณีความคิดเห็นต่อการจัดตั้งพื้นที่พักพิงชั่วคราวใน

เขตกองทัพภาคที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การทหาร) สถาบัน

บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ผู้วิจัยพบว่า ผู้หนีภัยจากการสู้รบยังคงมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการต่อสู้ระหว่างรัฐบาลพม่า กับกลุ่มกะเหรี่ยงไม่มีแนวโน้มที่จะบรรลุข้อตกลงกันได้ อันมีสาเหตุมาจากความเกลียดชังและความขัดแย้งทางเชื้อชาติ ยังขาดความเป็นเอกภาพเกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย และแนวทางการปฏิบัติตามนโยบายในพื้นที่ การดำเนินงานของทางราชการในลักษณะของการส่งเสริม และสนับสนุนซึ่งกันและกัน ระหว่างฝ่ายปกครององค์การระหว่างประเทศ และองค์กรพัฒนาเอกชน ในเขตกองทัพภาคที่ 1 ส่งผลให้เกิดความสงบเรียบร้อยบริเวณชายแดนไทย - พม่า ได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเด็ดขาด รวมทั้งทัศนคติและการตัดสินใจของผู้มีอำนาจของฝ่ายทหาร ฝ่ายปกครอง องค์การระหว่างประเทศ และองค์กรพัฒนาเอกชนมีความแตกต่างกัน จึงทำให้ไม่มีเอกภาพในการกำหนด และปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรการที่พึงปฏิบัติ

ธทอง จันทรางศุ. สัญชาติของบุตรผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายชาวพม่า. กรุงเทพฯ:

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร วปอ. 13.

ผู้ศึกษาเสนอแนวทางแก้ปัญหา ดังนี้ ควรให้มีการจัดทำทะเบียนพม่าอพยพ และบุตรพม่าอพยพนั้น การให้สิทธิทางการศึกษาแก่บุตรพม่าอพยพตามหลักมนุษยธรรม ควรให้มีการจัดระบบข้อมูลอื่นๆ เช่น ประวัติการเสียภาษี อันเป็นสิ่งแสดงถึงความภักดีต่อแผ่นดิน ทะเบียนประวัติ

การต้องโทษคดีอาญา ประวัติคุณงามความดีต่างๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นสิ่งสำคัญต่อการพิจารณาให้สัญชาติต่อไป อีกทั้งยังเพื่อเป็นการป้องกันเหตุความวุ่นวาย และผลร้ายที่เกิดขึ้นต่อความมั่นคงของราชอาณาจักรไทย

ธนภณ ดวงวิไล. 2542. ปัญหาความสัมพันธ์ไทย-พม่า: ศึกษากรณีการสร้างสะพานมิตรภาพไทย-พม่า. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระเชิงวิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดเรื่องการพึ่งพาอาศัยกันในทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (Mutual dependence) ในการวิเคราะห์ เพื่อตอบปัญหาที่ว่า หลังจากมีการเปิดใช้สะพานมิตรภาพไทย-พม่า ในพื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตากเพื่อเชื่อมต่อกับเมืองเมียวดี สหภาพพม่า ตั้งแต่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2540 นั้น สัมพันธภาพระหว่างไทยกับพม่ามีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง จากการศึกษา ผู้วิจัย พบว่า ปัญหาหวาดระแวงระหว่างสองประเทศยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญทำให้การใช้ประโยชน์จากสะพานแห่งนี้ยังไม่กระทำได้อย่างเต็มที่ทั้งใน ด้านการค้า ขนส่ง สังคม และวัฒนธรรม เนื่องจากเป็นปัญหาที่สะสมมานาน และในปัจจุบัน รัฐบาลพม่ายังมีปัญหาการเมืองภายในเรื่องชนกลุ่มน้อยอยู่ทำให้รัฐบาลพม่าหวาดระแวงว่าประเทศไทยจะให้การสนับสนุนชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดนต่อต้านรัฐบาล และยังหวาดระแวงด้วยว่าประเทศไทยจะอาศัยสะพานนี้เข้าไปกอบโกยทรัพยากรธรรมชาติมีค่าของประเทศ

ปัญหาทางสังคมจิตวิทยาดังกล่าวนี้นี้ ต้องใช้เวลา และความตั้งใจจริงของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องช่วยกัน โดยผู้วิจัยเสนอแนะความคิดเห็นไว้หลายประการ อาทิ ไทยควรเข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาประเทศพม่าในด้านต่างๆ เช่น การให้ความช่วยเหลือพัฒนาเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และการศึกษา รวมถึงส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ไทยกับพม่ามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกันภายใต้ข้อตกลงระหว่างประเทศ และข้อตกลงระดับทวิภาคีได้อย่างราบรื่น เป็นต้น

ธนกัศิ์ เก่งถนอมม้า. 2541. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานจุดผ่อนปรนทางการค้า

ชายแดนไทย-พม่าช่องทางก๊วผาวอก อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. รายงานการค้นคว้าอิสระปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2541.

การศึกษาจุดผ่อนปรนทางการค้าชายแดนไทย-พม่าเรื่องนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดเรื่องการพึ่งพาอาศัยกัน หรือการพึ่งพิงซึ่งกันและกัน และแนวคิดโลกาภิวัตน์ ทำการศึกษากรณีจุดผ่อนปรนซึ่งตั้งอยู่ที่ก๊วผาวอก อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ จากการศึกษา พบว่ามีปัจจัยหลัก 3 ประการที่ทำให้การดำเนินงานและความก้าวหน้าของจุดผ่อนปรนนี้มีปัญหา และอุปสรรค ปัจจัย

เหล่านั้น ประกอบด้วยนโยบายของรัฐบาลพม่า ที่ให้ความสำคัญต่อความมั่นคงมากกว่าการพัฒนาเศรษฐกิจ รัฐบาลทหารพม่าไม่ไว้วางใจฝ่ายไทย และความคิดเห็นที่แตกต่างและไม่สอดคล้องกันระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนไทย

ธวัช จารุกุล. 2544. *การจัดระเบียบชุมชนเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงพื้นที่ชายแดนในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย*. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล ลักษณะวิชาการยุทธศาสตร์ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ปีการศึกษา 2543-2544.

ชุมชนบนพื้นที่สูงในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง ส่วนใหญ่อยู่อาศัยมาก่อนปี พ.ศ.2500 ราษฎรประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีการตัดไม้ทำลายป่าเพื่อต้องการที่ดินทำการเกษตร ทำให้พื้นที่มากกว่าร้อยละ 70 ถูกถากถางเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน อีกทั้งประชาชนในพื้นที่ยังไม่มีสถานะบุคคลที่ชัดเจน ด้อยคุณภาพชีวิต มีปัญหาการลักลอบเมืองโดยผิดกฎหมาย ปัญหาการสู้รบของชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดนไทย - พม่า ปัญหาการค้าขายสิ่งผิดกฎหมาย ปัญหายาเสพติด ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศโดยรวม ดังนั้น ทางราชการโดยโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่แม่ฟ้าหลวง แม่จัน จึงได้ดำเนินการเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้น

จากการศึกษา พบว่า แนวคิด ระเบียบ และข้อกฎหมายที่ทางราชการกำหนดขึ้นให้โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่แม่ฟ้าหลวง แม่จัน นำไปปฏิบัตินั้น บางกรณีมีความยุ่งยากซับซ้อนมากมาย ในขณะที่ปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นในพื้นที่ มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ และมีปัญหาใหม่ ๆ เกิดขึ้นอีก เป็นอุปสรรค และปัญหาต่อการนำไปปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม จึงเป็นข้อจำกัดของการพัฒนาที่จะทำให้เกิดความมั่นคงขึ้นในพื้นที่

ธีระพล คล้ายพันธุ์. 2546. *แนวทางการแก้ไขปัญหาค้าขายฝิ่นระหว่างไทยกับพม่า: ศึกษาข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นตั้งแต่สมาคมอาเซียนรับพม่าเป็นสมาชิก*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. เอกสารวิจัยส่วนบุคคลในลักษณะวิชาการเมือง นักศึกษาหลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรรุ่นที่ 45 ปีการศึกษา 2545-2546.

การเข้าร่วมเป็นสมาชิกในสมาคมประชาชาติในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2540 เป็นต้นมา ทำให้สัมพันธภาพระหว่างประเทศพม่ากับไทยมีความแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ในความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศยังมีปัญหาซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความสัมพันธ์อันดีอยู่ ที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาเขตแดนระหว่างประเทศ ที่ยังไม่สามารถบรรลุข้อตกลงระหว่างกันได้อีกหลายจุด และปัญหาอื่น ๆ อาทิ ชนกลุ่มน้อย ผู้หลบหนีเข้าเมือง การทำไม้ในประเทศพม่า การลักลอบค้ายาเสพติด การประมง การค้าชายแดนและการลงทุน

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าทั้งสองประเทศมีศักยภาพ และโอกาสที่จะพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกันที่ดีให้เกิดขึ้นได้อย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในด้านเศรษฐกิจ แต่ก็มีอุปสรรค ซึ่งก็คือ ปัญหาต่างๆที่ทำให้ความสัมพันธ์ไม่สามารถดีขึ้นได้อย่างเต็มที่ ผู้วิจัยเสนอแนะให้ประเทศไทยรักษาความสัมพันธ์ที่ดีและพัฒนาความสัมพันธ์กับรัฐบาลทหารพม่าให้ใกล้ชิดต่อไป

นพรัตน์ แก้วหานาม. 2541. การสำรวจโรคเท้าช้างที่เกิดจากเชื้อ *Wucheraria bancrofti* ในชาวพม่าที่ทำงานในเขตอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โดยใช้วิธี *thick blood film* และ *thin blood film*. คณะสหเวชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เนื่องจากจังหวัดตากเป็นจังหวัดที่มีแรงงานพม่าเข้ามาทำงานเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะใน อ.แม่สอด งานวิจัยนี้ทำเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานควบคุมและป้องกันโรคให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น พบว่าผู้ติดเชื้อเป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิงเพราะมีพฤติกรรมเข้าป่ามากกว่าและมีโอกาสถูกยุงกัดได้มากกว่า ซึ่งโรคนี้ได้ก่อให้เกิดปัญหาทางสาธารณสุข และเศรษฐกิจของไทย เพราะ ความเป็นไปได้ที่แรงงานพม่าที่อพยพเข้ามาสามารถจะแพร่เชื้อในไทยค่อนข้างจะสูงมากทีเดียว

นรัตวิ ยุวณะเดมิย์. 2541. ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ มนุษยธรรม: ทางสองแพร่งของรัฐบาลไทย ต่อนักศึกษาอพยพชาวพม่า. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

งานวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยชี้ให้เห็นถึงปัจจัยสำคัญที่มีต่อการกำหนดและปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลไทยต่อนักศึกษาอพยพชาวพม่า ได้แก่ ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและความสัมพันธ์ทางการทหารระหว่างสองประเทศ ส่งผลให้ท่าทีของรัฐบาลไทยต่อนักศึกษาอพยพชาวพม่าเหล่านี้ มีลักษณะที่คำนึงถึงเรื่องมนุษยธรรมน้อยกว่ามากเมื่อเทียบกับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมหาด และความสัมพันธ์อันดีระหว่างรัฐบาลของสองประเทศ

นิสรียา ทองกลีบ. 2545. ความสัมพันธ์ไทย-พม่าในช่วงรัฐบาลชวน หลีกภัย สมัยที่ 2 (พ.ศ.2540-2544). วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภายหลังจากที่ไทยได้เสนอหลักการ “การเกี่ยวพันอย่างยืดหยุ่น” ในกลางปี พ.ศ. 2541 ปรากฏว่ารัฐบาลพม่าไม่พอใจ โดยมีปฏิกิริยาโต้ตอบไม่เป็นมิตรต่อไทย ทำให้สถานการณ์ความสัมพันธ์ไทย-พม่า ช่วงภายหลังจากการประกาศหลักการดังกล่าวของไทย มีลักษณะที่เลวร้ายยิ่งขึ้นกว่าช่วงก่อนหน้ารัฐบาลชุดเดียวกัน โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การค้าไทย-พม่า ความร่วมมือ

ทางเศรษฐกิจ การทำสัมปทาน การลงทุนของไทยในพม่า การเปิดปิดจุดผ่านแดน และการดำเนินนโยบายของฝ่ายไทยที่สร้างความไม่พอใจแก่รัฐบาลพม่า นับตั้งแต่ไทยประกาศหลักการ "การเกี่ยวพันอย่างยืดหยุ่น" ได้เกิดขึ้นหลายครั้งในหลายลักษณะ

หลักการ "การเกี่ยวพันอย่างยืดหยุ่น" มีแนวทางที่จะลุ่มลึก หลักการการไม่แทรกแซงกิจการภายในของประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียน (non-intervention) ที่ใช้มาตั้งแต่มีการก่อตั้งอาเซียนประจำปี พ.ศ. 2510 ด้วย อย่างไรก็ตาม ในการประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอาเซียนประจำปี พ.ศ. 2541 ครั้งนั้นที่ประชุมได้ทำการปรับเปลี่ยนชื่อหลักการเกี่ยวพันอย่างยืดหยุ่น เป็นหลักการการปฏิสัมพันธ์เชิงเกื้อหนุน (enhanced interaction) และได้ให้การตอบรับหลักการดังกล่าวที่สุด โดยยังคงไว้ซึ่งแนวคิดสำคัญของหลักการ "การเกี่ยวพันอย่างยืดหยุ่น" นั้นเอง และนับแต่นั้นเป็นต้นมา กล่าวได้ว่า รัฐบาลไทยช่วงรัฐบาลชวน 2 ได้ยึดถือนโยบาย "การเกี่ยวพันอย่างยืดหยุ่น" ต่อมาจนมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลใน พ.ศ. 2544

ปกรณ์ สรรพกิจ. 2541. ปัญหาและผลกระทบจากนโยบายและมาตรการผ่อนผันแรงงาน

ต่างชาติผิดกฎหมาย: ศึกษาเฉพาะกรณีแรงงานต่างชาติพม่า. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

จากการขยายตัวทางเศรษฐกิจของไทย และการขาดแคลนแรงงาน รวมทั้งการที่แรงงานไทยมีค่าแรงสูง ทำให้มีแรงงานพม่าไหลเข้าสู่เมืองไทยเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดผลดี และผลเสียต่อไทยหลายด้าน ผู้ศึกษาจึงต้องศึกษาเพื่อเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายต่อไป ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุของการย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในไทยของแรงงานพม่าเกิดจากปัจจัยผลักดันจากประเทศพม่า เป็นภาวะตกต่ำทางเศรษฐกิจ ในการแก้ไขสถานการณ์การขาดแคลนแรงงาน ทำให้มีมติคณะรัฐมนตรี ออกมาในปี พ.ศ. 2535 และพ.ศ. 2539 ซึ่งทำให้นายจ้างต้องจ่ายเงินประกันให้แก่แรงงานและมีการจำกัดอนุญาต แต่แรงงานจาก พม่า ลาว และเขมร เท่านั้น ทำให้นายจ้างให้ความร่วมมือน้อย และยังมีปัญหาการปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรี คือ ความไม่ชัดเจนในนโยบาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องขาดการประสานงานที่ดี และผลกระทบของการย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในประเทศไทยของแรงงานพม่า มีทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม

ปมินากรณ์ โตะถะถม. 2545. ผลกระทบของการค้าชายแดนไทย-พม่าต่อความมั่นคงแห่งชาติ.

เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. รายงานการค้นคว้าแบบอิสระเชิงวิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

การค้าชายแดนไทย - พม่า ทำให้ประชาชนมีรายได้จากการทำงานเพิ่มขึ้น ทำให้ท้องถิ่นมีความเจริญขึ้น จากการศึกษา พบว่า ปัญหาการค้าชายแดนไทย - พม่า ในเขตอำเภอแม่สาย

จังหวัดเชียงราย มีผลกระทบด้านเศรษฐกิจมากกว่าผลกระทบด้านอื่น ๆ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการค้าชายแดนสำคัญ 3 ประการ คือ 1) ความหวาดระแวงของพม่าต่อประเทศไทย ที่เชื่อว่าไทยให้การช่วยเหลือชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดน และโกรธเคืองประเทศไทยที่เคยระบุว่าพม่าให้ความช่วยเหลือชนกลุ่มน้อยในการผลิตยาเสพติด 2) การแพร่ระบาดของยาเสพติด 3) การใช้การค้าชายแดนเป็นช่องทางทำผิดกฎหมาย โดยการประกอบธุรกิจอื่นเพื่อการฟอกเงิน

ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการค้าชายแดน โดย 1) ไทยต้องสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และกำหนดนโยบายความสัมพันธ์ให้มีความชัดเจน 2) ไทยต้องร่วมมือกับทางการพม่า เพื่อกวาดล้างกระบวนการค้ายาเสพติด การค้าชายแดนที่ผิดกฎหมายเพื่อเป็นการฟอกเงินให้หมดสิ้นไปโดยเร็ว 3) ต้องมีการเจรจาประเทศในกลุ่มสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจให้เกิดขึ้นโดยเร็ว 4) ควรกำหนดบทบาทของธนาคารพาณิชย์ไทยในท้องถิ่น ให้เชื่อมต่อธุรกิจการค้าชายแดน 5) รัฐบาลควรปรับปรุงกลไกของรัฐ การควบคุมกำกับดูแลการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ ตลอดจนการหามาตรการให้การค้าชายแดนผ่านพิธีการศุลกากรเพิ่มมากขึ้น

ประทีป สุนทรารุณ. 2539. ผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่ากับความมั่นคงของชาติ. กรุงเทพฯ:

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. เอกสารส่วนบุคคล.

ผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่าในการวิจัยนี้ หมายถึงผู้ที่หลบหนีเข้าเมืองจากพม่า ทั้งก่อนวันที่ 9 มีนาคม 2519 และหลังวันที่ 9 มีนาคม 2519 จากการศึกษา พบว่า ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำในพม่า ปัญหาการสู้รบของทหารพม่ากับกองกำลังชนกลุ่มน้อย ในพื้นที่ชายแดนไทย - พม่า ปัญหาการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐในการควบคุม และสกัดกั้นแรงงานพม่าที่ไม่เป็นไปอย่างเคร่งครัดและจริงจัง ทำให้เกิดผลกระทบต่อแรงงานไทยที่ถูกแย่งการทำงานากิน โดยแรงงานพม่ามีราคาถูก และยินดีรับจ้างทำงานบางอย่างที่แรงงานไทยไม่ยอมทำ เพราะค่าแรงถูกและงานหนัก ปัญหาการบุกรุกทำลายป่าของผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่า เพื่อเป็นที่อยู่อาศัย ที่ทำกิน ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการลักลอบ ปัญหาโรคติดต่อ ปัญหาโสเภณี โดยเฉพาะปัญหาความหวาดระแวงจากรัฐบาลพม่า เรื่องการให้ที่พักพิงของกองกำลังชนกลุ่มน้อยที่ต่อต้านรัฐบาลพม่า

ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา โดยให้มีการเร่งรัดให้ปฏิบัติตามนโยบายความมั่นคงแห่งชาติโดยเคร่งครัด เป็นรูปธรรม การเร่งรัดมาตรการผลักดันและสกัดกั้นผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่า รวมทั้งการลงโทษผู้ให้ความช่วยเหลือ และ/หรือ ให้ที่พักพิงแก่ผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่า ทำความเข้าใจกับนานาชาติให้เข้าใจถึงนโยบายการให้ความช่วยเหลือผู้หลบหนีจากพม่า ของไทยเป็นไปตามหลักมนุษยธรรม ไม่ใช่เพราะแทรกแซงกิจการภายในพม่า การสนับสนุนให้พม่าแก้ไขปัญหาการเมืองภายใน และเข้ามีส่วนร่วมในประชาคมโลก เพื่อให้พม่ามีความมั่นคงทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง เพื่อป้องกันการหลบหนีของชาวพม่า ควรมี

การเตรียมมาตรการสำหรับผู้พลัดถิ่นบางกลุ่มที่เข้ามาในไทยเป็นเวลานาน มีลูกหลาน วัฒนธรรม ความเป็นอยู่เป็นคนไทย ให้ได้รับการผ่อนผันอยู่ในไทยต่อไป โดยไม่ก่อปัญหาให้สังคมไทย

ประเทือง สุขเกษม. 2540. ความขัดแย้งระหว่างไทยกับพม่า: ศึกษาปัญหาทางการเมือง (พ.ศ. 2531-2539). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างไทยกับพม่าด้านการประมง ก็เนื่องจากการที่ประมงไทยแสวงหาสัตว์น้ำอย่างไร้ขอบเขต และหน่วยราชการไม่สามารถควบคุมเรือประมง ให้ทำการประมงอยู่ในกฎเกณฑ์สากลได้ ประกอบกับพมามีความสนใจที่จะรักษาทรัพยากรธรรมชาติในน่านน้ำของตนมากขึ้น ด้วยการประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะ โดยมีการตรวจตราและได้ตอบเรือประมงไทยอย่างรุนแรง กรณีรุกล้ำเขตประมง

ผู้ศึกษาเสนอแนวทางแก้ปัญหา โดยควรให้ความรู้ด้านข้อมูลข่าวสารเทคโนโลยี การประมงสมัยใหม่ แก่ชาวประมง เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติ พฤติกรรมให้ถูกต้อง จะช่วยลดปัญหาความขัดแย้งได้ทางหนึ่ง ควรกำหนดมาตรการช่วยเหลือชาวประมงเร่งด่วน เพื่อให้ดำเนินการอย่างรวดเร็ว ทำให้แก้ปัญหาขัดแย้งระหว่างประเทศได้ การจัดทำทะเบียนชาวประมง เรือประมง ลูกเรือประมง การควบคุมการเดินเรือ เพื่อสามารถบังคับให้อยู่ในกฎ ระเบียบ การทำประมงได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น การขอความร่วมมือจากพม่าในการทำประมงภูมิภาคร่วมกัน

ปิยวัฒน์ ภูสุวรรณ และคนอื่นๆ. 2543. ความมั่นคงตามแนวชายแดนภาคตะวันตกของไทย. ไม่ระบุที่พิมพ์. เอกสารไม่เรียงลำดับหน้า. เอกสารศึกษาเฉพาะกรณีในวิชาชาวกรองการปฏิบัติการปฏิบัติการจิตวิทยา โดยนักศึกษาลัทธิการปฏิบัติการทางจิตวิทยาฝ่ายอำนวยการ รุ่นที่ 87 คณะที่ 2.

ทำการศึกษาโดยให้ประเทศพม่าเป็นเป้าหมายหลัก เนื่องจากปัญหาภายในของพม่าในเรื่องการปราบปรามชนกลุ่มน้อยได้ส่งผลกระทบต่อไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะการอพยพของผู้ลี้ภัย และแรงงานชาวพม่ารวมถึงปัญหายาเสพติด ในที่นี้จึงได้ทำการศึกษาและติดตามสถานการณ์ต่าง ๆ ในพม่า เพื่อเป็นการเตรียมพร้อมสำหรับปกป้องอธิปไตยของไทย

ผลจากการศึกษาในด้านต่าง ๆ ของพม่ามีดังนี้ ด้านภูมิศาสตร์มีลักษณะเป็นภูเขา และที่สูง การเมืองการปกครองมีการแบ่งเป็น 6 ช่วง ได้แก่ ก่อนจักรวรรดินิยมอังกฤษ อาณานิคมอังกฤษ และการเรียกร้องเอกราช การปกครองระบอบประชาธิปไตย การปกครองโดยสภาปฏิวัติ การปกครองช่วง SLORC และการปกครองช่วง SPDC ด้านเศรษฐกิจเป็นแบบสังคมนิยมแบบพม่า มีรายได้ส่วนใหญ่จากเกษตรกรรม และการให้สัมปทานทรัพยากรธรรมชาติ

การทหารมีกองทัพเป็นหลักในการปกครองประเทศ การติดต่อสื่อสารและการขนส่งทางน้ำใช้แม่น้ำอิระวดี ทางบกมีถนนและทางรถไฟ ทางอากาศมีสายการบินทั้งในประเทศ และระหว่างประเทศในทวีปเอเชีย

สำหรับแนวทางปฏิบัติการทางจิตวิทยา การประชาสัมพันธ์และแนวทางการปฏิบัติของไทยมีวัตถุประสงค์เพื่อ เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับพม่าและในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ทำให้เกิดความมั่นคงปลอดภัยตามบริเวณแนวชายแดน ขยายความร่วมมือทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมจิตวิทยา

พงศ์ชนก ยิ่งวิริยะ. 2546. บทบาทของกองทัพภาคที่ 3 ในการจัดปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนไทย-พม่า. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ เป้าหมายที่สำคัญของกองทัพภาคที่ 3 อีกประการหนึ่ง นอกจากการปฏิบัติการสงคราม คือ การปราบปรามการค้ายาเสพติด โดยไม่ให้มีการลักลอบนำยาเสพติดเข้ามาในประเทศไทย อย่างเด็ดขาด โดยมีการวางกองกำลัง 2 ส่วน คือ พื้นที่ภาคเหนือตอนบน อยู่ในความรับผิดชอบของกองกำลังผาเมือง ส่วนพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง อยู่ในความดูแลของกองกำลังนเรศวร

มาตรการปราบปรามการค้ายาเสพติด มีทั้งการสกัดกั้น และปราบปราม และการรณรงค์ป้องกัน โดยมีปัญหาที่สำคัญ คือ เจ้าหน้าที่ทหารไม่รู้ภาษาท้องถิ่น ข้อมูลข่าวสารไม่มีประสิทธิภาพ มีการพัฒนารูปแบบวิธีการลำเลียงอยู่เสมอ การประสานงานหน่วยที่เกี่ยวข้องมีปัญหาอุปสรรคขาดความร่วมมือจากฝ่ายพม่าในการสกัดกั้นการลำเลียงยาเสพติด

แนวทางแก้ไขปัญหาคือต้องจัดมาตรการการสกัดกั้น และปราบปรามอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดระเบียบและเสริมความมั่นคงของชุมชนตามแนวชายแดน การพัฒนาความสัมพันธ์กับพม่า และขอความร่วมมือเพื่อประสานประโยชน์ร่วมกัน

พงศธร พลรัฐ. 2545. การศึกษาความปลอดภัยและการประชาสัมพันธ์ของโครงการวางท่อส่งก๊าซธรรมชาติจากแหล่งยาดานา สหภาพพม่า: ศึกษากรณี หมู่ 2-6 ตำบลห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา. ปัญหาพิเศษปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

จากการศึกษา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าท่อส่งก๊าซมีระบบป้องกันความปลอดภัยที่ยอมรับได้ บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) มีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับ

ระบบทอส่งก๊าซที่เหมาะสม มีการส่งเสริมการพัฒนาอาชีพและความรู้ที่ต่อเนื่อง แต่ไม่มีตลาดรองรับผลิตภัณฑ์

โดยรวมแล้ว ประชาชนส่วนใหญ่เข้าใจถึงความจำเป็นในการพัฒนาประเทศ และยินดีให้ความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ ทั้งนี้ ประชาชนต้องการได้รับการเอาใจใส่ดูแลจากผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้อง โดยควรพิจารณาถึงความต้องการของชุมชน จากพื้นฐานทางเศรษฐกิจ และสังคมของชุมชนนั้น ๆ มิใช่เพียงมอบเงินหรือสิ่งของเท่านั้น

พรพิมล ตริโชติ. 2541. ปัญหาชนกลุ่มน้อยตามชายแดนไทย-พม่า: ศึกษาผลกระทบที่มีต่อการค้าระหว่างประเทศไทยกับสหภาพพม่า. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เป็นการศึกษาเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่าง ๆ ในประเทศพม่าที่เกิดขึ้นมานานจนปัจจุบัน ผลของการปราบปรามส่งผลให้บรรดากองกำลังชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ ถอยร่นมาตั้งฐานที่มั่นประชิดพรมแดนไทย ทำให้กองกำลังชนกลุ่มน้อยบางกลุ่ม เช่น กลุ่มกะเหรี่ยง และมอญมีโอกาสเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากการค้าชายแดนนอกระบบ ทำให้ชนกลุ่มน้อยเหล่านี้มีความเข้มแข็งขึ้น ในขณะที่ฝ่ายรัฐบาลพม่าเป็นฝ่ายเสียผลประโยชน์ การดำเนินนโยบายความมั่นคงของพม่าคือการแก้ไขความขัดแย้ง และหาทางให้กองกำลังชนกลุ่มน้อยล้มเลิกการสู้รบ และยอมอยู่ใต้กฎหมายการปกครองของรัฐบาล โดยการเจรจาหยุดยิง และการปราบปราม เมื่อปัญหานี้คลายความยุ่งยากลง รัฐบาลพม่าหันมาให้ความสนใจกับการจัดระเบียบชายแดนใหม่เพื่อหาผลประโยชน์จากการค้าเข้าประเทศ แต่การออกระเบียบใหม่ของรัฐบาลพม่า และบางมาตรการไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงทางเศรษฐกิจของไทย จึงมีความพยายามที่จะหวนกลับไปสู่การค้านอกระบบเช่นเดิม โดยผ่านกองกำลังชนกลุ่มน้อยที่ยังหลงเหลืออยู่ รัฐบาลพม่าจึงใช้นโยบายการปิดพรมแดนเพื่อบีบบังคับให้รัฐบาลไทยให้ความร่วมมือ กับรัฐบาลพม่าในการปราบปรามกองกำลังชนกลุ่มน้อยให้หมดสิ้นปัญหานี้เป็นปัญหาสำคัญที่มีผลกระทบต่อการค้าชายแดนระหว่างสองประเทศ

พอล คอนซัลแตนท์. 2544. รายงานฉบับสรุปผู้บริหาร: การศึกษาความเหมาะสมการจัดตั้งเขต

เศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดเชียงราย. รายงานเสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการ
ประสานการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน และสำนักงาน
คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. เอกสารอัดสำเนา.

รายงานฉบับนี้ทำขึ้นเพื่อศึกษาหาความเหมาะสมของการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ
ชายแดนจังหวัดเชียงรายในรูปแบบต่าง ๆ และกำหนดรูปแบบที่ควรดำเนินการเพื่อเพิ่มความ

เข้มแข็งและโอกาสทางเศรษฐกิจของพื้นที่เมือง ชุมชน และคนในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย ซึ่งมีศักยภาพที่จะเป็นประตูการค้าติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านนานาชาติ

เนื้อหาของรายงานประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ได้แก่ พื้นที่โครงการ สภาพการณ์พัฒนา ในปัจจุบัน ศักยภาพ โอกาส และข้อจำกัดของการพัฒนา รูปแบบเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ที่เสนอ การพิจารณาคัดเลือกที่ตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ เป้าหมายและแผนพัฒนาโครงการ องค์การบริหารการพัฒนาโครงการ กลไกที่จำเป็นในการผลักดันให้โครงการประสบความสำเร็จ และ ประเด็นนโยบายที่รัฐบาลต้องดำเนินการ

พินิจ ชาญณรงค์รัตน์. 2538. *คริสตศาสนากับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชาวมูเซอแดง :*

การศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะกรณีระหว่างหมู่บ้านยาป่าแหน กับหมู่บ้านแสนคำลือ ในกิ่งอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ความเชื่อทางศาสนามีความสัมพันธ์กับระบบเศรษฐกิจ ระบบทางการศึกษา ระบบ การรักษาพยาบาล และระบบอื่น ๆ ภายในชุมชน ถ้าศาสนาเปลี่ยนแปลงไป ย่อมส่งผลกระทบให้ เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชาวบ้าน ซึ่งสามารถพบเห็นการเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรมด้านวัตถุได้ง่ายกว่า การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมด้านความคิดพบว่า ทั้ง 2 หมู่บ้านมี ความแตกต่างกัน โดยที่หมู่บ้านยาป่าแหน มีบุคคลชื่อจำลาอพยพมาอยู่หมู่บ้านนี้ ซึ่งมีความรู้ เกี่ยวกับศาสนาคริสต์ซึ่งเป็นผลมาจากการถ่ายทอดให้ของพวกมิชชันนารี เป็นผู้เผยแพร่ศาสนา คริสต์ให้กับชาวมูเซอ และมีความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านด้วยนั่นคือสมาชิกของกลุ่มคริสต์ จะกล่าวหาพวกนับถือศาสนาคริสต์ดั้งเดิมว่าเป็นพวกนับถือผี เกิดความขัดแย้งทางความเชื่อขึ้น เกิดทั้งในหมู่ผู้ใหญ่และเด็ก เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ การรักษาพยาบาล คนตรี ศาสนสถาน ผู้สืบต่อ ผู้ประกาศศาสนา การศึกษา หมู่บ้านนี้ผู้นำได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภายนอกที่เขา สังกัดอยู่ ทำให้ชาวบ้าน หนึ่งในห้าหันมานับถือศาสนาคริสต์ได้ สุดท้ายกลุ่มนับถือคริสต์กับกลุ่ม ดั้งเดิมมีความขัดแย้งกันมาก จึงย้ายออกไปตั้งชุมชนใหม่

ส่วนหมู่บ้านแสนคำลือ มีผู้เผยแพร่เป็นบุคคลซึ่งอพยพมาได้รับการถ่ายทอดความรู้จาก มิชชันนารีเช่นเดียวกัน แต่การเผยแพร่ศาสนาไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เนื่องมาจากผู้นำ ศาสนาขัดแย้งกับองค์กรที่สังกัดอยู่จนทำให้ถูกตัดงบประมาณและการสนับสนุน การเผยแพร่ ศาสนาอย่างไม่ต่อเนื่องและเกิดมีการต่อต้าน จากผู้นำภายในชุมชนหมู่บ้านแสนคำลืออย่างมาก งานสอนศาสนาคริสต์ของเขาจึงดำเนินไปอย่างล่าช้าและไม่ประสบความสำเร็จ

สรุป ชาวมูเซอแดงที่เปลี่ยนไปนับถือศาสนาคริสต์นั้น เป็นปัจจัยเกิดจากการขัดแย้ง และ การพัฒนาชุมชนของชาวมูเซอแดง เพื่อให้มีการปรับเปลี่ยนสังคมและวัฒนธรรมไปสู่ความเป็น สากลมากยิ่งขึ้น

ภัทรา บุญบุญเมธานันท์ และคณะ. 2536. การศึกษาพฤติกรรมการบริโภคเนื้อดิบ: กรณีศึกษา

ตำบลแม่ยวม อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. แม่ฮ่องสอน: สำนักงานสาธารณสุข
จังหวัดแม่ฮ่องสอน.

งานชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริโภคเนื้อดิบของประชากร
อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน และศึกษาถึงความสัมพันธ์และอิทธิพลของเงื่อนไขทาง
สังคม สิ่งแวดล้อม และบุคคลที่ติดต่อการบริโภคเนื้อดิบ ใช้วิธีการเก็บรวบรวมด้วยวิธีการสนทนา
กลุ่ม การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และแบบสอบถาม

สรุปผลได้ว่า พฤติกรรมการบริโภคของประชากรอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอนส่วนใหญ่
ยังคงมีพฤติกรรมการบริโภคเนื้อดิบอยู่ ส่วนมากจะทานลาบดิบมากที่สุด รองลงมาคือ เนื้อหมู
ในงานเลี้ยงต่าง ๆ ก็จะมีการเลี้ยงลาบดิบ ซึ่งเป็นเครื่องแสดงฐานะทางเศรษฐกิจของเจ้าภาพ คนชอบ
ทาน ทำง่ายไม่สิ้นเปลือง นอกจากนั้นแล้ว เงื่อนไขทางสังคม สิ่งแวดล้อม และบุคคลที่ว่ามี
ความสัมพันธ์ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคเนื้อดิบ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจำเป็นต้องให้
ความรู้ศึกษาในชุมชนทั้งด้านสื่อ ภาษาที่ใช้ และเนื้อหาสาระ สาเหตุการติดต่อกันของโรค
การป้องกัน และการรักษา

มนตรี โพธิ์เสน. 2542. การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการท่องเที่ยวไทย-พม่า. กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยรามคำแหง. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา

รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้าความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชนบริเวณชายแดนไทย-พม่าอันเนื่องมาจาก
การดำเนินการโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ระหว่างประเทศ โดยแบ่งออกเป็นสองฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายที่
สนับสนุนและคัดค้าน เนื่องจากในการดำเนินโครงการวางท่อแก๊สดังกล่าว ก่อให้เกิดปัญหาหลาย
ด้านต่อชุมชนชายแดนที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาด้านสิทธิมนุษยชน ปัญหาสิ่งแวดล้อมและระบบ
นิเวศวิทยา ปัญหาสังคมและปัญหาเศรษฐกิจ

มนตรี ชมภูจันทร์. 2545. รายงานต่างดาวสัญญาติพม่ากับความมั่นคงของประเทศไทย. กรุงเทพฯ:

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. เอกสารวิจัยส่วนบุคคลในลักษณะวิชาสังคม

จิตวิทยา. นักศึกษาลัทธิพุทธป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 44 พ.ศ. 2544-2545. วิทยาลัย
ป้องกันราชอาณาจักร.

งานวิจัยนี้ กล่าวถึงผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา และความมั่นคงของแรงงาน
อพยพชาวพม่าที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย ในด้านเศรษฐกิจแรงงานเหล่านี้แย่งอาชีพ และงาน
ของคนไทย นำเงินตราออกนอกประเทศ และแย่งใช้บริการภาครัฐในด้านต่าง ๆ เช่น

การรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย ด้านสังคมจิตวิทยา แรงงานอพยพเหล่านี้เป็นสาเหตุให้เกิดแหล่งเสื่อมโทรม ปัญหายาเสพติด เป็นพาหนะการแพร่ระบาดของโรคติดต่อ และจะทำให้สังคมไทยเผชิญปัญหาการเพิ่มจำนวนของเด็กเร่ร่อนขึ้นอย่างสูงมากในอนาคตอันใกล้นี้ เนื่องจากมีอัตราการตั้งครรภ์ในหมู่แรงงานต่างด้าวจำนวนมาก และในด้านความมั่นคง แรงงานต่างด้าวทำให้เกิดอาชญากรรมสูงขึ้น

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่าการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวที่ผ่านมา ยังไม่ประสบผล เนื่องด้วยมีอุปสรรคหลายประการ รวมทั้งการพิจารณาผ่อนผันให้ใช้แรงงานต่างด้าวไม่สอดคล้องกับจำนวนความต้องการที่แท้จริง แนวทางแก้ปัญหาที่ผู้วิจัยนำเสนอไว้มีหลายประการ อาทิ จะต้องมีการศึกษาถึงอาชีพที่คนไทยไม่ต้องการทำ และจำเป็นก่อนจึงนำแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานโดนถูกต้องตามกฎหมาย ต้องมีการเจรจากับรัฐบาลสหภาพพม่าเรื่องการเดินทางเข้ามาทำงานของแรงงานพม่าในประเทศไทย เปรียบเทียบการจัดตั้งศูนย์เศรษฐกิจตามแนวชายแดนไทย-พม่าขึ้นในพื้นที่ที่เหมาะสมเพื่อจำกัดให้แรงงานต่างด้าวอยู่บริเวณชายแดน

มานัส เรืองจิตชัชวาลย์. 2545. พฤติกรรมการใช้บริการธนาคารพาณิชย์ของพ่อค้าชายแดนในเขต

อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. รายงานการค้นคว้า

แบบอิสระเชิงวิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย-เชียงใหม่.

การค้าชายแดนในเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ส่วนใหญ่เป็นการค้าในระบบที่ไม่ผ่านพิธีการศุลกากร และมีมูลค่าสูง ตลอดจนการชำระค่าสินค้าผ่านระบบธนาคารพาณิชย์มีมูลค่าน้อยมาก พ่อค้าชายแดนมีทั้งประกอบธุรกิจในรูปแบบเจ้าของคนเดียว และห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัด ในลักษณะของการซื้อมาและขายไป โดยนิยมชำระค่าบริการด้วยเงินสดทุกบาท และผ่านระบบหักบัญชีธนาคารพาณิชย์ที่พ่อค้าชายแดนนิยมใช้บริการมากที่สุด คือ ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) รองลงมาคือธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) โดยใช้บริการการกู้ยืมเงินมากที่สุด เพื่อนำไปเป็นทุนหมุนเวียนของธุรกิจ และเป็นเงินลงทุนในการประกอบธุรกิจการค้าชายแดน

จากการศึกษา พบว่า หากความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีความราบรื่น และไม่มีการปิดด่านชายแดน ธนาคารพาณิชย์มีทุนสำรองเงินสดเพียงพอให้บริการพ่อค้าชายแดนที่ประสงค์จะเพิ่มเงินทุนหมุนเวียนของธุรกิจ พ่อค้าชายแดนมีคู่ค้าที่มีความน่าเชื่อถือด้านการเงิน พ่อค้าชายแดนที่เคยเป็นลูกค้าธนาคาร และได้รับความไว้วางใจจากธนาคาร บัณฑิตเหล่านี้มีผลจูงใจต่อการใช้บริการธนาคารพาณิชย์ อีกทั้งนโยบายของธนาคารที่ต้องการให้มีการแสดงหลักฐานต่างๆ เมื่อมีการติดต่อกับธนาคารซึ่งขัดกับความเป็นจริงที่การค้าชายแดนมักเป็นการค้าที่ไม่ผ่านพิธีการศุลกากร จึงทำให้พ่อค้าชายแดนไม่นิยมมาใช้บริการผ่านระบบธนาคาร

ผู้วิจัยจึงเสนอว่า ทางรัฐบาลไทยและพม่า ต้องร่วมมือกันควบคุมการค้าชายแดนให้เป็นไปตามระบบ คือ ผ่านพิธีการศุลกากร และธนาคารพาณิชย์ของไทย ในไทย และในพม่า ต้องการกำหนดมาตรการรองรับการชำระเงินผ่านระบบธนาคาร โดยอาจใช้วิธีสร้างแรงจูงใจ เช่น การยกเว้นค่าธรรมเนียม ลดอัตราดอกเบี้ยให้พ่อค้าชายแดน รวมทั้งอาจลดขั้นตอนการดำเนินการชำระค่าสินค้า ทั้งนี้ เพื่อกระตุ้นให้พ่อค้าชายแดนหันมาใช้บริการชำระค่าสินค้าผ่านระบบธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้น

มินาวัฒน์ ชากลิน. 2544. แนวพรมแดนระหว่างไทยกับสหภาพพม่า: กรณีศึกษาการดำเนินการของรัฐในการแก้ไขปัญหาเส้นเขตแดนระหว่างประเทศทั้งสอง. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เส้นเขตแดนเป็นเส้นแบ่งเขตการใช้อำนาจของรัฐ มีความสำคัญต่อความมั่นคง และความเจริญรุ่งเรืองของชาติ ปัญหาเส้นเขตแดนที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งมากที่สุดในไทย คือ เส้นเขตแดนไทย - พม่า จึงคงมีการดำเนินการ ดังนี้ ควรมีการเจรจากับพม่า ทำความตกลงในการกำหนดเขตแดนใหม่ ตามหลักนิยมทั่วไปของกฎหมายระหว่างประเทศ การกำหนดเขตแดนใหม่ โดยยึดถือสนธิสัญญา และแผนที่แนบท้ายสนธิสัญญาที่จัดทำไว้ในอดีต หากกรณีมีการปักปันเขตแดนร่วมกัน โดยมีการอ้างสิทธิ์ที่ทับซ้อนกัน การเจรจากับพม่าเพื่อจัดตั้งเป็นเขตแสวงหาผลประโยชน์ร่วมกัน หรือให้มีการแลกเปลี่ยนพื้นที่กัน

ยศ สันตสมบัติ. 2544. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการจัดการทรัพยากร. เชียงใหม่: โครงการพัฒนาองค์ความรู้และศึกษานโยบายการจัดการทรัพยากรชีวภาพในประเทศไทย (โครงการ BRT).

การวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่บางแห่งของจังหวัดแม่ฮ่องสอนเพื่อศึกษานโยบายองค์ความรู้เกี่ยวกับระบบและภูมิปัญญาไทยในการใช้ประโยชน์ และการจัดการทรัพยากรชีวภาพของท้องถิ่นและชุมชนว่าจะมีการปรับตัวและสร้างเสริมความเข้มแข็งได้อย่างไรในสภาวะที่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศกำลังเข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนา เศรษฐกิจ และสังคมของชุมชนและชาติพันธุ์ โดยคาดหวังว่าผลของงานวิจัยจะนำไปสู่การวางแผนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยที่ชุมชนมีส่วนร่วมและมีบทบาทสำคัญในการจัดการท่องเที่ยว และดูแลทรัพยากรธรรมชาติ

ผลการวิจัยพบว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตภาคเหนือตอนบนเชื่อมโยงกับปัญหาความด้อยพัฒนาและความเป็นคนชายขอบของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ซึ่งถูกกระทำให้กลายเป็น “ผู้ถูกเที่ยว” ฉะนั้นปัญหาพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงอยู่ที่การสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับ

ชุมชน พื้นฟูจิตสำนึกในสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ศักดิ์ศรีทางชาติพันธุ์ และวัฒนธรรม รวมทั้งการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวกับชาวบ้าน

ยุทธนา ไทยภักดี. 2540. *แรงงานพม่ากับความมั่นคงของชาติ*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกัน

ราชอาณาจักร.

ปัญหาชนกลุ่มน้อยโดยเฉพาะเขตติดต่อระหว่างไทย-พม่า การขัดแย้งกับรัฐบาลทหารและภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ประกอบกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจของไทยทำให้มีการไหลทะลักของแรงงานพม่าเข้ามาสู่ประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาเพิ่มขึ้น ได้แก่ ปัญหาสาธารณสุข อาชญากรรม แรงงานเด็กและสตรี ค้าประเวณี ผลกระทบที่เกิดกับแรงงานไทย เรื่องสัญชาติ การศึกษาและวัฒนธรรม ปัญหาการจับกุมและผลักดันกลับสู่ประเทศเดิม และก่อให้เกิดปัญหาด้านการเมืองระหว่างประเทศอีกด้วย

ผู้ทำการวิจัยมีข้อเสนอแนะว่า สมควรให้แรงงานทั้งหมด เข้ามารายงานตัวเสียก่อน เพื่อให้ทราบถึงจำนวนและทำให้มีรายละเอียดที่เกี่ยวข้อง เข้าสู่ระบบ เพื่อสะดวกในการควบคุม โดยเพิ่มแรงจูงใจให้แรงงานทุกคนเข้ามารายงานตัว ควรมีกำหนดมาตรการในการตั้งจุดสกัดช่องทางเข้า-ออกของแรงงาน เพิ่มการสร้างสัมพันธ์ไมตรีระหว่างประเทศไทยและพม่า

ยุทธนา เมืองมั่งคั่ง. 2539. *ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่ากับความมั่นคงแห่งชาติ: ศึกษา*

เฉพาะกรณีจังหวัดเชียงใหม่. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

จากการศึกษา พบว่า การที่มีผู้หลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่าเข้ามาในจังหวัดเชียงใหม่ด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจตกต่ำ การปกครองแบบสังคมนิยมในพม่า รวมทั้งปัญหาชนกลุ่มน้อย ประกอบกับทางจังหวัดเชียงใหม่ประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงาน และมาตรการของรัฐบาลไทยในการควบคุมและสกัดกั้นผู้หลบหนีเข้าเมืองมีความไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งการที่ผู้หลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่า เข้ามาทำงานในจังหวัดเชียงใหม่ ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม ปัญหาความมั่นคงปลอดภัยของคนไทย ปัญหาเศรษฐกิจ รวมทั้งปัญหาการเมืองการปกครองของจังหวัดเชียงใหม่และประเทศไทย

ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางแก้ปัญหา โดยควรกำหนดและมีการปฏิบัติตามมาตรการกฎระเบียบเกี่ยวกับการควบคุม สกัดกั้นผู้หลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่าโดยเคร่งครัด โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของสภาพการณ์ในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้ แนวทางแก้ปัญหาดังกล่าว มีข้อจำกัดอยู่ที่ว่าการแก้ปัญหา มักจะเป็นฝ่ายไทยฝ่ายเดียว อีกทั้งปัญหาเศรษฐกิจและการเมืองในพม่า ยังไม่มีความมั่นคง ปัญหาการเข้าออกทำได้ง่าย รวมทั้งปัญหาเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องยังคงหาผลประโยชน์จากผู้หลบหนีเข้าเมืองเหล่านี้

ฤทธิพงศ์ พวงมณี. 2542. อาเซียนกับปัญหาแรงงานข้ามชาติผิดกฎหมายจากประกาศพม่าในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นภูมิภาคหนึ่งที่มีปัญหาการอพยพแรงงานข้ามชาติ ไม่ว่าจะเป็นการอพยพของแรงงานจากประเทศลาว กัมพูชา พม่าเข้ามาทำงานในประเทศไทย แรงงานไทยที่หลังไหลเข้าทำงานในสิงคโปร์และมาเลเซีย แรงงานฟิลิปปินส์ที่กระจายตัวทำงานอยู่ในทุกประเทศในภูมิภาค ดังปรากฏในผลการสำรวจของศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชีย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ศึกษาประเทศสิงคโปร์ ซึ่งคาดการณ์ว่ามีแรงงานไทยที่ผิดกฎหมายทำงานในสิงคโปร์กว่า 36,000 คน

เมื่ออุปสงค์หรือความต้องการของแรงงานมีลดลง อันเนื่องมาจากการขาดสภาพคล่องทางเศรษฐกิจ ในขณะที่แนวโน้มการอพยพของแรงงานต่างชาติดังกล่าวมีสูงขึ้น แรงงานต่างชาติจึงกลายเป็นส่วนเกินของสังคมที่จำเป็นต้องมีการจัดการอย่างเป็นระบบ เพื่อมิให้กลายเป็นปัจจัยที่สร้างปัญหา ทั้งในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม มาตรการที่ชัดเจนประการหนึ่ง คือ การผลักดันแรงงานผิดกฎหมายเหล่านั้นกลับประเทศ ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่ได้รับผลกระทบวิกฤตเศรษฐกิจอย่างรุนแรง ซึ่งส่งผลกระทบต่อการจ้างงาน ปัญหาแรงงานผิดกฎหมายในประเทศไทยจึงจำเป็นต้องส่งกลับ ประเด็นปัญหาแรงงานต่างชาติที่เกิดขึ้นในประเทศไทยนั้น บุคคลสัญชาติพม่าจึงเป็นปัญหาสำคัญ เนื่องด้วยประเทศมีแรงงานสัญชาติพม่ามากที่สุด

ปัญหาแรงงานข้ามชาติที่เกิดขึ้นนั้น ไม่ได้เป็นปัญหาเฉพาะประเทศคู่กรณีเท่านั้น หากแต่เป็นปัญหาของภูมิภาคที่ต้องการความร่วมมือในระดับภูมิภาคในการแก้ไข

วัตถุประสงค์ของการศึกษานี้คือ

1. ความเป็นไปได้ของการสร้างกลไก วิถีปฏิบัติ กรอบความร่วมมือ (regimes) ขึ้นมาภายในอาเซียน เพื่อสนองตอบต่อประเด็นปัญหาแรงงานข้ามชาติผิดกฎหมาย ศึกษาข้อจำกัด ข้อสนับสนุน ที่เป็นรูปธรรม ซึ่งอาจจะเป็นต้นแบบในการสร้างแนวปฏิบัติร่วมสำหรับการจัดการแก้ไขปัญหาข้ามชาติในประเด็นอื่นต่อไป
2. พิจารณาว่า อาเซียนมีศักยภาพที่จะเผชิญกับประเด็นปัญหาใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในบรรดาประเทศสมาชิกได้เพียงใด ด้วยกลไกที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยพิจารณาจากประสบการณ์การแก้ไขปัญหาที่ผ่านมา
3. แนวทางที่ประเทศไทยจะสามารถใช้การดำเนินการผ่านอาเซียนในการแก้ปัญหาดังกล่าวได้อย่างเหมาะสม

ฤทธิ อนุจรพันธ์. 2543. ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่ออำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัด

แม่ฮ่องสอน. ปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภูมิศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

งานชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์คือ ศึกษาและวิเคราะห์ถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้ที่ดิน สภาพทางเศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่เขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนซึ่งมีพื้นที่ที่ได้รับกระทบมากที่สุด ซึ่งในการวิเคราะห์ได้ทำการการใช้ที่ดินในช่วงปี พ.ศ. 2523 กับปี พ.ศ. 2540 มาวางทับซ้อน เพื่อผู้เขียนจะได้ศึกษาความเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินและพื้นที่ที่มีการขยายตัวของชุมชนเมืองเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

ผลที่ได้จากการศึกษา พบว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยวทำให้เกิดผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมในด้านการเปลี่ยนแปลงทั้ง 3 ด้าน เนื่องจากปริมาณนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนมีมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการเพิ่มขึ้นของพื้นที่ย่านการค้าและการบริการแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งในปัจจุบันพื้นที่ส่วนใหญ่ที่ตั้งอยู่บริเวณถนนสายหลักได้เปลี่ยนจากที่อยู่อาศัยเป็นพื้นที่การค้า และการบริการซึ่งส่งผลให้เกิดการสร้างงานและสร้างรายได้แก่ประชากรในท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม จากปริมาณนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นรวมทั้งการเข้ามาประกอบกิจการค้าขายและบริการของคนต่างถิ่น ทำให้จำนวนประชากรในเขตเทศบาลมีจำนวนที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้พื้นที่เกิดปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ 2 ด้านคือ ปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนและปัญหาน้ำเสียจากการปล่อยน้ำทิ้งของพื้นที่พักอาศัยอาคารพาณิชย์และโรงแรมต่าง ๆ

ลือชัย วงษ์ทอง. 2539. การศึกษาวิถีชีวิตชาวพม่าที่หลบหนีเข้าเมืองไทยผิดกฎหมายในจังหวัด

ระนอง.

จากการศึกษาพบว่า ชาวพม่าที่หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เป็นผู้ชายเป็นส่วนใหญ่ อายุเฉลี่ยไม่เกิน 30 ปี มาจากพื้นที่ทวาย มะริด มอละแหม่ง โดยมีปัจจัยที่ทำให้หลบหนีเข้ามาไทย ได้แก่ การปกครองโดยเผด็จการในพม่า ความอดอยาก ไม่มีรายได้เพียงพอ มักเข้ามาจับจ้างเกี่ยวกับงานประมง งานโรงงานอุตสาหกรรม บริการร้านอาหารและก่อสร้าง ซึ่งมีรายได้ดีกว่าในพม่า โดยชาวพม่าที่หลบหนีเข้าเมืองเหล่านี้ไม่มีการปรับตัวกับคนไทย เช่น ไม่พูดภาษาไทย ไม่ร่วมกิจกรรมประเพณีต่างๆ ของไทย และมีการแต่งงานระหว่างชาวไทยกับชาวพม่าน้อยมาก

ผู้ศึกษาเสนอแนวทางแก้ไขว่า ควรมีนโยบายเข้มงวดต่อการหลบหนีเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมายของพม่า และนโยบายในการผ่อนปรนให้ผู้หลบหนีมีโอกาสทำงานมากขึ้น ทำให้แรงงานพม่าหลังไหลเข้าอย่างมากมาย ซึ่งจะก่อปัญหาทางสังคมตามมาอีกมาก

วรรณิ ตั้งเสาวภาคย์. 2543. ปัจจัยที่มีผลต่อการปรับตัวของแรงงานผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติชาวพม่า ใน
อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ วิทยาลัย
ประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พบว่า แรงงานผู้ย้ายถิ่น สามารถปรับตัวได้ปานกลาง การปรับตัวขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่
อาศัยอยู่ที่แม่สาย โดยตัวแปรที่ช่วยในการปรับตัว ได้แก่ อาชีพเป็นสำคัญรองลงมา คือ รายได้
การศึกษา ประสบการณ์การย้ายถิ่น สถานภาพและการติดต่อกับบ้านเกิด

วันดี สันติวณิเมธี. 2545. กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวไทยใหญ่ชายแดนไทย-
พม่า: กรณีศึกษานู๋บ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศิลปศาสตร์และมานุษยวิทยา
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

หมู่บ้านเปียงหลวงเป็นหมู่บ้านชายแดนทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศไทยติดต่อกับ
กับรัฐฉานในประเทศพม่า เหตุผลในการเลือกหมู่บ้านนี้เพราะเป็นหมู่บ้านที่เกี่ยวข้องกับ
กระบวนการกู้ชาติไทใหญ่ และเผชิญสถานการณ์เปลี่ยนแปลงทางการเมืองระหว่างกองกำลังกู้ชาติ
ไทใหญ่กับรัฐบาลพม่ามาโดยตลอด และถึงแม้จะเป็นหมู่บ้านที่กลุ่มทหารไทใหญ่เป็นกลุ่มที่มี
บทบาททางการเมืองต่อพื้นที่มากที่สุด

ได้มีการกล่าวถึงประวัติศาสตร์ เรื่องเล่า และเรื่องราวของหมู่บ้านเปียงหลวง พรมแดน
ทางชาติพันธุ์ของชาวไทยใหญ่บ้านเปียงหลวงทั้งในการนิยามตัวตน ภาษา การแต่งกาย
ขนบธรรมเนียมและประเพณีต่าง ๆ และกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ ซึ่งได้แก่ การสร้างจิตสำนึก
ทางประวัติศาสตร์ การสืบทอดภาษาและวัฒนธรรมโดยการใช้โรงเรียนและศาสนา การผลิตสื่อ
การเมืองทั้งการผ่านทางดนตรี เช่น เพลงชาติ และวารสาร และการรื้อฟื้นประเพณีเก่าแก่ ประดิษฐ์
ประเพณีใหม่ โดยอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวไทยใหญ่บ้านเปียงหลวงจะเป็นสิ่งไม่แน่นอน
ตายตัวเพราะความเป็นพื้นที่ชายแดนและการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของตนเองให้สอดคล้องกับ
สถานการณ์ทางการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา

วิทยา วัชรเกียรติศักดิ์. 2539. ปัญหาจีนฮ่ออพยพภายใต้การควบคุมของกระทรวงมหาดไทย:

ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทรัฐศาสตร์
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ปัญหาจีนฮ่ออพยพที่สำคัญ ได้แก่ กฎระเบียบของกระทรวงมหาดไทย มีลักษณะ
ไม่ยืดหยุ่นเสียเวลา และไม่ได้รับความสะดวก ต้องการถือบัตรประจำตัวจีนฮ่ออพยพ เพื่อเป็น
หลักฐานในการตรวจสอบ ปัญหาทางเศรษฐกิจทำให้เกิดกรณีการหลบหนีออกจากพื้นที่ควบคุม

เพื่อไปประกอบอาชีพหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว ต้องการให้ทางราชการมาดูแล โดยส่งเสริมอาชีพ และพัฒนาหมู่บ้าน ที่สำคัญเงินช่วยเหลือต้องการให้มีการแก้ไขระเบียบควบคุมของกระทรวงมหาดไทย ให้สามารถมีความเป็นอิสระ ไม่ต้องถูกควบคุม หรือต้องขออนุญาตออกนอกเขต เพราะเห็นว่าอยู่ในประเทศไทยมาไม่ต่ำกว่า 40 ปีแล้ว

วีรชัย ศาสตราภิชาน. 2542. รายงานอพยพพม่า: ศึกษากรณีอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย.

วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

การวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาเรื่องแรงงานอพยพพม่า โดยกำหนดให้อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงรายเป็นพื้นที่สำหรับใช้เป็นกรณีศึกษา โดยศึกษาถึงปัจจัยภายในของประเทศพม่าที่ทำให้คนงานเหล่านี้อพยพเข้ามาหางานทำในประเทศไทย ซึ่งเกิดจากปัจจัยใหญ่ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเมืองภายใน ด้านเศรษฐกิจและสังคม ในขณะเดียวกัน ปัจจัยภายในประเทศไทย ก็เป็นส่วนสำคัญที่ดึงดูดให้คนเหล่านี้อพยพ โดยลักลอบเข้ามาทำงานที่สำคัญ ได้แก่ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ นโยบายการควบคุมประชากร นโยบายขยายการศึกษาภาคบังคับ ความสัมพันธ์กับญาติพี่น้องที่ได้เข้ามาอยู่ประเทศไทย มาตรการสกัดกั้นและป้องกันที่รัฐไม่สามารถควบคุมดูแลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ทั้งนี้ มีผลกระทบเกิดขึ้นต่อประเทศไทยหลายด้าน ทั้งด้านความมั่นคงทางการเมือง เนื่องจากนโยบายของรัฐไม่ชัดเจน ขาดความต่อเนื่องและไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง ส่วนด้านเศรษฐกิจ แรงงานผิดกฎหมายเหล่านี้ทำให้โครงสร้างค่าจ้างของแรงงานถูกทำลาย และถูกโจมตีจากประชาคมโลกว่ามีการกดขี่แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย และด้านสังคม แรงงานอพยพเหล่านี้ ทำให้ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาโสเภณี การค้ายาเสพติดและด้านสาธารณสุขรุนแรงขึ้น

ศิริรักษ์ ธรรมรักษ์. 2540. ปัญหาแรงงานบุคคลต่างด้าวสัญชาติพม่าหลบหนีเข้าเมืองโดยผิด

กฎหมายในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา

รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

การวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยศึกษาปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองของบุคคลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นต่อประเทศไทย ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม โดยเสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสกัดกั้นและผลักดันคนกลุ่มนี้อย่างเคร่งครัด ควรจัดให้มีศูนย์ควบคุมผู้หลบหนีเข้าเมืองขนาดใหญ่และสามารถดำเนินการได้ครบวงจร (การรับตัว - การควบคุม - การส่งกลับ) และเสนอให้ศึกษา และนำแนวคิด วิธีการควบคุมการนำเข้าแรงงานต่างด้าวของประเทศที่มีการใช้แรงงานต่างด้าวในแถบเอเชียด้วยกันมาปรับใช้กับประเทศไทย

สถาบันวิจัยและพัฒนา คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2537. การศึกษา

ศักยภาพการพัฒนาลุ่มน้ำ ลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลอ่าวไทย: รายงานสุดท้าย. กรุงเทพฯ:

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

เป็นการดำเนินงานศึกษาสำรวจเบื้องต้นเพื่อทราบปัญหา และขีดความสามารถในการพัฒนาแหล่งน้ำให้สอดคล้องกับปัญหาและสภาพความต้องการใช้น้ำด้านต่าง ๆ โดยพิจารณาในลักษณะภาพรวมทั้งภูมิภาคหรือลุ่มน้ำ และกำหนดเป็นแผนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ผลการศึกษาจะใช้เป็นแนวทางในการวางแผนเพื่อพัฒนาโครงการแหล่งน้ำในลุ่มน้ำ

สิทธิการญจน์ วัชรคุปต์. 2544. สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ กับการเข้าร่วม

แก้ไขปัญหาลี้ภัยจากภัยจากการสู้รบตามแนวชายแดนชายไทย - พม่า. วิทยานิพนธ์

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ภาควิชา

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ได้ทำการวิจัยเรื่อง สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติกับการเข้าร่วมแก้ไขปัญหาลี้ภัย จากภัยจากการสู้รบตามแนวชายไทย - พม่า ศึกษาถึงการเข้ามามีบทบาทของสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติในการให้ความร่วมมือ กับรัฐบาลไทยในสมัยนายกรัฐมนตรีชวน หลีกภัย (ค.ศ.1998-2001) เพื่อช่วยเหลือผู้ลี้ภัยจากการสู้รบตามแนวชายแดนไทย - พม่า ซึ่งถือว่ารัฐบาลไทยยอมรับบทบาทของสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติสามารถเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ ให้ดูแลผู้ลี้ภัยจากการสู้รบตามแนวชายแดนไทย - พม่า ระหว่างรอการส่งกลับไปประเทศมาตุภูมิ โดยมุ่งศึกษาถึงกระแสผลักดันจากประชาคมระหว่างประเทศ ซึ่งเรียกร้องให้รัฐบาลไทยยินยอมให้สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติเข้ามามีบทบาทร่วมแก้ไขปัญหาลี้ภัยจากการสู้รบแนวชายแดนไทย- พม่า

สารภี ศิลา. 2540. การศึกษาสภาพปัญหาที่สัมพันธ์กับการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ใน

หมู่บ้านชาวเขาพื้นที่เขตน้ำลาว กิ่งอำเภอ ปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน. เชียงใหม่:

ฝ่ายบริการและเผยแพร่สถาบันวิจัยชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและ

สวัสดิการสังคม.เอกสารวิชาการลำดับที่ สวช.00-40-04.

การวิจัยนี้เป็นโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนชาวเขามีส่วนร่วมในการป้องกันการเผยแพร่ระบาดของโรคเอดส์ โดยมีจุดมุ่งเน้น 3 ประการ คือ เน้นการทำงานโดยให้ชุมชนเป็นฐาน ดำเนินทั้งการป้องกันและแก้ไขปัญหา และเป็นโครงการนำร่องแบบR&D ซึ่งพื้นที่ในการสำรวจดังกล่าวประกอบด้วย 4 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านวนาหลวง บ้านหนองตอง บ้านยะป่า آهن และบ้านผาแดง

ผลการสำรวจและศึกษาปัญหาพบว่าทั้ง 4 หมู่บ้าน มีสภาพปัญหาที่สัมพันธ์กับการแพร่ระบาด คือ พบผู้ติดเชื้อ HIV จากการสุ่มตรวจเลือดผู้ที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงมีจำนวนมาก มีปัญหา ยาเสพติดค่อนข้างมาก ปัญหาการค้าประเวณี การอพยพของแรงงานไปทำงานนอกชุมชน และการรับรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ของชุมชน มีความแตกต่างกันโดยชุมชนที่อยู่ใกล้ชุมชนเมืองจะรับรู้เรื่องเอดส์มากกว่ากลุ่มที่ไกลชุมชนเมือง และชุมชนยังไม่ตระหนักว่าเอดส์เป็นปัญหา

มีการเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวดังนี้ ให้รัฐเข้ามาจัดการปัญหาเสพติดในพื้นที่โดยจัดการกับกลุ่มการค้า เพราะองค์กรชุมชนไม่สามารถทำได้เองและสำหรับผู้กลับไปติดยาซ้ำหลังจากที่เคยบำบัดแล้ว ชุมชนเสนอว่าครั้งต่อไปไม่ต้องช่วยเหลือเรื่องการบำบัดให้ผู้นั้นไปบำบัดเอง จ่ายเงินเองแต่ชุมชนจะช่วยกันดูแลครอบครัวให้ ในปัญหาการค้าประเวณี ก็ทำการป้องกันไม่ให้มีกลุ่มใหม่เกิดขึ้น โดยจัดกิจกรรมฝึกอาชีพให้แก่สตรีและเปิดโอกาสให้สตรีมีการปรับตัวที่เหมาะสมกับสังคมภายนอกควบคู่ไปด้วย ทำการประชาสัมพันธ์ความรู้เรื่องเอดส์ให้ตระหนักถึงปัญหา และสมควรให้เด็กในหมู่บ้านมีโอกาสอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี เข้ารับการศึกษา ระบบเรียนประจำจากโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ หรือสถานศึกษาภายนอกชุมชนจนกว่าสถานการณ์ในชุมชนจะคลี่คลาย

สมชาย จักรพันธุ์. 2546. สภาพะสุภาพแรงงานต่างด้าวในพื้นที่จังหวัดตาก: บริบทด้านความมั่นคงของประเทศ. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล ในลักษณะวิชาสังคมจิตวิทยา นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรรุ่นที่ 45 ปีการศึกษา 2545-2546.

จังหวัดตากที่อาณาเขตติดต่อกับพม่า 56 กิโลเมตร ในเขต 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอท่าสองยาง แม่ระมาด แม่สอด พบพระ และอุ้มผาง ภาพะสุภาพของแรงงานต่างด้าวจำนวนมากที่เข้ามาทำงานในเขตจังหวัดนี้อยู่ในระดับต่ำ เพราะส่วนมากมาจากเขตชนบทของพม่า ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีบริการสาธารณสุขไม่ดีพอและทั่วถึง ทำให้แรงงานเหล่านี้เป็นพาหะนำโรคติดต่อหลายชนิดที่หายากมากแล้วในเขตประเทศไทยมาสู่ประเทศไทยอีก โรคดังกล่าว ได้แก่ โรคเท้าช้าง โรคแอนแทรกซ์ ไข้กาฬหลังแอ่น นอกจากนั้น ยังเป็นพาหะนำโรคซิฟิลิส มาลาเรีย วัณโรค และโรคเอดส์เข้ามาอีกด้วย

ผู้วิจัยศึกษาพบว่า ในปี พ.ศ. 2544 จังหวัดตากต้องใช้จ่ายเงินจำนวนประมาณ 20 ล้านบาท เพื่อรักษาพยาบาลแรงงานต่างด้าวชาวพม่าที่เจ็บป่วยด้วยโรคต่างๆเหล่านี้ ในแง่ความมั่นคงถือว่าแรงงานเหล่านี้ มาแย่งใช้ทรัพยากรซึ่งมีจำกัด ทำให้เกิดปัญหาในการให้บริการ รักษาพยาบาล ต่อคนไทยและต่อแรงงานต่างด้าวเอง

ผู้วิจัยเสนอให้รัฐบาลมีนโยบายชัดเจนในการควบคุมจำนวนแรงงานต่างด้าว ในด้านสาธารณสุข รัฐจะต้องมีงบประมาณสนับสนุนในเรื่องการป้องกันโรค การควบคุมโรคตามแนวชายแดนให้มีประสิทธิภาพ และให้เจ้าของกิจการต่างๆที่รับแรงงานต่างด้าวเข้าทำงานและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการดูแลสุขภาพของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ด้วย และจำเป็นที่ภาครัฐจะต้องมีการประสานความร่วมมือ ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเจรจากับประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งประสานงานกับองค์กรต่างประเทศที่เข้ามาดำเนินงานในเรื่องการดูแลสุขภาพของผู้อยู่อาศัยตามชายแดน

สมศักดิ์ ถนอมพล. 2546. ปัญหาการทำประมงทะเลนอกน่านน้ำไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีน่านน้ำประเทศพม่า. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. เอกสารวิจัยส่วนบุคคลในลักษณะวิชาการเศรษฐกิจ นักศึกษานักศึกษาลัทธิวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 45 ปีการศึกษา 2545-2546.

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่ ความสำคัญของของการประมงทะเล นโยบายและกฎระเบียบเกี่ยวกับการประมงนอกน่านน้ำ ปัญหาการประมงทะเลในน่านน้ำประเทศพม่า การแก้ไขที่ผ่านมาและปัจจุบัน และข้อเสนอแนะ จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่าประเทศไทยประสบปัญหาการทำประมงทะเลเกินศักยภาพของการผลิตทดแทนในน่านน้ำไทย ทำให้ต้องขยายแหล่งทำการประมงไปยังบริเวณทะเลหลวง นอกทะเลอาณาเขตของประเทศเพื่อนบ้านมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2508 ก่อนที่แหล่งประมงทะเลนอกน่านน้ำไทยจะมีพื้นที่ลดน้อยลงจากการประกาศเขตไหล่ทวีปและเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศเพื่อนบ้านจนทำให้ชาวประมงไทยต้องเข้าทำการประมงในเขตน่านน้ำของพม่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 ทั้งนี้หลังจากรัฐบาลพม่ามีนโยบายเปิดประเทศและให้สัมปทานการประมงแก่บริษัทเอกชนไทย อย่างไรก็ตาม นโยบายและการดำเนินงานตามนโยบายการให้สัมปทานดังกล่าวไม่มีความต่อเนื่อง ไม่ราบรื่นทำให้เรือประมงไทยถูกทางการพม่าจับกุมเสมอ สาเหตุสำคัญเกิดขึ้นเนื่องจากปัญหาการเมืองภายในของประเทศพม่า โดยเฉพาะ ปัญหานักกลุ่มน้อย

ปัจจุบันรัฐบาลพม่ายังคงการให้สัมปทานการประมงแก่บริษัทเอกชนไทยแล้ว แต่เปิดโอกาสให้ทำการประมงทะเลในน่านน้ำพม่าได้ภายใต้เงื่อนไขที่จะต้องร่วมลงทุนกับฝ่ายพม่า ในขณะที่ทางการไทย โดยกองทัพเรือได้ตั้งศูนย์ประสานงานชายแดนทะเลไทย-พม่า (ศปชล.ทพ.) ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2539 ที่จังหวัดระนอง เพื่อเป็นช่องทางในการปกป้องกองเรือประมงของไทยที่ทำการประมงบริเวณน่านน้ำต่อเนื่องของสองประเทศ

สมโชค สวัสดิรักษ์. 2538. ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่า: ศึกษากรณีปัญหาชนชาติกะเหรี่ยง ค.ศ. 1988-1994. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วัตถุประสงค์ที่จะศึกษาปัญหาชนชาติกะเหรี่ยง หรือกองทัพสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง (KNU) ภายใต้การนำของพลเอกโบเมียะ ทั้งนี้จะเป็นการศึกษาในช่วงปี ค.ศ. 1988-1994 อันเป็นช่วงของรัฐบาลพม่า (SLORC) ภายใต้การนำของพลเอกชานหม่อง จนถึงสมัยพลเอกตานช่วย โดยใช้ทฤษฎีความเกี่ยวพัน : กระบวนการตอบโต้ (reactive process) ของเจมส์ เอ็น โรสนา เป็นกรอบในการวิเคราะห์

ผลจากการศึกษาวิจัยพบว่า ปัญหาชนกลุ่มน้อยชาวกะเหรี่ยงและชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ ใน สหภาพพม่านั้น รากเหง้าของปัญหาเกิดจากตัวรัฐบาลสหภาพพม่าหรือรัฐบาลทหารพม่าเอง ที่ไม่ยอมให้ชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ ได้รับสิทธิในการปกครองตนเองและเป็นรัฐอิสระ ตามเงื่อนไขข้อตกลง “แอตลี – อองซาน” (28 มกราคม ค.ศ.1945) ดังนั้น ชนกลุ่มน้อยจึงได้จับอาวุธขึ้นต่อสู้กับรัฐบาลทหารพม่า เพราะคิดว่าไม่มีวิธีการอื่นที่ดีกว่านี้อีกแล้ว สงครามกลางเมืองในสหภาพพม่ายืดเยื้อยาวนาน ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1948-1994 ยังไม่ยุติชนกลุ่มน้อยไม่สามารถจะบังคับให้รัฐบาลทหารพม่า ยอมเจรจายุติสงคราม แต่รัฐบาลพม่าก็ไม่อาจจะปราบปรามชนกลุ่มน้อยได้อย่างเด็ดขาด เช่นเดียวกัน

รัฐบาลพม่าได้กำหนดยุทธศาสตร์ให้กองทัพสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง เป็นศัตรูอันดับหนึ่ง ที่รัฐบาลทหารพม่าต้องการปราบปรามอย่างเด็ดขาด เพราะกองทัพสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง มีศักยภาพทางทหารสูงกว่าชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ และเป็นแกนนำสำคัญของกลุ่มพันธมิตรประชาธิปไตยพม่า (DAB) แต่ทหารพม่าก็ไม่สามารถกวาดล้างฐานที่มั่นของทหารกะเหรี่ยง ซึ่งตั้งอยู่ตามริมแม่น้ำเมย ใกล้ชายแดนตะวันตกของประเทศไทยได้ทั้งหมด เพราะรัฐบาลไทย ดำเนินนโยบาย “รัฐกันกระทบ” และการลักลอบค้าอาวุธสงครามบริเวณชายแดนไทย – พม่าของกลุ่มอิทธิพลและบริษัทเอกชนไทย โดยแลกเปลี่ยนกับทรัพยากรธรรมชาติ ไม้สัก แร่ธาตุ และ อนุญาตจากรัฐกะเหรี่ยง ประกอบกับรัฐกะเหรี่ยงเป็นที่ตั้งส่วนหนึ่งในเขตสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ ของ 4 ประเทศ คือ ประเทศไทย สาธารณรัฐประชาชนจีน สหภาพพม่า และลาว ด้วยเหตุนี้ การลงทุนทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชนไทยในสหภาพพม่า และลาว ด้วยเหตุนี้ การลงทุนทั้งภาครัฐบาล และภาคเอกชนไทยในสหภาพพม่า และหรือความร่วมมือระหว่างประเทศไทยกับสหภาพพม่าในปัจจุบัน และอนาคตกนั้น ล้วนแต่เกี่ยวข้องกับที่ตั้งรัฐกะเหรี่ยงทั้งสิ้น กองทัพสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง มีส่วนสำคัญที่จะให้ความร่วมมือหรือขัดขวางด้วยการโจมตีวางกับระเบิด และ ก่อวินาศกรรม ซึ่งเป็นปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ นานัปการ ชนกลุ่มน้อยกะเหรี่ยงจึงเป็นปมปัญหา และเป็นตัวแปรสำคัญในความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่า เป็นเครื่องบ่งชี้ระดับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่าในทศวรรษนี้ได้เป็นอย่างดี

สิริมน อติแพทย์. 2544. ทหารกับการต่างประเทศไทย: ศิษษาบทบาทของกองทัพบกไทยในความสัมพันธ์ระหว่างไทย-พม่า. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การที่กองทัพบกมีบทบาทสำคัญในความสัมพันธ์ระหว่างไทย-พม่านั้น เป็นผลมาจากการที่ผู้บัญชาการทหารบกขณะนั้นมีความสัมพันธ์ส่วนบุคคลที่ดีกับผู้นำรัฐบาลพม่า ส่งผลให้สามารถเจรจาแก้ไขปัญหาดังได้ง่ายขึ้น ขณะเดียวกันในระดับสถาบันกองทัพบกเองได้ส่งเสริมให้มีการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ของทั้ง 2 ฝ่ายอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับบทบาทในคณะกรรมการชายแดนส่วนท้องถิ่นและคณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาค ได้เปิดโอกาสให้กองทัพบกสามารถเข้าแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งระหว่างประเทศได้โดยตรงมากขึ้น กรณีนี้เป็นกรณีพิพาทที่แสดงให้เห็นว่าบทบาทของความสัมพันธ์ส่วนบุคคลมีส่วนสำคัญ ในการแก้ไขปัญหาระหว่างประเทศ

ช่วง 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 - 8 พฤศจิกายน พ.ศ.2540 เป็นช่วงที่พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี พลเอกชวลิตดำเนินตามหลักการไม่เข้าไปแทรกแซงการเมืองภายในพม่า โครงการความร่วมมือระหว่างไทย-พม่า ที่ได้หยุดชะงักมาตั้งแต่รัฐบาลชุดก่อนได้นำมาเจรจากับพม่ากับพม่าอีกครั้ง เช่น โครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพ พลเอกชวลิตได้นำเอาผู้นำทางทหารเข้ามาแก้ไขความขัดแย้ง กับพม่าในหลายๆเรื่องจนทำให้ไม่มีองค์กรใดสามารถทำงานประสบความสำเร็จเท่า และเป็นช่วงที่พลเอกเชษฐา ฐานะจาโรเข้ามาดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบก ความสัมพันธ์ไทย-พม่าได้เริ่มต้นอย่างราบรื่น พลเอกเชษฐาได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากในการแก้ไขปัญา โดยขั้นแรกได้มีความพยายามจะใช้กลไกระหว่างประเทศ ในส่วนคณะกรรมการชายแดนทั้ง 2 ระดับในการคลี่คลายปัญหา ต่อจากนั้นจึงเป็นบทบาทของกระทรวงการต่างประเทศ หากคณะกรรมการชายแดนและกระทรวงการต่างประเทศยังไม่สามารถแก้ไขปัญาได้ทางพลเอกเชษฐา จะใช้ความสัมพันธ์ส่วนบุคคลเข้าเจรจากับผู้นำรัฐบาลพม่าโดยตรงและสามารถหาข้อยุติในความขัดแย้งได้ในที่สุด

สุภัทธี เสวตวิษุวัต. 2539. มุลเหตุจริงใจในการหลบหนีเข้าเมืองของคนสัญชาติพม่าด้านอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2539.

ปัญหาทางเศรษฐกิจ และปัญหาการปกครองแบบเผด็จการของพม่า ทำให้คนสัญชาติพม่าหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ซึ่งเมื่อเข้ามาในไทยแล้ว มักก่อปัญหาต่างๆ มากมาย เช่น การแย่งที่อยู่อาศัย ที่ทำกิน ปัญหาอาชญากรรม รวมทั้งที่สำคัญ ปัญหาความมั่นคงของประเทศ

แนวทางในการแก้ไขปัญหา คือ รัฐบาลไทยต้องรับหามาตรการและแนวทางป้องกันการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายอย่างจริงจัง การปฏิบัติอย่างเข้มงวดของเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ เพื่อการแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ ควรจะมีการพิจารณาหาทางเปิดจุดผ่อนปรนเพิ่มขึ้น

สุภาคีพรรณ ชันชัย. 2546. การประเมินความต้องการของชุมชนบริเวณพื้นที่รองรับผู้หนีภัย

ชายแดนไทย-พม่า: กรณีศึกษาอำเภอท่าสองยางและอำเภอพบพระ จังหวัดตาก.

กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การศึกษาเรื่องดังกล่าวจะช่วยให้การวางแผนในการช่วยเหลือต่างๆทั้งผู้อพยพและผู้อาศัยท้องถิ่นประสบความสำเร็จและเป็นไปในทิศทางที่ใกล้เคียงความเป็นจริง

ผลการวิจัยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ 1) ปัญหาและความต้องการของผู้อพยพจากพม่า และ 2) ปัญหาและผลกระทบจากพื้นที่รองรับผู้หนีภัยต่อคนไทยท้องถิ่น

ในส่วนที่ 1) พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่ของผู้อพยพคือ ความยากจน กลัวถูกตำรวจตรวจคนเข้าเมืองจับ และความต้องการคือ คนในครอบครัวได้เรียนหนังสือ รัฐบาลไทยอนุญาตให้อยู่ในไทยอย่างถูกกฎหมาย และให้หน่วยงานต่างๆช่วยแก้ไขปัญหาความยากจน และความคิดเห็นของผู้อพยพต่อนโยบายรัฐบาลไทยคือ ไม่เห็นด้วยกับนโยบายผลักดันกลับประเทศ ส่งไปประเทศที่ 3 และให้เข้าไปอยู่ในพื้นที่รองรับ และในส่วนที่ 2) พบว่าผลกระทบที่มีต่อไทย ได้แก่ ด้านสาธารณสุข ซึ่งโรคบางอย่างหายไปจากไทยแล้วกลับอุบัติขึ้นอีกเพราะมาจากผู้อพยพ ด้านความมั่นคงเป็นปัญหาสำคัญ และการกระทบกระทั่งกับรัฐบาลพม่า ด้านเศรษฐกิจ คือ แรงงานต่างด้าวเข้ามาแย่งงานแรงงานไทย อีกทั้งการทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในหมู่บ้านบริเวณพื้นที่รองรับไปในทางที่เสื่อมโทรมมากขึ้นและการลักขโมยโดยผู้อพยพ ซึ่งความต้องการในปัจจุบันของคนไทย คือ ให้เจ้าหน้าที่รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหาต่างๆโดยเฉพาะความยากจน และให้รัฐบาลผลักดันผู้หนีภัยกลับบ้านเกิด

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย ในส่วนของผู้อพยพจากพม่า เสนอให้จัดทำทะเบียนผู้อพยพในแต่ละหมู่บ้าน และกำหนดสถานภาพผู้อพยพให้ชัดเจนและรัฐต้องนำบริการสาธารณสุขเข้าไปให้ถึงกลุ่มผู้อพยพเหล่านี้ ในส่วนของคนไทยในท้องถิ่น คือ หน่วยงานรัฐต้องเข้ามาดูแลความเป็นอยู่ของชาวบ้านให้มากขึ้น และวางแผนประชาสัมพันธ์ไม่ให้คนไทยท้องถิ่นเกิดทัศนคติทางลบกับผู้หนีภัยในพื้นที่รองรับ

สุภาวค์ จันทวานิช และอมรทิพย์ อมราภิบาล. 2544. รายงานการวิจัย เรื่องการย้ายถิ่นข้าม

พรมแดนไทย-พม่าและสถานการณ์เสี่ยงต่อโรคเอดส์ในกลุ่มผู้ย้ายถิ่น: พื้นที่แม่สอดและ
แม่สาย. กรุงเทพฯ: สำนักงานนโยบายและแผนอุดมศึกษา.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลด้านการย้ายถิ่นและข้อมูลด้านโรคเอดส์ และ
สถานการณ์เสี่ยงต่อโรคเอดส์ซึ่งหมายรวมถึง ความรู้ ทักษะและพฤติกรรมเสี่ยงในกลุ่มผู้ย้ายถิ่น
สัญชาติพม่าในบริเวณแม่สอดและแม่สาย ซึ่งผู้ย้ายถิ่นจากแม่สอดมี 3 กลุ่ม คือกลุ่มผู้หนีภัย
การสู้รบ ผู้ย้ายถิ่นสัญชาติพม่าและผู้หลบหนีเข้าเมือง ส่วนที่แม่นายนันมี 2 กลุ่ม คือ ผู้ย้ายถิ่น
สัญชาติพม่าและผู้หลบหนีเข้าเมือง

ผลการศึกษาจะเป็นการเปรียบเทียบระหว่างพื้นที่แม่สอดและแม่สาย พบว่า ในพื้นที่
แม่สอด การแพร่ระบาดของโรคเอดส์มีแนวโน้มที่คงที่ มีผู้ป่วยเอดส์เป็นชาวพม่ามากกว่าชาวไทย
แต่ในพื้นที่แม่สายการแพร่ระบาดมีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว อัตราการติดเชื้อเอดส์ของชาวไทย
ลดลงแต่ของชาวพม่าเพิ่มขึ้น ทั้งนี้สถานการณ์ด้านการบริการสาธารณสุขของแม่สายมีมากกว่า
แม่สอด ในส่วนของปัญหาในทัศนะของผู้ให้บริการมีคล้ายกันคือ บุคลากรไม่เพียงพอ ภาระค่า
ใช้จ่ายที่สูงกระหน่ำชาวพม่า ปัญหาในการสื่อสาร ความยากในการติดตามผู้ป่วย และ
การร่วมมือกับฝั่งพม่า ในส่วนด้านทัศนคตินั้นผู้ย้ายถิ่นกลัวโรคเอดส์ รังเกียจผู้ป่วยเอดส์แต่ก็รู้สึก
สงสาร สำหรับสถานการณ์เสี่ยงที่เกิดขึ้นทั้งที่ฝั่งไทยและฝั่งพม่า ส่วนใหญ่เป็นการมีเพศสัมพันธ์
แล้วไม่ใช้ถุงยางอนามัยและมีคู่เพศสัมพันธ์มากกว่าหนึ่งคน

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะคือ เร่งพัฒนานโยบายสาธารณสุขสำหรับผู้ย้ายถิ่น ให้ความรู้ด้าน
สุขศึกษาเพื่อให้ผู้ย้ายถิ่นช่วยเหลือตนเองได้ระดับหนึ่ง โดยใช้สื่อภาษาพม่า มีการเร่งอบรม
อาสาสมัครชาวพม่าเพื่อทำงานในกลุ่มผู้ย้ายถิ่นในการให้ความรู้สุขศึกษา และให้คำปรึกษา
พัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ชายแดน ซึ่งผู้กำหนดนโยบายทางสังคม และสาธารณสุขควรมีส่วนร่วม
ด้วยและควรมีการศึกษาติดตามผลการดำเนินงาน

สุรีย์ บุญญาอนุวงศ์. 2539. ผลกระทบจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว: ศึกษากรณีจังหวัด

แม่ฮ่องสอน. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม.

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางในการดำเนินงานส่งเสริมการท่องเที่ยวที่
สอดคล้องกับศักยภาพของทรัพยากรต่างๆในพื้นที่ท่องเที่ยว และเหตุผลที่เลือกจังหวัดแม่ฮ่องสอน
เพราะเป็นพื้นที่ ที่การท่องเที่ยวเพิ่งเปิดใหม่และมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าหลายประเภท

จากการศึกษาพบว่า ช่วง 10 ปีที่ผ่านมาที่มีการเปิดการท่องเที่ยวทำให้การเปลี่ยนแปลง
ในชุมชนเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เพราะ การพัฒนาด้านคมนาคม การบริการสาธารณสุขและ
สาธารณูปการต่างๆได้รับการสนับสนุนมากขึ้น ทำให้ชุมชนขยายตัวมากขึ้น ประชากรในชุมชนที่มี

กิจกรรมการท่องเที่ยวเข้าไป จะมีรายได้และโอกาสสูงเพิ่มขึ้นมากกว่าชุมชนที่ไม่มีการท่องเที่ยวเข้าไป นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อ สังคม วัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน ในทางลบมากกว่าทางบวก ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นไม่ได้เป็นเพราะกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างเดียวแต่เป็นเพราะความอ่อนแอของวัฒนธรรมเองด้วย

ดังนั้นเพื่อรักษาสมดุลระหว่างอิทธิพลของการท่องเที่ยว กับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางคือ กำหนดเขตพื้นที่ท่องเที่ยวเพื่อป้องกันไม่ให้มีการขยายกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีคุณค่าสูงทางด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์โบราณคดี และศิลปสถาปัตยกรรมเนื่องจากพื้นที่เหล่านี้ถูกทำลายได้ง่าย เตรียมพร้อมในด้านสิ่งบริการ และบุคลากรที่จะให้บริการในแหล่งท่องเที่ยว ควรมีการพัฒนากิจกรรมที่สนับสนุนกิจกรรมท่องเที่ยวให้แก่ประชากรในชุมชนที่ไม่มีการท่องเที่ยว และส่งเสริมให้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับแก่นแท้ของวัฒนธรรมแก่คนในท้องถิ่นโดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน แต่ทั้งนี้ก็ต้องเป็นการร่วมมือทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน ในท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของประเพณี

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 2543. *คุณค่าของทรัพยากรชีวภาพในจังหวัด*

แม่ฮ่องสอน. กรุงเทพฯ: กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม.

จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายทางชีวภาพอุดมสมบูรณ์มากที่สุด จังหวัดหนึ่ง ซึ่งการประเมินค่าทรัพยากรชีวภาพจะทำให้ทราบถึงความจำเป็นในการต้องอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์ของความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน โดยได้กล่าวถึง ภาพรวมของ จังหวัดแม่ฮ่องสอน คุณค่าของทรัพยากรชีวภาพ,แนวทางการจัดการทรัพยากรชีวภาพ โดยผล ที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมิน คือ การกำหนดนโยบายและมาตรการต่อการอนุรักษ์ ความหลากหลายทางชีวภาพที่ยังไม่ได้รับการตอบสนอง ซึ่งนโยบายและมาตรการนั้นจะเน้นเฉพาะ การส่งเสริมแรงจูงใจทางเศรษฐกิจในการอนุรักษ์ และการลดแรงจูงใจในการทำลาย โดยสามารถ ใชเป็นตัวอย่างในการดำเนินงานในพื้นที่จังหวัดอื่น ๆ ที่มีสถานการณ์คล้ายคลึงกัน

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. 2538. *คู่มือการลงทุนในพม่า*. ไม่ระบุที่พิมพ์.

กล่าวถึงภาพรวมทางการเมืองและเศรษฐกิจของพม่า การลงทุนจากต่างประเทศ ได้แก่ ภาพนโยบาย กฎระเบียบและขั้นตอนของการลงทุน และความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทย และพม่าซึ่งเสนอทั้งโอกาสและอุปสรรค

อมรทิพย์ อมราภิบาล. 2542. การใช้เทคนิคการสนทนากลุ่มและระเบียบวิธีคิดในการประเมินความต้องการของเด็กต่างชาติชาวพม่า กรณีศึกษาชุมชนผู้ย้ายถิ่นชาวพม่าในจังหวัดระนอง. ปรินญาครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความต้องการของเด็กต่างชาติชาวพม่าในจังหวัดระนองและศึกษาประสิทธิภาพของการประยุกต์ใช้เทคนิควิธีเชิงคุณภาพร่วมกับปริมาณ ใช้การเลือกตัวอย่างเด็กต่างชาติในจังหวัดระนอง แบบเจาะจงเครื่องมือวิจัยใช้การสนทนากลุ่ม บัตรรายการ และการสัมภาษณ์ปลายเปิด ผลการวิจัยพบว่า 2 เทคนิควิธีมีข้อดีและข้อจำกัดในการใช้งานและแต่ละเทคนิควิธีสามารถเสริมจุดอ่อนของกันและกันได้ แล้วทั้ง 2 วิธียังสามารถใช้งานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการด้านจิตใจเกี่ยวกับศาสนาวัฒนธรรมประเพณีเดิม การปรับตัวกับสังคมใหม่ ความต้องการด้านการศึกษา ในเรื่องเนื้อหาวิชาเพศศึกษา วิชาชีพและพื้นฐานต่างๆ แต่อย่างไรก็ตามภูมิหลังของผู้ย้ายถิ่นแต่ละคนก็ต่างกัน ดังนั้นจึงเป็นตัวแปรที่ควรนำมาพิจารณาด้วย

อมรทิพย์ อมราภิบาล. 2544. การประเมินความต้องการของเด็กต่างชาติ: กรณีศึกษาเด็กพม่าในจังหวัดระนอง. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินสภาพปัญหาและความต้องการของเด็กต่างชาติ ชาวพม่าในจังหวัดระนอง โดยเนื้อหาประเมินแบ่งเป็น 3 ส่วน คือสภาพปัญหา และความต้องการด้านกายภาพ สภาพปัญหาและความต้องการด้านจิตใจ และความต้องการด้านการศึกษา โดยจำแนกกลุ่มคนต่างชาติที่ย้ายถิ่นเข้ามาในจังหวัดระนอง ดังนั้นกลุ่มผู้ลี้ภัยชาติดพม่า ผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่า ผู้ใช้แรงงานจากพม่า และผู้ลี้ภัยชาติดพม่าเชื้อสายไทย ซึ่งศึกษาประชากรเด็กลูกหลานแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย ผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่าและผู้ใช้แรงงานจากพม่า

ผลการศึกษา ผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญในการเรียน เพราะปัญหาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นค่าเรียนค่าใช้จ่าย การปรับตัวให้เข้ากับเด็กไทย และเด็กไม่ได้รับใบรับรองทำให้ไม่สามารถเรียนต่อในระดับสูงขึ้นได้ ในโรงเรียนปกติและถึงแม้จะมีการจัดการศึกษาตนเองตามชุมชนผู้ย้ายถิ่นก็มีข้อถกเถียงกันถึงเรื่องอธิปไตยและความมั่นคงของชาติ เนื่องจากมีการจัดครูไปร่วมสอนภาษาไทย และมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตร ในการศึกษาแบบนี้ จะมีการสอนในเรื่องวัฒนธรรมและภาษาพม่าด้วยซึ่งอาจทำให้มีข้อถกเถียงกันขึ้น

อรรถวุฒิ เกียรติวัฒน์. 2544. การเปลี่ยนแปลงตำแหน่งของเขตแดนและภูมิทัศน์ชายแดนไทย-พม่า: กรณีศึกษาบริเวณแม่น้ำเมย. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

จากการศึกษา พบว่า ผังแม่น้ำเมยที่ถูกกำหนดให้เป็นเส้นเขตแดนระหว่างไทย - พม่า มีการเปลี่ยนแปลงทางเดินของลำน้ำ และได้ทำให้พื้นที่สองฝั่งน้ำเกิดความเปลี่ยนแปลงไปด้วย โดยความยาวของเส้นเขตแดนได้เพิ่มขึ้นมากกว่า 6 กิโลเมตร และทำให้ฝั่งไทยมีดินแดนสูญเสียไปประมาณ 600 เฮกตาร์ ในขณะที่ฝั่งพม่ามีดินแดนสูญเสียไปประมาณ 500 เฮกตาร์ ซึ่งมีสาเหตุหลักจากการเปลี่ยนแปลงทางเดินของลำน้ำตามธรรมชาติ เนื่องจากน้ำท่วม โดยมีปัจจัยการสร้างหลักธร และการถมที่ เป็นปัจจัยเสริม ทำให้ปัจจุบันมีปัญหาข้อขัดแย้ง 3 บริเวณ คือ บริเวณวัดพระธาตุคอกช้างเผือก บริเวณสะพานมิตรภาพไทย - พม่า และบริเวณบ้านโมโกโพนะเกน ปัจจุบันรูปแบบของภูมิทัศน์ชายแดนไทย - พม่า บริเวณแม่น้ำเมย มีแนวโน้มจะเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น อันจะนำไปสู่ปัญหาข้อขัดแย้งที่จะติดตามมา รัฐบาลของทั้งสองประเทศจึงควรเร่งรัดให้มีการปักปันเขตแดนแบบคงที่โดยเร็ว ผลจากการศึกษานี้ จะสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการเจรจาตกลงปักปันเขตแดนแบบคงที่ในบริเวณแม่น้ำเมย รวมทั้งช่วยจัดข้อขัดแย้งระหว่างไทยและพม่าที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

อศิริ ปาณินท์. 2539. การศึกษา บ้าน หมูบ้าน และเทคโนโลยีการก่อสร้างของหมู่บ้านจีนฮ่อ จังหวัดแม่ฮ่องสอน. ไม้ระนุกที่พิมพ์.

เป็นการศึกษาถึงกาฉางผังหมู่บ้าน องค์ประกอบในผังของหมู่บ้านที่สัมพันธ์กับชีวิตความเป็นอยู่ สังคม ประเพณีและความเชื่อ ผังบริเวณของบ้าน ตัวบ้าน ผังพื้น โครงสร้าง วัสดุ ก่อสร้าง เทคโนโลยีในการก่อสร้างและรายละเอียดต่างๆที่เกี่ยวกับตัวบ้าน และยังศึกษาถึงการใช้ อิทธิของการก่อสร้างบ้านที่ถ่ายทอดจากกลุ่มชนที่เป็นบรรพบุรุษที่เป็นชาวจีนฮ่อในไทย ซึ่งได้แก่ กลุ่มชนในชนบททางตอนใต้ของมณฑลยูนนาน

จากการศึกษาพบว่ารูปแบบผังพื้นมาตรฐานของบ้านในทุก ๆ ส่วนลักษณะทุกอย่างล้วน ได้รับการถ่ายทอดจากบ้านชนบทในยูนนานอย่างแทบไม่ผิดเพี้ยน และพบว่าเป็นลักษณะเด่นทางกายภาพอันเป็นเอกลักษณ์สำคัญของหมู่บ้านที่มีแนวโน้มที่จะเก็บรักษาไว้ได้ ถ้าหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบต่อการพัฒนาเข้าใจถึงลักษณะเฉพาะของหมู่บ้านอย่างถ่องแท้ พยายามชี้แนะให้ชาวบ้านรักษาสภาพบ้าน และส่งเสริมให้รักษารูปแบบของการนำใช้วัสดุก่อสร้างที่เป็น อย่างปัจจุบัน ซึ่งผลที่ผู้วิจัยคาดว่าจะได้รับคือ หากจะส่งเสริมให้เป็นหมู่บ้านเพื่อการท่องเที่ยว จะได้รับข้อมูลที่แท้จริงจะได้ไม่เปลี่ยนลักษณะทางกายภาพของหมู่บ้าน เพื่อสนองการท่องเที่ยว และสถาปนิกที่ต้องการประยุกต์ลักษณะท้องถิ่นกับสถาปัตยกรรมร่วมสมัยจะได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง

อริศรา เจริญปัญญาเนตร. 2545. การแพร่ระบาดและการวิเคราะห์พื้นที่เสี่ยงของโรคมาลาเรีย

บริเวณชายแดนไทย-พม่าในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ผลการศึกษา พบว่า ตำบลผาป่อง และตำบลปางหมู อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน เป็นอำเภอ
ที่มีการกระจายของโรคมาลาเรียสูงสุด ด้วยเหตุที่เป็นพื้นที่ที่ชาวต่างชาติ ข้ามแดนเข้ามาอาศัยอยู่
กับคนไทยพื้นราบ ระดับการศึกษาสูง ส่งผลให้มีความรู้เกี่ยวกับโรคถูกต้องมากขึ้น กลุ่มตัวอย่าง
เห็นว่าเป็นโรคที่รุนแรง น่ากลัว แต่ก็ไม่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคอย่างจริงจัง ด้วยเห็นว่
เป็นโรคที่รักษาได้ วิธีป้องกันโรคอย่างง่าย ๆ ของประชาชนในพื้นที่ก็โดยการนอนกางมุ้ง และใช้มุ้ง
ชุบสารเคมี ปัญหาในการดำเนินงานป้องกันโรคมาลาเรีย คือ มาตรการที่ใช้ในการป้องกันโรค
ไม่รัดกุม และไม่เป็นที่ยอมรับของประชาชน เจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ไม่มีผลงานเท่าที่ควร
ขาดความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผู้ศึกษาเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหานี้ โดยให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชน
ให้เห็นความสำคัญของโรค และการป้องกันโรค กำหนดแผนปฏิบัติให้มีความสอดคล้องเป็นจริงได้
ในทางปฏิบัติ ประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สร้างระบบเตือนภัยในช่วงของ
การแพร่ระบาด ปรับปรุงเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ สถานบริการทางการแพทย์ ให้มีประสิทธิภาพ
และเหมาะสม

อัษฎางค์ ไพรณานนท์ และคนอื่น ๆ. 2538. การศึกษาเพื่อจัดทำแผนการจัดการการอนุรักษ์

สิ่งแวดล้อมธรรมชาติบริเวณถ้ำน้ำลอด จังหวัดแม่ฮ่องสอน. เชียงใหม่: สำนักงานนโยบาย
และสิ่งแวดล้อม.

ถ้าถือว่เป็นแหล่งธรรมชาติประเภทหนึ่งที่มีความงดงาม และเป็นสถานที่ท่องเที่ยว
ที่สำคัญ แต่ในปัจจุบันได้ถูกทำลายและมีสภาพเสื่อมโทรม หากปราศจากการวางแผนจัดการที่
ถูกต้องแล้วอาจจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวบริเวณดังกล่าวทาง
สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม จึงได้กำหนดโครงการจัดทำแผนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
บริเวณถ้ำลอด จังหวัดแม่ฮ่องสอนและถ้ำหลวงนางนอน จังหวัดเชียงราย เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์
สิ่งแวดล้อมของแหล่งธรรมชาติ โดยมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องคำนึงถึงระบบนิเวศน์ และ
สภาพแวดล้อมในปัจจุบันบริเวณถ้ำลอด จังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อเป็นแนวทางบรรจุไว้ในแผนระดับ
จังหวัดสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินการสอดคล้อง และเป็นไปตาม
แผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ และเพื่อประยุกต์ใช้กับแหล่งธรรมชาติประเภทเดียวกัน
ในพื้นที่อื่นๆ

อานัติ จักรแก้ว. 2545. ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการจัดการฐานข้อมูลการท่องเที่ยวใน
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภูมิศาสตร์
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์ดังนี้ 1) ออกแบบฐานข้อมูลของระบบข้อมูลการท่องเที่ยว จังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้เทคโนโลยีทางด้านระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

2) จัดทำโปรแกรมประยุกต์ เพื่อการนำเสนอข้อมูลสารสนเทศทางด้านการท่องเที่ยว
ในลักษณะของเมนูการเรียกค้นข้อมูลทางหน้าจอภาพ

3) จัดลำดับศักยภาพแหล่งการท่องเที่ยว เพื่อใช้วางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในอนาคต
ทำการจัดการทั้งหมด 39 แห่งแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผลการวิจัยทำให้ได้ฐานข้อมูลในระบบสารสนเทศ ภูมิศาสตร์ ด้านการท่องเที่ยวในจังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์ โปรแกรมประยุกต์ที่นำเสนอข้อมูลสารสนเทศ ทางด้านการท่องเที่ยวเพื่อให้ผู้ใช้ได้
สอบถามผ่านหน้าจอภาพในระบบเมนูภาษาไทย ได้ค่าศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งสามารถแบ่งได้
3 กลุ่มคือแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง 12 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพปานกลาง 11 แห่ง
และแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพต่ำ 16 แห่ง เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจวางแผนพัฒนาการ
ท่องเที่ยวต่อไป

อินเตอร์เนชั่นแนล คอนซิลแทนซี เน็ทเวอร์ค สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม,บริษัท. 2540.

โครงการศึกษาแนวทางการร่วมมือด้านอุตสาหกรรมระหว่างไทย – สหภาพเมียนมาร์
ในเส้นทางแม่สอด – เมียวดี – เมะละแหม่ง – ย่างกุ้ง. กรุงเทพฯ.

เนื้อหาเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รายงานการสำรวจพื้นที่โครงการในส่วนที่อยู่ในประเทศ
สหภาพเมียนมาร์ (ระหว่างวันที่ 9-16 กุมภาพันธ์ 2540) การพัฒนาอุตสาหกรรมพม่าตาม
แนวทางทำเศรษฐกิจตะวันออก/ตะวันตก, บางส่วนของรายงาน “โครงการศึกษา วิเคราะห์
ภาวะการกระจายอุตสาหกรรม 9 จังหวัดเป้าหมายไปสู่จังหวัดใกล้เคียง : กรณีเขตเศรษฐกิจ
ชายแดนตะวันตกภาคเหนือ (แม่สอด) และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (มุกดาหาร) และสรุปการ
ประชุมโครงการแนวทางการร่วมมือด้านอุตสาหกรรมระหว่างไทย – สหภาพเมียนมาร์ ใน
เส้นทาง แม่สอด – เมียวดี – เมะละแหม่ง – ย่างกุ้ง

อุทัย สุขศาลา. 2539. การศึกษาแนวทางที่ตั้งที่เหมาะสมในการสร้างสะพานระหว่างประเทศไทย-

พม่า: การวิเคราะห์เชิงภูมิศาสตร์การเมือง. วิทยานิพนธ์ปริญญา

วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภูมิศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ผู้วิจัยใช้ความรู้ทางด้านภูมิศาสตร์ ทำการศึกษาหาพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำเมยเชื่อมบริเวณชายแดนจังหวัดตากของประเทศไทย กับเมืองเมียวดีประเทศพม่า โดยจากการวิเคราะห์พื้นที่ตามหลักวิชาแล้ว พบว่ามีที่ตั้งที่เหมาะสมสำหรับการสร้างสะพานรวม 3 จุด ได้แก่ บริเวณบ้านอุใหญ่ ตำบลแม่กุ บริเวณบ้านริมเมย ตำบลท่าสายลวด และบริเวณบ้านท่าอาจ ตำบลท่าสายลวด

ทั้งนี้ ในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยกำหนดให้การวิเคราะห์ครอบคลุมปัจจัยสำคัญ 6 ด้าน ได้แก่ โครงสร้างทางธรณีสัณฐานวิทยา โครงข่ายการคมนาคมขนส่ง ข้อมูลแหล่งลำน้ำ ข้อมูลหน่วยดิน ข้อมูลระดับชั้นความสูง และเขตแดนชายฝั่งแม่น้ำเมย

หนังสือ

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และคนอื่น ๆ. 2541. ไทยมองพม่า. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการรณรงค์เพื่อ

ประชาธิปไตยในพม่า.

สืบเนื่องจากสถานการณ์ในพม่านั้นประชาชนยังถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน และมีการใช้อำนาจกดขี่ประชาชนโดยรัฐบาลทหารสืบทอด ซึ่งปัญหานี้ทำให้ประเทศไทยได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่นมีผู้ลี้ภัยเข้าในไทย และไทยก็ได้มีบทบาทในการเสนอนโยบายระดับอาเซียนเพื่อเข้าไปช่วยเหลือ ในการรวมบทความไทยมองพม่านี้นี้ก็เพื่อ ให้คนไทยได้เข้าใจพม่าในแง่มุมที่หลากหลายขึ้นเพื่อจะมีประโยชน์ต่อสังคมไทยที่จะสร้างองค์ความรู้ในเรื่องพม่า

เจียรราช อักษรศิษฐ์ และคนอื่น ๆ. 2545. ล้านนา: จักรวาล ตัวตน อำนาจ. กรุงเทพฯ: โครงการ

อาณานิคมศึกษา 5 ภูมิภาค.

วัฒนธรรมล้านนาในด้านคติความเชื่อ เช่น การบูชาพระธาตุประจำปีเกิด ด้านสิ่งก่อสร้างอย่างเช่น พระธาตุ วัด หรือกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ของชาวไทยใหญ่ ได้สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่อิงกับศาสนาความสัมพันธ์ต่อไทยกับพม่า และความเป็นชุมชนที่มีอัตลักษณ์ร่วมกันได้เป็นอย่างดี

พรพิมล ตรีโชติ. 2547. จากลุ่มอริะวัติ สู่อะละวัน: บทวิเคราะห์การเมือง-สังคม-และความสัมพันธ์ ไทย-พม่า. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตยในพม่า (กรพ.).

หนังสือเล่มนี้เป็นทั้งบันทึกทางประวัติศาสตร์ และยังให้คุณค่าทางวิชาการต่อการสร้างความรับรู้และเข้าใจพม่าได้อย่างกระจ่างและลุ่มลึก ผู้เขียนได้นำเสนอประเด็นปัญหา ซึ่งผู้อ่านสามารถที่จะเข้าใจปัญหาทางการเมืองภายในพม่า และปัญหาระหว่างพม่ากับไทยได้อย่างถ่องแท้ภายในระยะเวลาอันสั้น ปัญหาหลักที่ร้อยภูมิหลังและอัตลักษณ์ของสังคมการเมืองพม่าเป็นเนื้อเดียวกัน คือ เรื่องจักรวรรดินิยม เอกราช และเอกภาพของชาติ ถ้าเข้าใจ 3 อย่างนี้แล้ว ก็จะทำให้เราเข้าใจพม่าได้เป็นอย่างดี ในหนังสือเล่มนี้จะมีเนื้อหาในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

เรื่องการเมืองของพม่า เสรีภาพ ของ ชาน ชู จี การก่อกบฏในพม่า เป็นต้น

เรื่องยาเสพติด เช่น สถานการณ์ยาเสพติดบริเวณชายแดนไทย , เรื่องฝิ่น เป็นต้น

เรื่องความสัมพันธ์ไทย - พม่า เช่น ยาเสพติด เอดส์ การเข้ายึดสถานทูตพม่าในประเทศไทย เป็นต้น

เรื่องสถานการณ์ทั่วไป เช่น ILO กับรัฐบาลพม่า มหาวิทยาลัยในพม่า เป็นต้น และเรื่องชนกลุ่มน้อยและผู้ลี้ภัย เช่น คำมั่นสัญญาที่จะให้ชนกลุ่มน้อยเป็นอิสระ หรือเรื่องนโยบายการส่งผู้ลี้ภัยกลับ เป็นต้น

วรุณ สุวรรณฤทธิ์. 2545. กาญจนบุรีดินแดนตะวันตก. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

เนื่องด้วยจังหวัดกาญจนบุรี มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจมีเรื่องราวสำคัญทางภูมิศาสตร์ โบราณคดีและด้วยเป็นแผ่นดินเหมาะสำหรับการตั้งถิ่นที่อยู่อาศัยและตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ และในหนังสือเล่มนี้ได้รวบรวมเรื่องราวเนื้อหาต่าง ๆ ที่สำคัญดังนี้ ประวัติความเป็นมาของจังหวัดกาญจนบุรี ที่ตั้ง สภาพภูมิศาสตร์ มรดกทางธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นป่าสงวนแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติ ธรรมชาติที่สำคัญของจังหวัด เช่น ดอกไม้ประจำจังหวัด สัตว์ป่าหายาก เชื้อในจังหวัด และกาญจนบุรีก่อนประวัติศาสตร์ หลักฐาน โบราณสถาน โบราณวัตถุ ดำเนินการต่างๆของพมดักชุมชนโบราณสมัยทวารวดี ปราสาทเมืองสิงห์ พระปรางค์ที่สร้างอยู่บนยอดแห่งแรกของไทย ด้านสำคัญของสงครามไทย-พม่า จังหวัดกาญจนบุรี ความเชื่อเรื่องเจดีย์ยุทธหัตถี เมืองด่านรามัญ 7 เมือง การเสด็จประพาสต้นเมืองกาญจนบุรี เพลงเขมรไทรโยค เมืองกาญจนบุรี พระตำกระดาน ราชานั่งกรบ หรือขุนศึกแห่งลุ่มน้ำแม่กลอง สงครามเก้าทัพ หรือสงครามทุ่งลาดหญ้า เส้นทางทางเดินทัพไทย-พม่า จิตรกรรมฝาผนังที่วัดเทวสังฆาราม ทะเบียนโบราณ พระแท่นดงรัก และเรื่องสงครามมหาเอเชียบูรพา

วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดแม่ฮ่องสอน. 2542.

กรุงเทพฯ: คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ ในคณะกรรมการ

อำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.

หนังสือเล่มนี้เป็น 1 ในหนังสือ "วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา" 76 จังหวัด เพื่อเป็นหนังสือที่ระลึกเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในนามของรัฐบาล ซึ่งจัดทำโดยกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงมหาดไทยร่วมกันโดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสาร และจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 5 ธันวาคม 2542 โดยมีเนื้อหาที่ครอบคลุมเรียงดังต่อไปนี้

1. สภาพภูมิศาสตร์ สิ่งแวดล้อม จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยแบ่งเป็น สภาพภูมิศาสตร์ ทรัพยากร การปกครอง การศึกษา และการประกอบอาชีพ และการคมนาคม
2. พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นในจังหวัดแม่ฮ่องสอน แบ่งเป็น การตั้งถิ่นฐาน ลำดับพัฒนาการทางประวัติศาสตร์
3. มรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของท้องถิ่น แบ่งเป็น มรดกทางธรรมชาติ มรดกทางวัฒนธรรม ศิลปหัตถกรรม และงานช่าง ภาษาและวรรณกรรม การละเล่น พื้นบ้าน นาฏศิลป์ ดนตรี ศาสนา พิธีกรรม ความเชื่อ และขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น
4. ภูมิปัญญาชาวบ้านและเทคโนโลยีท้องถิ่น เช่น การทำมาหากิน เป็นต้น
5. เอกลักษณ์ของท้องถิ่น เช่น เอกลักษณ์ทางธรรมชาติ และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม
6. บุคคลสำคัญของจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยแบ่งเป็น บุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ บุคคลสำคัญทางการเมือง บุคคลสำคัญทางวัฒนธรรม
7. พระมหากษัตริย์คุณในการพัฒนาท้องถิ่น

วิลเฮล์ม ไคลน์. 2541. พม่า (สหภาพเมียนมาร์). กรุงเทพฯ: หน้าต่างสู่โลกกว้าง.

เป็นบทความเชิงสารคดีท่องเที่ยว และมีข้อควรรู้ในการท่องเที่ยวพม่า อันเป็นข้อเท็จจริงที่ใช้ปฏิบัติในสถานการณ์จริง โดยเป็นหนังสือเกี่ยวกับประวัติศาสตร์พม่า ประชากรซึ่งมีความหลากหลายในพม่า ศิลปะ สถานที่ที่สำคัญในพม่าและสถานที่ซึ่งมีคนรู้จักกันน้อยมาก สถานที่ที่นักท่องเที่ยวน่าจะเดินทางไป และแผนที่ในพม่าเพื่อเป็นประโยชน์ในการเดินทางเที่ยวพม่า และหนังสือเล่มนี้ได้แสดงให้เห็นความผูกพันในระหว่างสถานที่ และจิตวิญญาณของผู้คนที่มีความเชื่อศรัทธาในพม่า ภาพที่น่าสนใจในพม่าและตลอดจนความหลากหลายของเชื้อชาติเผ่าต่างๆในพม่า

สุนทร ชุตินานนท์. 2543. *สุลุ่มอิระวดี*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สยาม.

เป็นหนังสือประเภทสารคดีท่องเที่ยวพม่า ผู้เขียนต้องการให้หนังสือเล่มนี้เชื่อมโยงช่องว่างระหว่างความเก่าและความใหม่ของพม่า ซึ่งปัจจุบันยังไม่ประสานสนิทกัน พม่านั้นได้ว่าเป็นแผ่นดินที่มีความแตกต่าง หลากหลาย เหลื่อมล้ำกันมาก และยังเห็นได้จากความรู้ ภูมิหลังทางสังคม ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมของพม่าโดยมีเนื้อหาครอบคลุม เช่น เรื่องเมืองพม่า พะโค ย่างกุ้ง ขเวดากอง เป็นต้น

อนุรักษ์ พันธุรัตน์. 2541. *แม่สอดหนึ่งร้อยปี*. ตาก: ศูนย์วัฒนธรรมอำเภอแม่สอด โรงเรียนสรรพวิทยาคม.

เนื่องจากตรงกับปีที่แม่สอดได้รับการยกฐานะเป็นอำเภอครบ 100 ปีพอดี จึงได้จัดทำหนังสือแม่สอดหนึ่งร้อยปีขึ้นมา เพื่อเป็นที่ระลึกและใช้ศึกษาค้นคว้า อ้างอิงเป็นวิทยาทานและเผยแพร่ไปยังหน่วยราชการและศูนย์วัฒนธรรมต่างๆทั่วประเทศไทย โดยมีเนื้อหาที่ครอบคลุมในเรื่องความสำคัญของแม่สอดทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี ทางเศรษฐกิจและทางสังคมและวัฒนธรรม แม่สอดในอดีต แม่สอดในปัจจุบัน นอกจากนั้นยังมีข้อมูลสำหรับค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับแม่สอด เช่น ประชากร อาชีพ ศาสนา ศาสนสถาน ศาสนบุคคล เป็นต้น

อัมพร จิรุตติกร. 2544. *ไทยกับพม่า: ข้อควรทำและไม่ควรทำ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.

ประเด็นเรื่องเกี่ยวกับไทยและพม่านั้น เป็นเรื่องที่ยืดเยื้อพูดกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะการที่คิดว่า พม่าเป็นศัตรู ได้ถูกผลิตซ้ำเรื่อยๆ เช่นออกมาในรูปของสื่อต่างๆ อย่างสื่อโทรทัศน์ เพลง ละคร วิทยุ และภาพยนตร์ เป็นต้น ยิ่งทำให้เรามองพม่าเป็นศัตรูอยู่เรื่อยมา นับได้ว่าได้สร้างความอ่อนไหวให้กับพม่า อีกทั้งปัญหาความขัดแย้งระหว่างไทยกับพม่านั้น อยู่ที่วิธีคิดและวิธีมองปัญหานั้นๆ ของฝ่ายผู้มีความรับผิดชอบ ซึ่งแต่ละฝ่ายก็มีมุมมองเฉพาะที่แตกต่างกัน ทำให้การแก้ไขปัญหานั้นแยกออกเป็นส่วนๆ ไม่สอดคล้องกันและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด แรงงานพม่าและการค้าชายแดนไทยพม่าที่ไทยควรทำและไม่ควรทำต่อพม่า โดยมีบทความเกี่ยวกับสถานการณ์ชายแดนภาคเหนือตอนบน ปัญหาการจัดการผู้อพยพจากประเทศพม่า การค้าชายแดนไทย-พม่า ความสัมพันธ์ของการเมืองและการค้า ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อเรื่องความสัมพันธ์ของทั้ง 2 ประเทศและเป็นข้อเสนอแนะให้กับนโยบายเพื่อนบ้านที่ดี (good neighbor policy)

บทความ

กมลวรรณ พานารก, พิษณุวัฒน์ พานารก และประยูร เรือนสุภา. 2538. "การพัฒนารูปแบบ
ผสมผสานงานชั้นสูตรใช้มาลาเรียและโรคเท้าช้าง จังหวัดแม่ฮ่องสอน." ใน *วารสาร
มาลาเรีย*. ปีที่ 30 ฉบับที่ 1 หน้า 112-123.

เป็นการศึกษาค้นหาผู้ป่วยมาลาเรียและโรคเท้าช้างจากพื้นที่ อ.แม่สะเรียง และ
กิ่ง อ.สบเมย ในช่วง ก.พ.-เม.ย.36 โดยพัฒนาการวินิจฉัยโรคมาลาเรียและเท้าช้าง ให้สามารถ
ตรวจได้โดยใช้แผ่นฟิล์มโลหิตเดียวกัน ซึ่งการหาแนวทางในการพัฒนารูปแบบการชั้นสูตรจะช่วยให้
เป็นประโยชน์ต่อพื้นที่การเดินทางลำบากและเป็นแหล่งแพร่กระจายเชื้อโรค

"ความหมายและการรับรู้ต่อไข้มาลาเรียของนักเรียนระดับประถม จังหวัดตาก." 2538. ใน
วารสารมาลาเรีย. ปีที่ 30 ฉบับที่ 6 หน้า 279-287.

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อต้องการรู้ถึงการให้ความหมายของนักเรียนเกี่ยวกับ อาการ
สาเหตุ การติดต่อ การตรวจหาไข้มาลาเรียและการรับรู้ต่อไข้มาลาเรีย รวมถึงความคิดเห็นต่อ
การได้รับข้อมูลข่าวสารในเรื่องไข้มาลาเรีย โดยทำการศึกษากับเด็กชั้น ป. 6 ใช้เวลา 2 เดือน
จากการสอบถามแบบเจาะลึก พบว่า

-กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในพื้นที่ป่าเขาติดชายแดน ที่มีการแพร่เชื้อของไข้มาลาเรียให้
ความหมายค่อนข้างถูกต้อง และในกลุ่มพื้นที่ราบยังคงสับสนกับโรคไข้เลือดออกอยู่ในเรื่อง
การตรวจหาเชื้อคนที่เคยป่วยจะบอกว่าต้องไปเจาะเลือด แต่ผู้ที่ไม่เคยป่วยบอกว่าให้รัดแขนด้วย
สายยางแล้วดูตุ่มที่ขึ้น

-กลุ่มตัวอย่างทั้งจากป่าเขา และพื้นที่ราบมีความเห็นคล้ายกันในเรื่องความรุนแรงของ
ไข้มาลาเรียว่าเสียชีวิตได้ และรับรู้ป้องกันโดยไม่ให้ยุงกัดและทำลายแหล่งพันธุ์ยุง
ในกลุ่มตัวอย่างที่เคยป่วยด้วยมาลาเรียยังมีจำนวนน้อยอยู่ที่ตระหนักถึงการป้องกันตนเอง

จิระพัฒน์ เกตุแก้ว และคนอื่น ๆ. 2542. "บทบาทของผู้ให้บริการเอกชนในงานควบคุมไข้
มาลาเรีย." ใน *วารสารมาลาเรีย*. ปีที่ 34 ฉบับที่ 1 หน้า 2-18.

เป็นการศึกษาในชุมชนชายแดนไทย-พม่า เพื่อดูรูปแบบและแผนการให้บริการของ
ผู้ให้บริการเอกชน ผลการศึกษาพบว่า โรงพยาบาลเอกชน เป็นผู้กำหนดวิธีให้บริการในทุกขั้นตอน
ร้านขายยานั้นผู้ให้และผู้รับบริการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกัน ร้านขายของชำผู้รับกำหนดเอง
และหมอบ้านมีทั้ง 2 แบบข้างต้น ในบรรดาสถานที่ให้บริการทั้งหมด โรงพยาบาลเอกชนมี

ความสามารถในการรักษามากที่สุดแต่ก็ยังไม่สอดคล้องกับนโยบายการควบคุมโรค สำหรับที่อื่นๆ
ยังขาดความสามารถในการวินิจฉัยและรักษาอยู่

ไตรวิทย์ เตมียวงศ์, สุวิธ ธรรมเปาโล และพรพิมล งามเทว. 2543. "บทบาทของผู้ให้บริการเอกชน
ในการตรวจวินิจฉัย รักษาโรคมาลาเรียในพื้นที่ใช้มาลาเรียสูง ชายแดนไทย-พม่า จังหวัด
ระนอง." ใน วารสารมาลาเรีย. ปีที่ 35 ฉบับที่ 1 หน้า 2-19.

เป็นการศึกษา โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ให้บริการของคลินิกหรือโรงพยาบาล
เอกชน ร้านขายยา ร้านขายของชำ และหมอพื้นบ้าน ทราบว่า วิธีการวินิจฉัย และการรักษา
ใช้มาลาเรียไม่เป็นไปตามแนวทางการรักษาของกองมาลาเรีย ส่วนใหญ่เป็นการรักษา
ตามประสบการณ์ของผู้รักษาและความต้องการหรือกำลังซื้อของผู้รับบริการ แต่ก็ยินดีที่จะ
ปรับเปลี่ยนแนวทางและให้ความร่วมมือที่จะให้เป็นแนวทางเดียวกับภาครัฐ การแก้ไขคือให้ความรู้
เรื่องโรคทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งสร้างเครือข่ายระหว่างทั้ง 2 ภาค

ธงชัย กิริติหัตถยากร. 2545. "การศึกษาระบาดวิทยาโรคเท้าช้างชนิด Wuchereria bancrofti
จังหวัด ระนอง." ใน วารสารมาลาเรีย. ปีที่ 11 ฉบับที่ 3 หน้า 301.

เป็นการศึกษาการแพร่เชื้อจากแรงงานพม่าสู่ชาวไทย เพราะเชื่อดังกล่าวไม่เคยพบ
ในคนไทย โดยศึกษาที่เกาะคนตี ที่ที่มีคนไทยและแรงงานพม่าอยู่ใกล้ชิดกัน จากการตรวจพบ
ตัวอ่อนหนอนพยาธิโรคเท้าช้างในแรงงานพม่าแต่ไม่พบในคนไทย และจากกาตรวจหาแอนติเจน
พบว่าในแรงงานพม่ามีมากกว่าโดยมีมากในกลุ่มที่มาจากมะละแหม่ง มะริดและทวาย ซึ่งเข้ามา
ในระหว่าง 1-6 เดือน โรคเท้าช้างสายพันธุ์พมานี้มีโอกาสแพร่ระบาดได้เพราะพื้นที่ดังกล่าว
องค์ประกอบทางด้านระบาดวิทยาครบ

นิตยา ธนินุฒิ และคนอื่น ๆ. 2540. "ปัจจัยสัมพันธ์กับอุบัติการณ์การป่วยเป็นมาลาเรียใน อำเภอทอง
ผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี." ใน วารสารมาลาเรีย. ปีที่ 32 ฉบับที่ 2 หน้า 57-58.

ศึกษาจากกลุ่มที่เป็นผู้ป่วย 100 คน กับคนที่ไม่เป็น 100 คน พบว่าปัจจัยด้านสังคมและ
เศรษฐกิจ ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม พฤติกรรมด้านการป้องกันตนเอง ปัจจัยด้านความรู้
และทัศนคติ มีความสัมพันธ์กับการป่วยเป็นมาลาเรีย ซึ่งผู้ที่เคยป่วยมักจะเป็นซ้ำมากกว่า 1 ครั้ง
และมักรักษาด้วยการซื้อยากินเอง

พยนต์ ทิมเจริญ. 2544. "ด้านสิงขร." ใน *เอเชียปริทัศน์*. ปีที่ 22 ฉบับที่ 3 หน้า 64-77.

ด้านสิงขรเป็นช่องทางผ่านพรมแดนไทย-พม่า ซึ่งเป็นจุดที่ยังมีผู้เข้าใจผิดถึงตำแหน่ง ที่ถูกต้อง ด้านสิงขรตั้งอยู่ในพื้นที่ อ.เมือง จ.ประจวบคีรีขันธ์ ส่วนในเขตพม่าอยู่ในเขตจังหวัดมะริด ทางประวัติศาสตร์ ด้านสิงขรเป็นหัวเมืองหน้าด่านของสยามมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งอยู่ระหว่างกลางชายฝั่งทะเลตะวันตกและตะวันออกของความสมุทรแหลมทอง มีการทำหนังสือ สัญญาและปักปันเขตแดนตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 ร่วมกันปักปันเขตแดนมาตั้งแต่สมัย จนออกสู่ทะเลที่ อ.เมือง จ.ระยอง ในการสำรวจปักปันเขตแดนนั้นทำกันในลักษณะฝ่ายอังกฤษ ซึ่งฝ่ายไทยเป็นฝ่ายชี้ระวางแนวเขตเท่านั้น เพราะยังไม่มีการทำแผนที่ที่จัดส่งเจ้าหน้าที่ไปร่วมทำ แผนที่ด้วย จากหลักฐานทางสัญญาแสดงว่าด้านสิงขรที่ถูกต้องแล้วต้อง เรียกว่า ช่องมูต้อง ตามกรมแผนที่นั้นถูกต้องเพราะด้านสิงขรเป็นชื่อเขตแดนอยู่ในของพื้นที่พม่าแต่เป็น เพราะว่า ยังมีคนไทยตกค้างอยู่ที่นี่มากตามที่เคยเป็นเมืองหน้าด่าน แต่จะเอาชื่อเมืองกับเส้นเขตแดน มาเกี่ยวกันไม่ได้

พรพิมล งามเทววิ. 2540. "สรุปการประชุมชายแดนประเทศไทยและประเทศพม่า." ใน *วารสาร มาลาเรีย*. ปีที่ 32 ฉบับที่ 4 หน้า 184-190.

การประชุมมีขึ้นทั้งหมด 3 ครั้ง

ครั้งที่ 1 เป็นการหารือระหว่างผู้เชี่ยวชาญในการควบคุมโรคติดต่อ โดยเฉพาะโรคมาลาเรีย และ AIDS ตลอดแนวชายแดน จากผลที่ประชุมจัดให้มีคณะกรรมการประสานขึ้น 3 ระดับ เพื่อ แลกเปลี่ยนข้อมูลและแก้ปัญหาโรคติดต่อ มีทั้งระดับประเทศ ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น จากข้อเสนอแนะของที่ประชุม ทำให้มีคลินิกที่จุดผ่านแดน มีการสรุปสถานการณ์ปัจจุบันของ ปัญหาเชื้อมาลาเรียที่ดื้อยา และเฝ้าสังเกตจุดที่คัดเลือกเพื่อดูการตอบสนองของเชื้อต่อการรักษา แต่สำหรับในเรื่อง ให้มีโครงการศึกษาร่วมกันและร่วมกันจัดทำตารางยาเพื่อให้มีขนาดยา และ ชนิดยาเดียวกัน ยังทำไม่ได้เพราะปัญหาการสื่อสารและความแตกต่างในการวินิจฉัยเชื้อ

ครั้งที่ 2 หารือแบบเดียวกับครั้งที่ 1 และมีข้อเสนอแนะและผลการดำเนินการจากการ ประชุมดังนี้ : เรื่องการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมระดับปฏิบัติการ การพัฒนาสื่อสาธารณสุข, การ ศึกษาวิจัยร่วม ยังไม่บรรลุผล เพราะปัญหาทางภาษา การบริหาร ข้อมูลทั้ง 2 ประเทศไม่ได้ เชื่อมโยงกันและขาดนักวิจัยทางสังคม ส่วนในเรื่องมาลาเรียคลินิกยังคงดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

ครั้งที่ 3 ใช้ชื่อในการประชุมว่า The Task Force Malaria Border Meeting Myanmar and Thailand จากการประชุมและดูงานที่โรงพยาบาลทั้งในไทยและพม่า มีข้อเสนอแนะดังนี้

1) จัดให้มีมาลาเรียคลินิกเพิ่ม

- 2) ให้มีโครงการร่วมเพื่อศึกษาและเฝ้าระวังประสิทธิผลของยามาลาเรีย ตามวิธีการทดสอบแบบองค์รอนามัยโลกแนะนำ
- 3) มีความเห็นให้พัฒนาเครือข่ายเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาในการควบคุมมาลาเรียตามบริเวณชายแดน
- 4) ส่งเสริมให้กลุ่มแรงงานเคลื่อนย้ายใช้มุ้งชุบสารเคมี เพื่อป้องกันการติดเชื้อไข้มาลาเรีย

วันเพ็ญ สิตไทย และคนอื่น ๆ. 2541. "การศึกษาทางระบาดวิทยาโรคเท้าช้างในแรงงานชาวพม่า จังหวัดระนอง." ใน *วารสารมาลาเรีย*. ปีที่ 33 ฉบับที่ 5 หน้า 239-241.

ทำการสำรวจค้นหาผู้ป่วยโรคเท้าช้างที่เป็นแรงงานพม่า พบว่าผู้ป่วยส่วนใหญ่มาจากเมืองมะละแหม่ง และเมืองทวายตามลำดับ กลุ่มที่เป็นโรคสูงอยู่ในวัย 5-14 ปี รองลงมา คือกลุ่ม 45-64 ปี ผู้หญิงจะเป็นมากกว่าผู้ชาย เชื้อพยาธิ *Wuchereria bancrofti* ที่ศึกษาพบจะปรากฏตัวในเส้นโลหิตใต้ผิวหนังเวลากลางคืน ซึ่งปรากฏตัวสูงสุดเวลา 1 นาฬิกา 18 นาที และจากการสำรวจพบว่ามียุงหนาแน่นมากซึ่งถือว่าอยู่ในระดับเป็นปัญหาทางสาธารณสุข

สุภลักษณ์ กาญจนบุรี. 2539. "พม่าในรูปเหลี่ยมเศรษฐกิจ." ใน *เอเชียปริทัศน์*. ปีที่ 17 ฉบับที่ 3 หน้า 1-16.

กรอบความร่วมมือในอนุภูมิภาคทั้ง 4 เหลี่ยมเศรษฐกิจ(ไทย จีน พม่า ลาว) และกลุ่มแม่น้ำโขง 6 ประเทศ (จีน ไทย พม่า ลาว เวียดนาม กัมพูชา) เป็น การเปิดโอกาสให้พม่าได้พัฒนาและส่งเสริมการเปิดประเทศแก่พม่า ช่วยเพิ่มความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ แม้ว่าโดยปกติพม่าจะติดต่อกับไทย และจีนตอนล่างอยู่แล้วตามสภาพของพื้นที่ที่ติดกันโดยธรรมชาติ สำหรับท่าทีของพม่าต่อกรอบความร่วมมือนั้น จะให้ความสนใจต่ออนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงมากกว่าสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจเพราะความเป็นรูปธรรม และมีการสนับสนุนอย่างเป็นทางการของธนาคารพัฒนาแห่งเอเชียของกรอบกลุ่มแม่น้ำโขง และคิดว่าโครงการของสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจไม่ค่อยคืบหน้า และมีการทับซ้อนกับความร่วมมือกลุ่มแม่น้ำโขงแล้ว การดึงพม่าเข้ามาร่วมในเหลี่ยมเศรษฐกิจยังช่วยให้พม่าใกล้ชิดกับอาเซียนมากยิ่งขึ้นและส่งเสริมในเรื่องสิทธิมนุษยชนอีกด้วย

เสาวนิต วิชัยชิตะ, สิริพร ขาตะปะทะมะ และสุภาวดี คนชม. 2540. "การศึกษารูปแบบการแพร่กระจายของผู้ป่วยมาลาเรีย จังหวัดกาญจนบุรี." ใน *วารสารมาลาเรีย*. ปีที่ 32 ฉบับที่ 1 หน้า 3-5.

กาญจนบุรีจัดว่ามีปัญหาเรื่องโรคมาลาเรียมากที่สุดจังหวัดหนึ่งในประเทศ การศึกษานี้เป็นโครงการควบคุมไข้มาลาเรียปีงบประมาณ 2535-2537 พบว่าผู้ป่วยส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย

วัยทำงานสูงกว่าเพศหญิงมาก กลุ่มเด็กและคนชราไม่ค่อยมีความแตกต่างว่าเพศไหนมากกว่ากัน ในปี 2535 ผู้ป่วยส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม แต่ในปี 2536 มีอาชีพหาของป่า ซึ่งการติดเชื้อในหมู่บ้านจากปี 2535-2537 มีแนวโน้มลดลง ในขณะที่การติดเชื้อในป่าเพิ่มขึ้น และการติดเชื้อส่วนใหญ่อยู่ในเขตประเทศไทย

อำนาจ เจริญกุล. 2539. "การเฝ้าระวังและควบคุมป้องกันโรค กรณีศึกษา: ใช้มาลาเรียระบาด ที่บ้านป่าคา ถึงอำเภอ แม่ฟ้าหลวง." ใน *วารสารมาลาเรีย*. ปีที่ 31 ฉบับที่ 4 หน้า 182.

ผลการศึกษาพบว่าสาเหตุการระบาดที่หมู่ 3 มาจากชาวอีเก้อซึ่งมีเชื้อที่อพยพเข้ามาในหมู่บ้าน ส่วนหมู่ 9 สามารถควบคุมไว้ได้ จากกรณีนี้ทำให้เห็นว่าการเฝ้าระวังโรคในแต่ละเดือนไม่ดีพอ ต้องมีแผนรองรับเมื่อมีการตรวจพบเชื้อในหมู่บ้าน และชาวต่างชาติที่เข้ามาอาศัยชั่วคราวต้องเจาะเลือดตรวจทุกราย ในกรณีเมื่อเกิดการระบาดต้องควบคุมโรคทันทีโดยหาผู้ป่วยและจ่ายยา สิ่งสำคัญคือชี้แจงแก่ผู้นำท้องถิ่นและชาวบ้านให้เข้าใจทั่วกันต่อการระบาดของมาลาเรีย

เอกสารประกอบการสัมมนา รายงานการประชุม

เครือข่ายชาวบ้าน การจัดการทรัพยากรลุ่มน้ำโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน. 2543. เอกสาร

ประกอบการสัมมนา โครงการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน. เชียงใหม่: มูลนิธิพัฒนาภาคเหนือ.

สืบเนื่องตั้งแต่ที่หน่วยงานรัฐได้มีงานด้านการจัดการลุ่มน้ำ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2496

ภายใต้แผนงานของกรมป่าไม้ โดยกำหนดนโยบายหรือการออกกฎหมายในการใช้ที่ดินหรือพื้นที่บริเวณต้นน้ำอยู่ในมือของฝ่ายรัฐฝ่ายเดียว ซึ่งนอกจากจะแก้ไขปัญหาไม่ได้แล้วยังเกิดความขัดแย้งรุนแรงกับชุมชนท้องถิ่นอีกด้วย

ด้วยเหตุนี้จึงเกิดมิติใหม่ของการจัดการทรัพยากรในระดับพื้นที่ลุ่มน้ำ โดยมีแนวทางให้ประชาชนที่อาศัยในลุ่มน้ำต่างๆ ในภาคเหนือ (ลุ่มน้ำปิง วัง ยม น่าน กก อิง สาละวิน) แก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยจัดเป็นองค์กรเครือข่ายลุ่มน้ำ มีคณะกรรมการที่เป็นตัวแทนของชุมชน ร่วมกันออกกฎระเบียบในการดูแลทรัพยากร และยกระดับความสามารถในการเคลื่อนไหวเพื่อก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางนโยบายและกฎหมายต่างโดยมีขบวนการที่ชัดเจน

ไชยณรงค์ เศรษฐเชื้อ และอัจฉรา รักยุติธรรม. 2541. บันทึกการเคลื่อนไหวกรณีโครงการท่อส่ง
ก๊าซไทย-พม่า. กลุ่มคณาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เพื่อประชาธิปไตยและสิ่งแวดล้อม
ธันวาคม 2540 - มีนาคม 2541 เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เป็นการลำดับความเคลื่อนไหวที่สำคัญ ของกรณีโครงการท่อส่งก๊าซไทย-พม่าตั้งแต่ ธ.ค.
2540-มี.ค. 2541 ในระหว่างนี้มีการจัดการเสวนาในเรื่องโครงการท่อก๊าซไทย-พม่า ทั้งจากสภา
คณาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ภาควิชารัฐศาสตร์ นักศึกษาปริญญาโทสาขาการจัดการมนุษย์
กับสิ่งแวดล้อม และการรณรงค์ชี้แจงข้อเท็จจริงต่อสาธารณชน โดย สโมสรนักศึกษา พรรค
ยูริปัตย์ ชมรมอาสา และชมรมอนุรักษ์ฯ ทั้งนี้กลุ่มคณาจารย์ฯ ได้ออกแถลงการณ์ 2 ฉบับ โดย
มีใจความว่า เนื่องจากโครงการท่อส่งก๊าซจากพม่าผ่านกาญจนบุรีสู่ราชบุรีของ ปตท. เป็นโครงการ
ที่ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างกว้างขวางและการดำเนินการก็ไม่เปิดให้สังคมตรวจสอบได้ ซึ่งเป็นการ
ละเมิดต่อหลักการสิทธิ เสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน กลุ่มให้ร่วมกดดันให้ ปตท. ไม่ใช้วิธีการ
รุนแรงต่อการต่อสู้เพื่อปกป้องสิทธิของประชาชนผลักดันให้ปตท. เปิดเผยแพร่ข้อมูลสัญญาที่ทำกับ
รัฐบาลพม่า และให้รัฐบาลจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อทำประชาพิจารณ์

พระมหาเจิม สุวโจ. 2541. พระกับป่า บทบาทของพระสงฆ์ในการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของ
ชุมชน เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ สัมมนา “พระสงฆ์กับป่า” 27-29 มิถุนายน 2541.
กรุงเทพฯ: ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชนแห่งชาติภาคเอเชียแปซิฟิก.

มีวัตถุประสงค์เพื่อสรุปบทเรียน และหาแนวทางสนับสนุนให้พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการ
อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยนำเสนอประสบการณ์ของโครงการด้านพุทธศาสนา กับ ป่าไม้ และ
กรณีศึกษาของสำนักสงฆ์ ในเขตป่าที่มีเงื่อนไขในการจัดการต่าง ๆ กัน เช่นป่าสงวนแห่งชาติ
อุทยานแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เนื่องจากได้ตระหนักดีว่าข้อมูลความรู้และ
ประสบการณ์ในการทำงานของพระสงฆ์มีความสำคัญและมีคุณค่า เพราะพระอาศัยป่าเป็นที่
ฝึกปฏิบัติป่าได้รับการคุ้มครองเพราะบารมีและวัตรปฏิบัติของพระตามพระธรรมวินัย เป็นตัวอย่าง
สั่งสอนประชาชนให้เห็นคุณค่า และความสำคัญของป่าต่อมนุษย์การพึ่งพากันของพระสงฆ์กับป่า
พบทั่วไปในสังคมชาวพุทธที่ใดมีวัดมีป่าหรือสร้างป่าขึ้นมาในวัดและรอบๆ วัดป่าใดที่สงบเงียบ
เหมาะกับการฝึกตนก็จะมีพระธุดงค์ไปฝึกปฏิบัติขัดเกลากายใจในป่า ชาวบ้านก็ช่วยกันทำบุญ
ดูแลเลี้ยงพระ พระก็ให้ธรรมะสั่งสอนญาติโยม พระ ป่า และชุมชน จึงมีความสัมพันธ์
และมีส่วนร่วมสนับสนุนซึ่งกันและกัน

ศูนย์จีนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2540. *สี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ : มุมมองของไทยและจีน*.

บทความประกอบการสัมมนาว่าไทย – จีนวันที่ 14 –15 พฤษภาคม 2540 ณ ห้อง

ประชุมสารนิเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.

มีเนื้อหาที่ครอบคลุมในเรื่องปัญหาเศรษฐกิจประเทศไทยกับการพัฒนา “สี่เหลี่ยมทองคำ” ทำที่และการพิจารณาของเมียนมาร์ในปัญหาการเข้าร่วมเป็นภาคี “สี่เหลี่ยมทองคำ” ร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อพัฒนาแม่น้ำหลานซาง-แม่น้ำโขง “สี่เหลี่ยมทองคำ” ในสปป.ลาว จีนกับ “สี่เหลี่ยมทองคำ” การพัฒนาแม่น้ำโขง กับการพัฒนาเศรษฐกิจประเทศลาวและข้อเสนอเรื่องโครงสร้างการก่อตั้งเขตร่วมมือ “สี่เหลี่ยมทองคำ แห่งความเจริญ” ในย่านแดนต่อแดนจีน ลาว เมียนมาร์ และไทยแห่งลุ่มแม่น้ำหลานซาง-แม่น้ำโขง

สงกรานต์ใน 5 ประเทศ: การเปรียบเทียบทางวัฒนธรรม. 2539. การประชุมทางวิชาการระดับ

นานาชาติ วันที่ 10 เมษายน 2539 ณ ห้องบ้านแสนตอ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว

จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: สำนักงานส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ร่วมกับกรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ.

ประกอบไปด้วย เบื้องหลังประเพณีปีใหม่ใน 5 ประเทศ สงกรานต์ล้านนา ปีใหม่เมือง ประเพณีสงกรานต์ในล้านนา เทศกาลสาดน้ำของชนชาติไตในญวนนาน เทศกาลสาดน้ำ นิทานพื้นบ้านของชนชาติไทในสิบสองปันนา, เทศกาลสาดน้ำ เทพปกรณัมอันเก่าแก่ของชนชาติไท สงกรานต์ในประเทศกัมพูชา วันปีใหม่พม่า ความผสมกลมกลืนระหว่างคติดั้งเดิมและพุทธศาสนา เทศกาลสาดน้ำในพม่าและงานบุญปีใหม่ลาว

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ. 2539. *เอกสารประกอบโครงการสัมมนากลุ่มย่อยเพื่อติดตาม*

ประเมินผลนโยบายความมั่นคงแห่งชาติในพื้นที่ชายแดนภาคเหนือ.

มีการกล่าวถึงความสัมพันธ์ของประเทศเพื่อนบ้าน โดยผ่านมุมมองของนักประวัติศาสตร์ การประเมินสถานการณ์เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ และ ยุทธศาสตร์สังคมกับกระบวนการจัดการกับปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี ซึ่งมีการศึกษากรณี เชื้อนแก่งเสือเต้น

เอกสารในโครงการสัมมนาครั้งนี้ มีเนื้อหาประเด็นที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. มุมมองนักประวัติศาสตร์กับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน
2. การประเมินสถานการณ์เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ
3. ยุทธศาสตร์สังคม
4. เงื่อนไขวัฒนธรรมในการแสวงหาการเปลี่ยนแปลง

5. กระบวนการจัดการกับปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี : ศึกษากรณีเขื่อนแก่งเสือเต้น
6. โครงการสันติวิธี (แนวคิดและการดำเนินการ)
7. "คน" กับ "ป่า" (โครงการฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ)

ส่วนที่ไม่มีบรรณนิทัศน์

วิทยานิพนธ์และวิจัย

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. ศูนย์พัฒนาภาคเหนือ และ ศูนย์พัฒนาภาคกลาง. 2541. แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนไทย-สหภาพพม่า. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2539. การศึกษาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการและ จัดลำดับความสำคัญการลงทุนเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมจังหวัดแม่ฮ่องสอน. เชียงใหม่.

คณิชา รอดเรืองศรี. 2544. ความสัมพันธ์ระหว่างการทำกิจกรรมทางสังคมและการใช้พื้นที่ใน ชุมชนของชาวไตบ้านเมืองปอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตร์ บัณฑิต ภาควิชาวางแผนภาคและเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จักรพันธ์ ชัดชุมแสง. 2543. ชุมชนมุสลิมในเมืองตลาดชายแดนไทย-พม่า: สัมพันธภาพระหว่าง พหุสังคม วิถีชีวิตทางเศรษฐกิจและการธำรงชาติพันธุ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา มหบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จันทร์เพ็ญ ชูติมาเทวินทร์. 2541. ผลกระทบจากการปลูกข้าวไร่ของชาวกะเหรี่ยงต่อการชะล้าง พังทลายของดิน: กรณีศึกษากันต๊อแม่ริ่ง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์ มหบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการวางแผนสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

จินดา มโนสวริยะ. 2539. ทักษะคติของชาวไทยต่อชาวพม่า: ศึกษาในจังหวัดระนอง. ภาคนิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

จิราลักษณ์ จงสถิตมัน. 2538. การรักษาผู้ติดเชื้อเอดส์ด้วยการปฏิบัติธรรม: ศึกษาเฉพาะกรณีวัด
ดอยเก็งอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน: รายงานการวิจัย. เชียงใหม่: ศูนย์สตรี
ศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เจษฎา หุ่นเฮง. 2541. ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่าเกี่ยวกับพรมแดนทางบก: ศึกษาการ
ดำเนินนโยบายของไทยเกี่ยวกับกรณีดอยกลาง บ้านเจดีย์สามองค์และเนิน 491.
วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชวลิต ศรีศิลปนันท์. 2542. แนวความคิดของผู้นำกลุ่มต่อต้านรัฐบาลพม่าต่อนโยบาย
ความสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์. รายงานการค้นคว้าแบบอิสระเชิงวิทยานิพนธ์ปริญญา
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ชัยรุ่งเรือง อวิรุทธพานิชย์. 2545. ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากชนกลุ่มน้อยใน
ประเทศพม่าระหว่างไทยและพม่าในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรม
หาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ชัยศึก แก้ววิรุฬ. 2540. การแก้ปัญหาตามแนวชายแดนไทย-พม่าเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ.
กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

เจ็ดชาย ม่วงมงคล และคนอื่น ๆ. 2539. เรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการลักลอบเข้าเมืองของชนกลุ่ม
น้อยสัญชาติพม่า: ศึกษากรณีอำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน. เอกสารการวิจัย.
กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาข้าราชการตำรวจ.

ไชยณรงค์ ปิตุรัตน์. 2538. แบบแผนการบริโภคที่มีต่อน้ำหนักเด็กชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง 0-1 ปี
ตำบลแม่เหาะ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ดวงใจ หล่อธนวนิชย์. 2545. การศึกษาเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
จังหวัดแม่ฮ่องสอน: โครงการวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ทวี อร่ามเรืองกุล. 2539. นโยบายของไทยต่อสหภาพเมียนมาร์: ศึกษาการดำเนินนโยบายการ
เกี่ยวพันอย่างสร้างสรรค์ในช่วงปี พ.ศ. 2534-2537. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไทยธนาคาร สำนักวิจัยและวางแผน. 2546. การปฏิรูป สงครามและเศรษฐกิจ: แนวโน้มภาวะ
เศรษฐกิจและอุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ: ธนาคารไทยธนาคาร.

ธนะชาติ ปาลิยะเวทย์. 2543. ปัญหาและสู่ทางในการคุ้มครองระหว่างประเทศต่อผู้พลัดถิ่น
ภายในดินแดน: ศึกษากรณีสถานการณ์การพลัดถิ่นภายในดินแดนประเทศสหภาพพม่า.
วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธนา ยศตระกูล. 2545. หอการค้าจังหวัดในบริบทความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ: ศึกษาบทบาท
หอการค้าจังหวัดเชียงรายและหอการค้าจังหวัดตาก ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทย
กับสหภาพพม่า. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาความสัมพันธ์ระหว่าง
ประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธัญพร พันธุ์อารีย์. 2539. ผลกระทบของการนำนโยบายผ่อนผันการให้ใช้แรงงานอพยพสัญชาติ
พม่าไปปฏิบัติในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยเกริก. *

ธีรชัย รักจิตรกุล. 2544. การประยุกต์ใช้ภาพถ่ายทางอากาศเชิงเลขและงานรังวัดด้วยดาวเทียม
เพื่อการสำรวจและออกแบบทางหลวง: กรณีศึกษาทางเลื่องเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน.

ธีรพจน์ ศิริธรรม. 2544. การปฏิบัติตามนโยบายผ่อนผันการจ้างแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายของ
เจ้าหน้าที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง: ศึกษากรณีด้านชายแดนไทย-พม่า. วิทยานิพนธ์
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ประชากรศึกษา) มหาวิทยาลัย-มหิดล.

นเรศ สงเคราะห์สุข. 2538. การเปลี่ยนแปลงของชุมชนชาวเขาเผ่าปาเกอะญอในด้านระบบการ
ผลิตระบบคุณค่า และระบบความสัมพันธ์ในมิติความสัมพันธ์ระหว่างเพศศึกษากรณี:
ชุมชนห้วยไม้ดำ ตำบลห้วยบุ่ง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. รายงานการวิจัย.
เชียงใหม่: ศูนย์สตรีศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นิคม เชาวน์กิตติโสภณ. 2546. *ทัศนคติของสมาชิกรัฐสภาต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับพม่า: กรณีความร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดตามแนวชายแดนไทย-พม่า*. รายงานการค้นคว้าแบบอิสระเชิงวิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นิยม ไวยรัชพานิช. 2538. *การค้าชายแดนไทยกับประเทศสหภาพพม่าที่มีผลต่อเศรษฐกิจไทย*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล.

บัญชา ปัญญาธัญชัย. 2536. *ขบวนการนักศึกษาพม่าตามแนวชายแดนไทยกับแนวทางการแก้ไขปัญหา*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ประสงค์ศักดิ์ อักษรมัต. 2539. *ความน่าจะเป็นในการลงทุนในประเทศสหภาพพม่า*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. เอกสารวิจัยส่วนบุคคลในลักษณะวิชาการเศรษฐกิจ นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน รุ่นที่ 8 พ.ศ. 2538-2539.

ปราณี มหาศักดิ์พันธุ์. 2538. *ปัจจัยที่มีผลต่อการมารับการรักษาอย่างต่อเนื่องของผู้สูงอายุที่มีความดันโลหิตสูง อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ปราโมทย์ ณ รังสี. 2543. *ความคิดเห็นของนายตำรวจและนายทหารชั้นสัญญาบัตรในจังหวัดชลบุรีต่อปัญหานโยบายแรงงานจากเมียนมาร์*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พงษ์ศักดิ์ อังกลสิทธิ์. 2542. *การพัฒนาอาชีพเพื่อความยั่งยืนของทรัพยากร จังหวัดแม่ฮ่องสอน ระยะที่ 1: การศึกษามนุษยศาสตร์*. เชียงใหม่: คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พนิดา กาวินา. 2545. *ลักษณะพื้นฐานอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองแม่สอด*. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พินิจ เงินงาม. 2544. ความชุกและพฤติกรรมการป้องกันโรคมาลาเรียในชนกลุ่มน้อยชายแดน ไทย-พม่า ตำบลบ้านเก่า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี. ภาคนิพนธ์ปริญญา สาธารณสุขศาสตรบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหิดล.

พิรพงษ์ คูสินธุ์. 2543. สาเหตุการจ้างแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัด ราชบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พุทธณี กางกั้น. 2540. การให้ความหมายกับตนเองของนักศึกษาพม่าในสังคมไทย: กรณีศึกษา ชีวิตประวัติของนักศึกษาพม่า. วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภาวนีย์ บุญวรรณ. 2544. การศึกษาวิเคราะห์ความเชื่อพระพุทธศาสนาและฤกษ์ของชาวกะเหรี่ยง หุ่นใหญ่ในนคร: กรณีศึกษาหมู่บ้านสะเน่ฟอง ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัด กาญจนบุรี. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

มนัญญา เงินดี. 2539. ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับสหภาพเมียนมาร์: ศึกษากรณี การลงทุนของธุรกิจโรงแรมไทยในสหภาพเมียนมาร์ (ค. ศ. 1989-1995). วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ยุทธการทหารบก, กรม. 2540. สะพานมิตรภาพไทย-พม่า ข้ามแม่น้ำเมย. กรุงเทพฯ: กรมยุทธการ ทหารบก.

ยุทธพงศ์ หมั่นราษฎร์. 2545. การวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุน – ประสิทธิภาพ ของการเฝ้าระวังโรค ไข้มาลาเรียเชิงรุกด้วยวิธีการใช้ชุดน้ำยาสำเร็จรูปและฟิล์มโลหิตชนิดหนาศูนย์ควบคุม โรคติดต่อฯ โดยแมลงที่ 18 แม่สอดปี 2545. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เยาวภา แซ่มัวชะกุล. 2545. ศิลาวรรณาของหินปูน อำเภอท่าแซะ อำเภอประทีพ จังหวัดชุมพร. ภาควิชาธรณีวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รุ่ง มหันตะภาศิริ. 2536. การศึกษาปริมาณ ฟอสฟอรัส และสารอินทรีย์ของดินตะกอนในอ่าวไทย นอกฝั่งจังหวัดชุมพรและประจวบคีรีขันธ์. ภาควิชาวิทยาศาสตร์ทางทะเล คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วชิราภรณ์ ศรีมนัส. 2540. การศึกษารูขุมทรัพย์ท่องเที่ยวในประเทศเมียนมาร์. รายงานการค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วันเพ็ญ วอกลาง. 2541. กระบวนการปรับตัวและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจที่จะอยู่ถาวรของ แรงงานอพยพประเทศพม่า: กรณีศึกษาจังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาประชากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

วิรัช นิยมธรรม. 2543. ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมของประเทศสหภาพพม่า. พิษณุโลก: ศูนย์พม่าศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.

วิไลวรรณ ศรีท้าวธรรม. 2546. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเด็ก และเยาวชนปกากะญอ อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน: รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ศักดิ์ดา รมยะบุษ. 2539. เอกสารวิจัยเรื่องปัญหาการปฏิบัติตามนโยบายชายแดนไทย-พม่า. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาข้าราชการตำรวจ.

ศาสตรา ศรีเพ็ญ. 2546. การดำเนินโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน: ศึกษากรณีหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย-พม่าในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี. รายงานวิจัยปัญหาพิเศษ ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา ปีการศึกษา 2546. (บูรพา).

ศรีนคร วงศ์ใจ. 2543. ผลกระทบจากแรงงานพม่าผิดกฎหมายในประเทศไทย: ศึกษากรณีอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ศุภชัย อนันตवार. 2539. กลุ่มต่อต้านรัฐบาลพม่ากับความมั่นคงของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. เอกสารวิจัยส่วนบุคคลในลักษณะวิทยุทธศาสตร์ นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 38 ปีการศึกษา 2538-2539.

เศรษฐกิจการพาณิชย์, กรม, กองวิจัยสินค้าและการตลาด 2. 2538. การผลิตและการตลาดข้าว
พม่า. กรุงเทพฯ: กองวิจัยและการตลาด 2, กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์.

คณะเศรษฐศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2537. แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวระหว่าง
ไทย พม่าและจีนตอนใต้. กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง. 2543. ความมั่นคงตามแนวชายแดนภาคตะวันตกของไทย: เอกสาร
ศึกษาเฉพาะกรณี. กองบัญชาการทหารสูงสุด.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. 2538. บทสรุปสำหรับผู้บริหาร เรื่องการพัฒนา
อุตสาหกรรมใน 9 จังหวัดเป้าหมายและการกระจายไปสู่จังหวัดใกล้เคียงและประเทศ
เพื่อนบ้าน: กรณีการพัฒนาอุตสาหกรรมในเขตตะวันออกเฉียงเหนือของแหลมทอง
(ขอนแก่น-นครพนม-พม่า-ลาว-เวียดนาม). กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศ
ไทย.

สวัสดิ์ ดารานนท์. 2539. ความสัมพันธ์ไทย-พม่าที่ยั่งยืนเป็นผลประโยชน์ที่เกื้อกูลต่อความมั่นคง
ของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. เอกสารวิจัยส่วนบุคคลใน
ลักษณะวิชาการเมือง นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 38 ปีการศึกษา
2538-2539. ♣

สายนันท์ เมืองศรี. 2539. นโยบายความสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์กับผลที่มีต่อความมั่นคงตาม
ชายแดนไทย-พม่า. รายงานการค้นคว้าอิสระแบบวิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตร
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุทธิรัตน์ ทุมวิเศษ. 2540. การลักลอบเข้าสู่ประเทศไทยของคนสัญชาติพม่า: กรณีศึกษาอำเภอแม่
สอด จังหวัดตาก. รายงานการค้นคว้าอิสระปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุเทพ ธรรมรักษ์. ปัญหาคนหลบหนีเข้าเมืองประเทศไทย: ศึกษาเฉพาะกรณีคนหลบหนีเข้าเมือง
ชาวพม่า. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

สุพจน์ แสงเพชร. 2539. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการลักลอบเข้าเมืองของคนสัญชาติพม่า: กรณีศึกษา
อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย. รายงานการค้นคว้าอิสระแบบวิทยานิพนธ์ปริญญา
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุภาภรณ์ คุรุทเมือง. 2541. ความสัมพันธ์ไทย-พม่า ภายใต้นโยบายความสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์.
วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2541.

สมิตร ปิติพัฒน์. 2544. ไตเมิงซาง: รายงานการศึกษาคนไทยในรัฐคะฉิ่น. กรุงเทพฯ: คณะสังคม
วิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เสนาะ พ่วงพัก. 2542. ปัจจัยด้านการปฏิบัติต่อการป้องกันโรคมาลาเรียของประชาชนบริเวณ
ชายแดนประเทศไทย-เมียนมาร์ เขตอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. ภาคนิพนธ์ปริญญา
ศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. 2545. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อเพิ่มพูนขีดความสามารถ
องค์กรชุมชนในการจัดทรัพยากรธรรมชาติ และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอปางมะผ้า
จังหวัดแม่ฮ่องสอน: รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ.

นาญ เพไทย. 2536. ชนกลุ่มน้อยต่อต้านรัฐบาลพม่าตามแนวชายแดนไทย-พม่ากับความมั่นคง
ของประเทศไทย: ศึกษาเฉพาะกลุ่มสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกัน
ราชอาณาจักร. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล ลักษณะวิทยุทศศาสตร์ นักศึกษาวิทยาลัย
ป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 35 ปีการศึกษา 2535-2536.

องค์การกองทุนช่วยเหลือเด็ก (สหราชอาณาจักร). 2544. การทำงานชุมชนและการมีส่วนร่วมใน
การแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนแถบชายแดน ในประเทศไทย: PAR Activities
อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่. กรุงเทพฯ.

องค์การกองทุนช่วยเหลือเด็ก (สหราชอาณาจักร). 2544. การทำงานชุมชนและการมีส่วนร่วมใน
การแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนแถบชายแดนในประเทศไทย: PAR Activities อำเภอเมือง
จังหวัดเชียงใหม่. กรุงเทพฯ.

องค์การกองทุนช่วยเหลือเด็ก (สหราชอาณาจักร). 2544. การทำงานชุมชนและการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนแถบชายแดนในประเทศไทย: PAR Activities อำเภอแม่สลด จังหวัดตาก. กรุงเทพฯ.

องค์การกองทุนช่วยเหลือเด็ก (สหราชอาณาจักร). 2544. การทำงานชุมชนและการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนแถบชายแดนในประเทศไทย: PAR Activities อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่. กรุงเทพฯ.

อิทธิพงษ์ ฟองสมุทร. 2546. รูปแบบการจัดการป่าชุมชนตำบลแม่กิ๋ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ โดยองค์การชุมชน: รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย.

อนุจิต วงศาโรจน์. 2538. วิวัฒนาการของเขตแดนและการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ชายแดนไทย-พม่า: กรณีศึกษาบริเวณแม่น้ำสาย-แม่น้ำรวก. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อังคณา คณีกุล. 2544. ความหลากหลายของสายธารน้ำร้อนในลำธารน้ำพุร้อนบางแห่งในจังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงรายและจังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาพฤกษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อารมณ จุลลิกชี. 2536. การศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งโรงงานผสมอาหารสัตว์ ศึกษาเฉพาะกรณีสหกรณ์โคนมบางสะพาน จำกัด อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อารยา เกตุทัต. 2539. การวิเคราะห์ผลตอบแทนจากโครงการลงทุนสำรวจและผลิตปิโตรเลียมกรณีศึกษาระหว่างประเทศสหภาพพม่าและสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อุกฤษณ์ อากาศวิภาต. 2544. ทักษะของทหารต่อการเข้าร่วมเป็นสมาชิกอาเซียนของพม่า. รายงานการค้นคว้าแบบอิสระเชิงวิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2544.

หนังสือ

กาลลาซ, ดันแคน. 2544. *คนลี้ภัยในร่มป่า: รายงานการวิจัยการให้ความคุ้มครองผู้ลี้ภัยและการจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน*. เชียงใหม่: เพื่อนไร่พรหมแดน.

โทชิฮารุ, โยชิโกว. 2538. *ทางรถไฟสายไทย-พม่าในสมัยสงครามมหาเอเชียบูรพา*. แปลโดย อاهر ฟุ้งธรรมสาร, ตริทิพย์ รัตนไพศาล และมารศรี มียาโมโต. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.

ธรรมรัตน์ ทองเรือง. 2543. *กะเหรี่ยง: ชนวนหรือชนวนสงครามไทย-พม่ายุคใหม่*. นนทบุรี: ธาปวัแก้ว.

นคร พันธุ์รงค์. 2540. *ปัญหาชายแดนไทย-พม่า*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. โครงการอาณานิคมศึกษา 5 ภูมิภาค ชุดประเทศเพื่อนบ้านของไทยในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้.

พรพิมล ตรีโชติ. 2542. *ชนกลุ่มน้อยกับรัฐบาลพม่า*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย-ธรรมศาสตร์. โครงการอาณานิคมศึกษา 5 ภูมิภาค ชุดประเทศเพื่อนบ้านของไทยในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้.

พรสุข เกิดสว่าง. 2540. *การละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศพม่า จากผู้ลี้ภัยสู่แรงงานข้ามชาติ*. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

พรสุข เกิดสว่าง, จี๊ จวิน และแสงเหมย. 2542. *มุ่งหาแสงตะวัน: ชีวิตของเหล่าประชาชนรากหญ้าจากประเทศพม่าที่มาเป็นแรงงานผิดกฎหมายในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สภาเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนาแห่งเอเชีย (ฟอรัมเอเชีย).

ลัดดาวัลย์ แซ่เขียว. 2545. *200 ปี พม่าในล้านนา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. เอกสารวิชาการชุดโครงการอาณานิคมศึกษา 5 ภูมิภาค ลำดับที่ 7 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

อดิศร เกิดมงคล. บรรณาธิการ. 2543. จากย่างกุ้งสู่ราชบุรี: บทเรียนเพื่อสันติภาพ. กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.

บทความ

ขวัญชีวัน บัวแดง. 2545. "ขบวนการลัทธิฤๅษีและพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของคนกะเหรี่ยงในบริเวณชายแดนไทย-พม่า." *สังคมศาสตร์* (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่). 15, 1 : 187-218.

สมชาย มะลิพันธ์. 2538. "ปัญหาชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดนไทย-พม่า." *วารสารกรมยุทธศึกษาทหาร*. 3, 8 : 69-80.

อริศรา เจริญปัญญาเนตร. 2546. "การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ วิเคราะห์หาพื้นที่เสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของโรคมาลาเรียบริเวณชายแดนไทย-พม่าในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน." *วารสารภูมิศาสตร์*. 28, 1 : 39-54.

๙

งานเขียนชายแดนไทย-พม่า เรียงตามหัวเรื่อง



1. การเมือง การทหาร ความมั่นคง

วิทยานิพนธ์และวิจัย

เชมรัฐ กาญจนวัฒน์. 2544. *ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาชนกลุ่มน้อยสัญชาติพม่าตามแนวชายแดนไทย-พม่า*. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ปีการศึกษา 2543-2544.

ผู้วิจัยศึกษาปัญหาชนกลุ่มน้อยสัญชาติพม่า พบว่าปัญหานี้ยังไม่สามารถแก้ไขได้เนื่องจากหลายสาเหตุ อาทิ หน่วยทหารพม่าที่รับผิดชอบพื้นที่ชายแดนไทย – พม่า ได้รับประโยชน์จากการผลิตยาเสพติด จึงไม่สนใจแก้ปัญหาอย่างจริงจัง นอกจากนั้น กองทัพพม่าไม่เร่งรัดกวาดล้างกองกำลังชนกลุ่มน้อยในพม่าที่อาศัยบริเวณชายแดนไทยพม่า เพื่อความชอบธรรมในการครองอำนาจของรัฐบาลทหารพม่า และสำหรับฝ่ายไทย เจ้าหน้าที่รัฐของไทยตามชายแดนไทย – พม่า ไม่สามารถควบคุมพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้กลุ่มต่อต้านรัฐบาลพม่าใช้ประโยชน์จากมวลชนในพื้นที่ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการในพม่า ผู้วิจัยเสนอแนะให้รัฐบาลไทยใช้มาตรการเชิงรุกอย่างไม่เปิดเผยเพื่อแก้ไขปัญหานี้ โดยยังรักษาสัมพันธภาพที่ดีระหว่างไทยกับพม่าไว้

จิระวรรณ ตัณฑุรานนท์. 2542. *การมีส่วนร่วมและบทบาทผู้นำชุมชนชาวไทยภูเขาในการจัดการวิทยุชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวความคิดการมีส่วนร่วม บทบาทรวมทั้งปัญหาอุปสรรคและแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการวิทยุชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน ของผู้นำชุมชนชาวไทยภูเขา ใช้การศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์เจาะลึกผู้นำชุมชนชาวไทยภูเขา 4 เผ่า คือ กะเหรี่ยง มูเซอ ลีซอ แม้ว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ผู้นำชุมชนชาวไทยภูเขา มีความสนใจที่จะมีส่วนร่วมในการจัดการวิทยุชุมชน แม้ว่าจะยังไม่มี ความเข้าใจในรายละเอียดของการดำเนินการที่ชัดเจน โดยมีแนวคิดที่จะมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การส่งข่าวประชาสัมพันธ์ในรายการ การเป็นผู้ดำเนินรายการ การร่วมเป็นคณะกรรมการบริหาร การร่วมเป็นคณะกรรมการผลิตรายการ จนถึงการจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงของชุมชนเอง

เจตน์ ธนวัฒน์. 2539. ปัญหาการนำนโยบายของผู้ลอบหนีเข้าเมืองไปปฏิบัติในจังหวัดระนอง.

วิทยานิพนธ์ปริญญา. (พัฒนาสังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ปีการศึกษา 2539.

ผู้วิจัยทำการศึกษาปัญหาผู้ลอบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่าที่ลอบหนีเข้าเมือง โดยผ่าน จังหวัดระนอง ซึ่งให้เห็นว่ามาตรการต่างๆที่รัฐใช้เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานไม่ได้ผล ส่วนหนึ่งเป็นเพราะขาดนโยบายที่ชัดเจน ไม่มีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติในพื้นที่ การปฏิบัติตามนโยบายขาดเอกภาพ การขาดแคลนอัตรากำลัง ยานพาหนะ / วัสดุ ส่วนกลางยัง ควบคุมอำนาจสั่งการอยู่ ทำให้ล่าช้า และไม่มีประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่รัฐแสวงหาประโยชน์จาก แรงงานพม่า สภาพของพื้นที่ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ไม่เอื้อในการปฏิบัติตาม มาตรการให้เกิดผลอย่างจริงจัง

ผู้วิจัยได้เสนอแนวทาง ทั้งมาตรการระยะสั้น และมาตรการระยะยาว โดยมาตรการระยะ สั้น เห็นควรมีการตั้งศูนย์บริการแรงงานต่างชาติ ระดับชาติ และระดับจังหวัด เพื่อให้มีองค์กรเดียว ในการแก้ไขปัญหาให้เกิดความมีเอกภาพ ส่วนมาตรการระยะยาว เห็นควรสนับสนุนให้รัฐบาล พม่าตั้งโรงงานอุตสาหกรรมตามแนวชายแดนและจัดตั้งด่านถาวรเพื่อสกัดกั้นการเคลื่อนย้าย แรงงาน

ชัยวัฒน์ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา. 2544. ปัญหาชาวเขาและการกำหนดมาตรการเฉพาะในการ

ควบคุมชาวเขาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ. เอกสารวิจัยส่วนบุคคลในลักษณะวิชาสังคม

จิตวิทยา วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ปีการศึกษา 2543-2544.

ชาวเขาเป็นชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ในภาคเหนือของประเทศไทย ซึ่งห่างไกลความเจริญ หน่วยงานของรัฐไม่สามารถเข้าไปถึง เนื่องจากความทุรกันดารของภูมิประเทศ ทำให้มีปัญหาใน พื้นที่มากมาย ได้แก่ ปัญหายาเสพติด ปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า ปัญหาความด้อยคุณภาพของ ประชากร ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงแห่งชาติทั้งทางด้านการเมืองการปกครอง ด้านเศรษฐกิจ และสังคม ความมั่นคงและปลอดภัยแห่งชาติ ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม และปัญหาการปลูกพืชเสพติด

ผู้วิจัยเสนอแนวทางในการกำหนดมาตรการเฉพาะต่อชาวเขา โดยการจัดระเบียบ ชาวเขาให้ถูกต้องตามกฎหมาย ทั้งในด้านบุคคล และด้านที่อยู่อาศัย ที่ทำกิน ปรับปรุง ประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ ในการให้ความคุ้มครองความปลอดภัยแก่ชาวเขาในกรณี อิทธิพลของชนกลุ่มน้อย และพรรคคอมมิวนิสต์ การยกระดับคุณภาพชีวิตของชาวเขาให้สามารถ พึ่งพาตนเองในทางเศรษฐกิจและสังคมได้ในระดับที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหา และ

การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะในด้านการสาธารณสุข การศึกษา และการส่งเสริม
เผยแพร่พุทธศาสนา

เซน น้อมศิริ. 2544. ปัญหาชายแดนไทย-พม่า. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ปัญหาชายแดนไทย - พม่า อาทิ ปัญหาเขตแดน ปัญหาชนกลุ่มน้อย ปัญหาผู้อพยพและ
แรงงาน ปัญหายาเสพติด และปัญหาการค้าชายแดน มีสาเหตุจากผลกระทบทางการเมืองในพม่า
แนวทางในการแก้ไขปัญหา ผู้วิจัยเสนอให้รัฐบาลไทยกับพม่าควรเจรจาข้อตกลงต่างๆ
และกำหนดเป็นมาตรการที่สามารถปฏิบัติให้เป็นจริงได้ร่วมกัน โดยดำเนินการทั้งทางทูต และการ
แก้ไขปัญหายาเสพติด การติดต่อสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจการค้าระหว่างกันนั้น รัฐบาลไทย
จะต้องแสดงให้เห็นทางพม่าเห็นว่าทำไปเพื่อให้เกิดความร่วมมือกัน ในการแข่งขันกับตลาดโลก มิใช่
ไทยมุ่งแสวงหาประโยชน์จากพม่าแต่ฝ่ายเดียว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของทั้งไทยและพม่า ต้องมี
การทำความเข้าใจถึงสภาพของแต่ละฝ่าย มีการเกื้อกูลกันและกัน แสดงความไว้วางใจ เชื่อใจ และ
ถือปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกันอย่างจริงจัง

สำหรับฝ่ายไทยนั้น จะต้องมีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากฝ่ายไทยก่อน ได้แก่ ปัญหายาเสพติด
การแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของพม่า การสนับสนุนชนกลุ่มน้อยพม่า

ทักษิณ เห็นชอบดี. 2546. แนวทางการจัดการแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง: ศึกษากรณี

สัญชาติลาว พม่าและกัมพูชา ในจังหวัดสมุทรปราการ. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

ปัญหาพิเศษปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

ปัญหาแรงงานต่างด้าว ทั้งสัญชาติลาว พม่า และกัมพูชา ในจังหวัดสมุทรปราการ
ก่อให้เกิดปัญหาการเข้ามาแย่งงานคนไทย ตามมาด้วยปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความมั่นคง
ของประเทศ และปัญหาด้านสาธารณสุข แต่ผู้ประกอบการยังคงต้องการให้รัฐบาลผ่อนผันการจ้าง
แรงงานต่างด้าว เนื่องด้วยแรงงานต่างด้าวยินดีทำงานหนัก งานเสี่ยงอันตรายต่างๆ (ซึ่งแรงงาน
ไทยไม่นิยมทำ)

รัฐบาลไทยควรผ่อนผันแรงงานต่างด้าว ให้สามารถทำงานได้โดยกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ
ต่างๆ เพื่อควบคุมแรงงานต่างด้าว โดยให้ทำงานเฉพาะแรงงานที่ขาดแคลนเท่านั้น เช่น กิจการประมง

เทพชาตรี ผึ้งสระ. 2542. ความสัมพันธ์ระหว่างทหาร พลเรือนในการช่วยเหลือผู้หลบหนีภัยจากการสู้รบสัญชาติพม่า: ศึกษาเฉพาะกรณีความคิดเห็นต่อการจัดตั้งพื้นที่พักพิงชั่วคราวในเขตกองทัพอากาศที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การทหาร) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ผู้วิจัยพบว่า ผู้หนีภัยจากการสู้รบยังคงมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการต่อสู้ระหว่างรัฐบาลพม่า กับกลุ่มกะเหรี่ยงไม่มีแนวโน้มที่จะบรรลุข้อตกลงกันได้ อันมีสาเหตุมาจากความเกลียดชัง และความขัดแย้งทางเชื้อชาติ ยังขาดความเป็นเอกภาพเกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย และแนวทางปฏิบัติตามนโยบายในพื้นที่ การดำเนินงานของทางราชการในลักษณะของการส่งเสริมและสนับสนุนซึ่งกันและกัน ระหว่างฝ่ายปกครอง องค์การระหว่างประเทศ และองค์กรพัฒนาเอกชน ในเขตกองทัพอากาศที่ 1 ส่งผลให้เกิดความสงบเสถียรบริเวณชายแดนไทย - พม่า ได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเด็ดขาด รวมทั้งทัศนคติและการตัดสินใจของผู้มีอำนาจของฝ่ายทหาร ฝ่ายปกครอง องค์การระหว่างประเทศ และองค์กรพัฒนาเอกชน มีความแตกต่างกัน จึงทำให้ไม่มีเอกภาพในการกำหนด และปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรการ

ของทอง จันทรางศุ. สัญชาติของบุตรผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายชาวพม่า. กรุงเทพฯ:

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

ผู้ศึกษาเสนอแนวทางแก้ปัญหา ดังนี้ ควรให้มีการจัดทำทะเบียนพม่าอพยพ และบุตรพม่าอพยพนั้น การให้สิทธิทางการศึกษาแก่บุตรพม่าอพยพตามหลักมนุษยธรรม ควรให้มีการจัดระบบข้อมูลอื่นๆ เช่น ประวัติการเสียภาษี อันเป็นสิ่งแสดงถึงความภักดีต่อแผ่นดิน ทะเบียนประวัติการต้องโทษคดีอาญา ประวัติคุณงามความดีต่างๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นสิ่งสำคัญต่อการพิจารณาให้สัญชาติต่อไป อีกทั้งยังเพื่อเป็นการป้องกันเหตุความวุ่นวาย และผลร้ายที่เกิดขึ้นต่อความมั่นคงของราชอาณาจักรไทย

ธนาภณ ดวงวิไล. 2542. ปัญหาความสัมพันธ์ไทย-พม่า: ศึกษากรณีการสร้างสะพานมิตรภาพไทย-พม่า. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระเชิงวิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดเรื่องการพึ่งพาอาศัยกันในทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (Mutual dependence) ในการวิเคราะห์ เพื่อตอบปัญหาที่ว่า หลังจากมีการเปิดใช้สะพานมิตรภาพไทย-พม่า ในพื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เพื่อเชื่อมต่อกับเมืองเมียวดี ประเทศสหภาพพม่าตั้งแต่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2540 นั้น สัมพันธภาพระหว่างไทยกับพม่ามีความเปลี่ยนแปลง

ไปอย่างไรบ้าง จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่าปัญหาหว่าดระแวงระหว่างสองประเทศยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญทำให้การใช้ประโยชน์จากสะพานแห่งนี้ยังไม่กระทำได้อย่างเต็มที่ ทั้งในด้านการค้า ขนส่ง สังคม และวัฒนธรรม เนื่องจากเป็นปัญหาที่สะสมมานาน และในปัจจุบัน รัฐบาลพม่ายังมีปัญหาการเมืองภายในเรื่องชนกลุ่มน้อยอยู่ทำให้รัฐบาลพม่าหว่าดระแวงว่าประเทศไทยจะให้การสนับสนุนชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดนต่อต้านรัฐบาล และยังหว่าดระแวงด้วยว่าประเทศไทยจะอาศัยสะพานนี้เข้าไปกอบโกยทรัพยากรธรรมชาติมีค่าของประเทศ

ปัญหาทางสังคมจิตวิทยาดังกล่าวนี้นี้ ต้องใช้เวลาและความตั้งใจจริงของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องช่วยกัน โดยผู้วิจัยเสนอแนะความคิดเห็นไว้หลายประการ อาทิ ไทยควรเข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาประเทศพม่าในด้านต่างๆ เช่น การให้ความช่วยเหลือพัฒนาเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และการศึกษา และส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ไทยกับพม่ามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกันภายใต้ข้อตกลงระหว่างประเทศและข้อตกลงระดับทวิภาคีได้อย่างราบรื่น เป็นต้น

ธวัช จารุกุลธ. 2544. การจัดระเบียบชุมชนเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงพื้นที่ชายแดนในเขตอำเภอ

แม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล ลักษณะวิชาการยุทธศาสตร์

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ปีการศึกษา 2543-2544.

ชุมชนบนพื้นที่สูงในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง ส่วนใหญ่อยู่อาศัยมาก่อนปี พ.ศ.2500 ราษฎรประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีการตัดไม้ทำลายป่าเพื่อต้องการที่ดินทำการเกษตร ทำให้พื้นที่มากกว่าร้อยละ 70 ถูกถากถางเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน อีกทั้งประชาชนในพื้นที่ยังไม่มีสถานะบุคคลที่ชัดเจน ขาดคุณภาพชีวิต มีปัญหาการลักลอบเมืองโดยผิดกฎหมาย ปัญหาการสู้รบของชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดนไทย - พม่า ปัญหาการค้าขายสิ่งผิดกฎหมาย ปัญหายาเสพติด ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศโดยรวม ดังนั้น ทางราชการโดยโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่แม่ฟ้าหลวง แม่จัน จึงได้ดำเนินการเพื่อพัฒนาและแก้ไข ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น

จากการศึกษา พบว่า แนวคิด ระเบียบ และข้อกฎหมายที่ทางราชการกำหนดขึ้นให้โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่แม่ฟ้าหลวง แม่จัน นำไปปฏิบัตินั้น บางกรณีมีความยุ่งยากซับซ้อนมากมาย ในขณะที่ปัญหาต่างๆ ที่เกิดในพื้นที่ มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ และมีปัญหาใหม่ๆ เกิดขึ้นอีก เป็นอุปสรรค และปัญหาต่อการนำไปปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม จึงเป็นข้อจำกัดของการพัฒนาที่จะทำให้เกิดความมั่นคงขึ้นในพื้นที่

ธีระพล คล้ายพันธุ์. 2546. แนวทางการแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งระหว่างไทยกับพม่า: ศึกษาข้อ
ขัดแย้งที่เกิดขึ้นตั้งแต่สมาคมอาเซียนรับพม่าเป็นสมาชิก. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกัน
ราชอาณาจักร. เอกสารวิจัยส่วนบุคคลในลักษณะวิชาการเมือง นักศึกษา
หลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรรุ่นที่ 45 ปีการศึกษา 2545-2546.

การเข้าร่วมเป็นสมาชิกในสมาคมประชาชาติในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน)
เมื่อ วันที่ 23 กรกฎาคม 2540 เป็นต้นมา ทำให้สัมพันธภาพระหว่างประเทศพม่ากับไทยมีความ
แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ในความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศยังมีปัญหาซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการ
พัฒนาความสัมพันธ์อันดีอยู่ ที่สำคัญได้แก่ ปัญหาเขตแดนระหว่างประเทศ ที่ยังไม่สามารถบรรลุ
ข้อตกลงระหว่างกันได้อีกหลายจุด และปัญหาอื่นๆ อาทิ ขนกลุ่มน้อย ผู้หลบหนีเข้าเมือง การทำไม้
ในประเทศพม่า การลักลอบค้ายาเสพติด การประมง การค้าชายแดนและการลงทุน

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าทั้งสองประเทศมีศักยภาพและโอกาสที่จะพัฒนาความสัมพันธ์
ระหว่างกันที่ดีให้เกิดขึ้นได้อย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในด้านเศรษฐกิจ แต่ก็มีอุปสรรค ซึ่งก็คือ
ปัญหาต่างๆ ที่ทำให้ความสัมพันธ์ไม่สามารถดีขึ้นได้อย่างเต็มที่ผู้วิจัยเสนอแนะให้ประเทศไทย
รักษาความสัมพันธ์ที่ดีและพัฒนาความสัมพันธ์กับรัฐบาลทหารพม่าให้ใกล้ชิดต่อไป

นิสริยา ทองกลีบ. 2545. ความสัมพันธ์ไทย-พม่าในช่วงรัฐบาลชวน หลีกภัย สมัยที่ 2 (พ.ศ. 2540
-2544). วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่าง
ประเทศ ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภายหลังจากที่ไทยได้เสนอหลักการ “การเกี่ยวพันอย่างยืดหยุ่น” ในกลางปี พ.ศ.2541
ปรากฏว่ารัฐบาลพม่าไม่พอใจ โดยมีปฏิกิริยาโต้ตอบไม่เป็นมิตรต่อไทย ทำให้สถานการณ์
ความสัมพันธ์ไทย-พม่า ช่วงภายหลังจากการประกาศหลักการดังกล่าวของไทย มีลักษณะที่
เลวร้ายยิ่งขึ้นกว่าช่วงก่อนหน้ารัฐบาลชุดเดียวกัน โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การค้าไทย-
พม่า ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การทำสัมปทาน การลงทุนของไทยในพม่า และการเปิดปิดจุด
ผ่านแดน และการดำเนินนโยบายของฝ่ายไทยที่สร้างความไม่พอใจแก่รัฐบาลพม่านับตั้งแต่ไทย
ประกาศหลักการ “การเกี่ยวพันอย่างยืดหยุ่น” ได้เกิดขึ้นหลายครั้งในหลายลักษณะ

หลักการ “การเกี่ยวพันอย่างยืดหยุ่น” มีแนวทางที่จะล้มเลิก หลักการการไม่แทรกแซง
กิจการภายในของประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียน (non-intervention) ที่ใช้มาตั้งแต่มีการก่อตั้ง
อาเซียนประจำปี พ.ศ.2510 ด้วย อย่างไรก็ตามในการประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการ
ต่างประเทศอาเซียนประจำปี พ.ศ.2541 ครั้งนั้นที่ประชุมได้ทำการปรับเปลี่ยนชื่อหลักการเกี่ยวพัน
อย่างยืดหยุ่น เป็นหลักการ การปฏิสัมพันธ์เชิงเกื้อหนุน (enhanced interaction) และได้ให้การ

ตอบรับหลักการดังกล่าวที่สุด โดยยังคงไว้ซึ่งแนวคิดสำคัญของหลักการ “การเกี่ยวพันอย่าง ยึดหยุ่น” นั่นเอง และนับแต่นั้นเป็นต้นมา กล่าวได้ว่า รัฐบาลไทยช่วงรัฐบาลชวน 2 ได้ยึดถือนโยบาย “การเกี่ยวพันอย่างยืดหยุ่น” ต่อมาจนมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลใน พ.ศ.2544

ปกรณ์ สรรพกิจ. 2541. ปัญหาและผลกระทบจากนโยบายและมาตรการผ่อนผันแรงงาน

ต่างชาติผิดกฎหมาย: ศึกษาเฉพาะกรณีแรงงานต่างชาติพม่า. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกัน ราชอาณาจักร.

จากการขยายตัวทางเศรษฐกิจของไทย และการขาดแคลนแรงงาน รวมทั้งการที่แรงงาน ไทยมีค่าแรงสูง ทำให้มีแรงงานพม่าไหลเข้าสู่เมืองไทยเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดผลดีและ ผลเสียต่อไทยหลายด้าน ผู้ศึกษาจึงต้องศึกษาเพื่อเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการกำหนด นโยบายต่อไป ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุของการย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในไทยของแรงงานพม่า เกิดจากปัจจัยหลักต้นจากประเทศพม่า เป็นภาวะตกต่ำทางเศรษฐกิจ ในการแก้ไขสถานการณ์การ ขาดแคลนแรงงาน ทำให้มีมติคณะรัฐมนตรี ออกมาในปี 2535 และ 2539 ซึ่งทำให้นายจ้างต้อง จ่ายเงินประกันให้แก่แรงงานและมีการจำกัดอนุญาต แต่แรงงานจาก พม่า ลาว และเขมร เท่านั้น ทำให้นายจ้างให้ความร่วมมือน้อย และยังมีปัญหาการปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรี คือ ความไม่ ชัดเจนในนโยบาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขาดการประสานงานที่ดี และผลกระทบของการย้ายถิ่น เข้ามาทำงานในประเทศไทยของแรงงานพม่า มีทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม

ปมินนทร์ ใต้ถม. 2545. ผลกระทบของการค้าชายแดนไทย-พม่าต่อความมั่นคงแห่งชาติ.

เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. รายงานการค้นคว้าแบบอิสระเชิงวิทยานิพนธ์ปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

การค้าชายแดนไทย – พม่า ทำให้ประชาชนมีรายได้จากการทำงานเพิ่มขึ้น ทำให้ท้องถิ่นมี ความเจริญขึ้น จากการศึกษา พบว่า ปัญหาการค้าชายแดนไทย – พม่า ในเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย มีผลกระทบด้านเศรษฐกิจมากกว่าผลกระทบด้านอื่นๆ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบ ต่อการค้าชายแดนสำคัญ 3 ประการ คือ 1) ความหวาดระแวงของพม่าต่อประเทศไทย ที่เชื่อว่าไทยให้ การช่วยเหลือชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดน และโกรธเคืองประเทศไทยที่เคยระบุว่าพม่าให้ความ ช่วยเหลือชนกลุ่มน้อยในการผลิตยาเสพติด 2) การแพร่ระบาดของยาเสพติด 3) การใช้การค้าชาย แดนเป็นช่องทางทำผิดกฎหมาย โดยการประกอบธุรกิจอื่นเพื่อการฟอกเงิน

ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการค้าชายแดนโดย 1) ไทย ต้องสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และกำหนดนโยบายความสัมพันธ์ให้มีความชัดเจน 2) ไทยต้องร่วมมือกับทางการพม่า เพื่อกวาดล้างกระบวนการค้ายาเสพติด การค้าชายที่ผิดกฎหมาย

เพื่อเป็นการฟอกเงินให้หมดสิ้นไปโดยเร็ว 3) ต้องมีการเจรจาประเทศในกลุ่มสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจให้เกิดขึ้นโดยเร็ว 4) ควรกำหนดบทบาทของธนาคารพาณิชย์ไทยในท้องถิ่น ให้เอื้อต่อธุรกิจการค้าชายแดน 5) รัฐบาลควรปรับปรุงกลไกของรัฐ การควบคุมกำกับดูแลการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ ตลอดจนการหามาตรการให้การค้าชายแดนผ่านพิธีการศุลกากรเพิ่มมากขึ้น

ประทีป สุนทราขุน. 2539. ผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่ากับความมั่นคงของชาติ. กรุงเทพฯ:

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล.

ผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่าในการวิจัยนี้ หมายถึงผู้ที่หลบหนีเข้าเมืองจากพม่า ทั้งก่อนวันที่ 9 มีนาคม 2519 และหลังวันที่ 9 มีนาคม 2519 จากการศึกษา พบว่า ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำในพม่า ปัญหาการสู้รบของทหารพม่ากับกองกำลังชนกลุ่มน้อย ในพื้นที่ชายแดนไทย - พม่า ปัญหาการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐ ในการควบคุมและสกัดกั้นแรงงานพม่าที่ไม่เป็นไปอย่างเคร่งครัดและจริงจัง ทำให้เกิดผลกระทบต่องานไทยที่ถูกแย่งการเข้ามาหาเงิน โดยแรงงานพม่ามีราคาถูก และยินดี รับจ้างทำงานบางอย่างที่แรงงานไทยไม่ยอมทำ เพราะค่าแรงถูก และงานหนัก ปัญหาการบุกรุกทำลายป่าของผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่า เพื่อเป็นที่อยู่อาศัย ที่ทำกิน ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการลักขโมย ปัญหาโรคติดต่อ ปัญหาโสเภณี โดยเฉพาะปัญหาความหวาดระแวงจากรัฐบาลพม่า เรื่องการให้ที่พักพิงของกองกำลังชนกลุ่มน้อยที่ต่อต้านรัฐบาลพม่า

ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหานี้ โดยให้มีการเร่งรัดให้ปฏิบัติตามนโยบายความมั่นคงแห่งชาติโดยเคร่งครัด เป็นรูปธรรม การเร่งรัดมาตรการผลักดันและสกัดกั้นผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่า รวมทั้งการลงโทษผู้ให้ความช่วยเหลือ และ/หรือ ให้ที่พักพิงแก่ผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่า ทำความเข้าใจกับนานาประเทศให้เข้าใจถึงนโยบายการให้ความช่วยเหลือผู้หลบหนีจากพม่า ของไทยเป็นไปตามหลักมนุษยธรรม ไม่ใช่เพราะแทรกแซงกิจการภายในพม่า การสนับสนุนให้พม่าแก้ไขปัญหามืองภายใน และเข้ามีส่วนร่วมในประชาคมโลก เพื่อให้พม่ามีความมั่นคงทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง เพื่อป้องกันการหลบหนีของชาวพม่า ควรมีการเตรียมมาตรการสำหรับผู้พลัดถิ่นบางกลุ่มที่เข้ามาในไทยเป็นเวลานาน มีลูกหลาน วัฒนธรรมความเป็นอยู่เป็นคนไทย ให้ได้รับการผ่อนผันอยู่ในไทยต่อไป โดยไม่ก่อปัญหาให้สังคมไทย

ประเทือง สุขเกษม. 2540. ความขัดแย้งระหว่างไทยกับพม่า: ศึกษาปัญหาทางการประมง (พ.ศ. 2531-2539). วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างไทยกับพม่าด้านการประมง ก็เนื่องจากการที่ประมงไทยแสวงหาสัตว์น้ำอย่างไร้ขอบเขต และหน่วยราชการไม่สามารถควบคุมเรือประมง ให้ทำการประมงอยู่ในกฎเกณฑ์สากลได้ ประกอบกับพมามีความสนใจที่จะรักษาทรัพยากรธรรมชาติในน่านน้ำของตนมากขึ้น ด้วยการประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะ โดยมีการตรวจตราและได้ตอบเรือประมงไทยอย่างรุนแรง กรณีอุกฉัตรเขตประมง

ผู้ศึกษาเสนอแนวทางแก้ปัญหา โดยควรให้ความรู้ด้านข้อมูลข่าวสารเทคโนโลยีการประมงสมัยใหม่ แก่ชาวประมง เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติ พฤติกรรมให้ถูกต้อง จะช่วยลดปัญหาความขัดแย้งได้ทางหนึ่ง ควรกำหนดมาตรการช่วยเหลือชาวประมงเร่งด่วน เพื่อให้ดำเนินการอย่างรวดเร็ว ทำให้แก้ปัญหาขัดแย้งระหว่างประเทศได้ การจัดทำทะเบียนชาวประมง เรือประมง ลูกเรือประมง การควบคุมการเดินเรือ เพื่อสามารถบังคับให้อยู่ในกฎ ระเบียบ การทำประมงได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น การขอความร่วมมือจากพม่าในการทำประมงภูมิภาคร่วมกัน

ปิยวัฒน์ ภูสุวรรณ และคนอื่น ๆ. 2543. ความมั่นคงตามแนวชายแดนภาคตะวันตกของไทย. ไม้ระนุกที่พิมพ์. เอกสารไม่เรียงลำดับหน้า. เอกสารศึกษาเฉพาะกรณีในวิชาข่าวกรองการปฏิบัติการปฏิบัติการจิตวิทยา โดยนักศึกษาลัทธิการปฏิบัติการทางจิตวิทยาฝ่ายอำนวยการ รุ่นที่ 87 คณะที่ 2.

ทำการศึกษาโดยในประเทศไทยพม่าเป็นเป้าหมายหลัก เนื่องจากปัญหากายในของพม่าในเรื่องการปราบปรามชนกลุ่มน้อยได้ส่งผลกระทบต่อไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะการอพยพของผู้ลี้ภัยและแรงงานชาวพม่ารวมถึงปัญหายาเสพติด ในที่นี้จึงได้ทำการศึกษาและติดตามสถานการณ์ต่างๆในพม่า เพื่อเป็นการเตรียมพร้อมสำหรับปกป้องอธิปไตยของไทย

ผลจากการศึกษาในด้านต่างๆของพม่ามีดังนี้ ด้านภูมิศาสตร์มีลักษณะเป็นภูเขาและที่สูง การเมืองการปกครองมีการแบ่งเป็น 6 ช่วง ได้แก่ ก่อนจักรวรรดินิยมอังกฤษ อาณานิคมอังกฤษ และการเรียกร้องเอกราช การปกครองระบอบประชาธิปไตย การปกครองโดยสภาปฏิวัติ การปกครองช่วง SLORC และการปกครองช่วง SPDC ด้านเศรษฐกิจเป็นแบบสังคมนิยมแบบพม่า มีรายได้ส่วนใหญ่จากเกษตรกรรมและการให้สัมปทานทรัพยากรธรรมชาติ การทหารมีกองทัพเป็นหลักในการปกครองประเทศ การติดต่อสื่อสารและการขนส่งทางน้ำใช้แม่น้ำอิระวดีทางบกมีถนนและทางรถไฟ ทางอากาศมีสายการบินทั้งในประเทศและระหว่างประเทศในทวีปเอเชีย

สำหรับแนวทางปฏิบัติการทางจิตวิทยา การประชาสัมพันธ์ และแนวทางการปฏิบัติของไทยมีวัตถุประสงค์เพื่อ เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับพม่าและในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ทำให้เกิดความมั่นคงปลอดภัยตามบริเวณแนวชายแดน ขยายความร่วมมือทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคมจิตวิทยา

พงศ์ชนก ยิ่งวิริยะ. 2546. บทบาทของกองทัพภาคที่ 3 ในการจัดปัญหายาเสพติดตามแนว

ชายแดนไทย-พม่า. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติเป้าหมายที่สำคัญของกองทัพภาคที่ 3 อีกประการหนึ่ง นอกจากการปฏิบัติการสงคราม คือ การปราบปรามการค้ายาเสพติด โดยไม่ให้มีการลักลอบนำยาเสพติดเข้ามาในประเทศไทยอย่างเด็ดขาด โดยมีการวางกองกำลัง 2 ส่วน คือ พื้นที่ภาคเหนือตอนบน อยู่ในความรับผิดชอบของกองกำลังผาเมือง ส่วน พื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง อยู่ในความดูแลของกองกำลังนเรศวร

มาตรการปราบปรามการค้ายาเสพติด มีทั้งการสกัดกั้นและปราบปราม และการรณรงค์ป้องกัน โดยมีปัญหาที่สำคัญคือเจ้าหน้าที่ทหารไม่รู้ภาษาท้องถิ่น ข้อมูลข่าวสารไม่มีประสิทธิภาพ มีการพัฒนารูปแบบวิธีการลำเลียงอยู่เสมอ การประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีปัญหาอุปสรรค ขาดความร่วมมือจากฝ่ายพม่าในการสกัดกั้นการลำเลียงยาเสพติด

แนวทางแก้ไขปัญหาคือจะต้องจัดมาตรการการสกัดกั้น และปราบปรามอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดระเบียบและเสริมความมั่นคงของชุมชนตามแนวชายแดน การพัฒนาความสัมพันธ์กับพม่า และขอความร่วมมือเพื่อประสานประโยชน์ร่วมกัน

มนตรี โภธิเสน. 2542. การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการทอส่งก๊าซไทย-พม่า. วิทยานิพนธ์

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ผู้วิจัยทำการศึกษาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชนบริเวณชายแดนไทย-พม่า อันเนื่องมาจากการดำเนินการโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ระหว่างประเทศ โดยแบ่งออกเป็นสองฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายที่สนับสนุนและคัดค้าน เนื่องจากในการดำเนินโครงการวางทอก๊าซดังกล่าวนี้ ก่อให้เกิดปัญหาหลายด้านต่อชุมชนชายแดน ที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาด้านสิทธิมนุษยชน ปัญหาสิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศวิทยา ปัญหาสังคมและปัญหาเศรษฐกิจ

มนตรี ชมภูจันทร์. 2545. แรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่ากับความมั่นคงของประเทศไทย. กรุงเทพฯ:

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. เอกสารวิจัยส่วนบุคคลในลักษณะวิชาสังคม

จิตวิทยา. นักศึกษาลัทธิสุตรป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 44 พ.ศ. 2544-2545.

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

งานวิจัยนี้ กล่าวถึงผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยาและความมั่นคงของแรงงานอพยพชาวพม่าที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย ในด้านเศรษฐกิจแรงงานเหล่านี้แย่งอาชีพและงานของคนไทย นำเงินตราออกนอกประเทศ และแย่งใช้บริการภาครัฐในด้านต่างๆ เช่น การรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย ด้านสังคมจิตวิทยา แรงงานอพยพเหล่านี้เป็นสาเหตุให้เกิดแหล่งเสื่อมโทรม ปัญหายาเสพติด เป็นพาหนะการแพร่ระบาดของโรคติดต่อ และจะทำให้สังคมไทยเผชิญปัญหาการเพิ่มจำนวนของเด็กเร่ร่อนขึ้นอย่างสูงมากในอนาคตอันใกล้นี้ เนื่องจากมีอัตราการตั้งครภในหมู่แรงงานต่างด้าวจำนวนมาก และในด้านความมั่นคง แรงงานต่างด้าวทำให้เกิดอาชญากรรมสูงขึ้น

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่าการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวที่ผ่านมา ยังไม่ประสบผลสำเร็จเนื่องด้วยมีอุปสรรคหลายประการ รวมทั้งการพิจารณาผ่อนผันให้ใช้แรงงานต่างด้าวไม่สอดคล้องกับจำนวนความต้องการที่แท้จริง แนวทางแก้ปัญหาที่ผู้วิจัยนำเสนอไว้มีหลายประการ อาทิ จะต้องมีการศึกษาถึงอาชีพที่คนไทยไม่ต้องการทำ และจำเป็นก่อนจึงนำแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานโดย ถูกต้องตามกฎหมาย ต้องมีการเจรจากับรัฐบาลประเทศสหภาพพม่าเรื่องการเดินทางเข้ามาทำงานของแรงงานพม่าในประเทศไทย เรงรัดการจัดตั้งศูนย์เศรษฐกิจตามแนวชายแดนไทย-พม่าขึ้นในพื้นที่ ที่เหมาะสมเพื่อจำกัดให้แรงงานต่างด้าวอยู่บริเวณชายแดน

มินาวัฒน์ ชำกลิน. 2544. แนวพรมแดนระหว่างไทยกับสหภาพพม่า: กรณีศึกษาการดำเนินการของรัฐในการแก้ไขปัญหาเส้นเขตแดนระหว่างประเทศทั้งสอง. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เส้นเขตแดนเป็นเส้นแบ่งเขตการใช้อำนาจอของรัฐ มีความสำคัญต่อความมั่นคง และความเจริญรุ่งเรืองของชาติ ปัญหาเส้นเขตแดนที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งมากที่สุดในไทย คือ เส้นเขตแดนไทย - พม่า จึงคงมีการดำเนินการ ดังนี้ ควรมีการเจรจากับพม่า ทำความตกลงในการกำหนดเขตแดนใหม่ ตามหลักนิยมนทั้งไปของกฎหมายระหว่างประเทศ การกำหนดเขตแดนใหม่ โดยยึดถือสนธิสัญญา และแผนที่แนบท้ายสนธิสัญญาที่จัดทำไว้ในอดีต หากกรณีมีการปักปันเขตแดนร่วมกันโดยมีการอ้างสิทธิ์ที่ทับซ้อนกัน การเจรจากับพม่าเพื่อจัดตั้งเป็นเขตสงวนหาผลประโยชน์ร่วมกันหรือให้มีการแลกเปลี่ยนพื้นที่กัน

ยุทธนา ไทยภักดี. 2540. *แรงงานพม่ากับความมั่นคงของชาติ*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกัน
ราชอาณาจักร.

ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ประกอบกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจของไทยทำให้มีการไหล
ทะลักของแรงงานพม่าเข้ามาสู่ประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา
เพิ่มขึ้น ได้แก่ ปัญหาสาธารณสุข อาชญากรรม แรงงานเด็กและสตรี ค่าประเวณี ผลกระทบที่เกิด
กับแรงงานไทย เรื่องสัญชาติ การศึกษาและวัฒนธรรม ปัญหาการจับกุมและผลักดันกลับสู่
ประเทศเดิม และก่อให้เกิดปัญหาด้านการเมืองระหว่างประเทศอีกด้วย

ผู้ทำการวิจัยมีข้อเสนอแนะว่า สมควรให้แรงงานทั้งหมด เข้ามารายงานตัวเสียก่อน เพื่อให้
ทราบถึงจำนวนและทำให้มีรายละเอียดที่เกี่ยวข้อง เข้าสู่ระบบ เพื่อสะดวกในการควบคุม โดยเพิ่ม
แรงจูงใจให้แรงงานทุกคนเข้ามารายงานตัว ควรมีการกำหนดมาตรการในการตั้งจุดสกัดของ
ทางเข้า-ออกของแรงงาน เพิ่มการสร้างสัมพันธ์ไมตรีระหว่างประเทศไทยและพม่า

ยุทธนา เมืองมั่งคั่ง. 2539. *ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่ากับความมั่นคงแห่งชาติ: ศึกษา
เฉพาะกรณีจังหวัดเชียงใหม่*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

จากการศึกษา พบว่า การที่มีผู้หลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่าเข้ามาในจังหวัดเชียงใหม่
ด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจตกต่ำ การปกครองแบบสังคมนิยมในพม่า รวมทั้งปัญหาชนกลุ่มน้อย
ประกอบกับทางจังหวัดเชียงใหม่ประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงาน และมาตรการของรัฐบาล
ไทยในการควบคุมและสกัดกั้นผู้หลบหนีเข้าเมืองมีความไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งการที่ผู้หลบหนีเข้า
เมืองสัญชาติพม่า เข้ามาทำงานในจังหวัดเชียงใหม่ ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม ปัญหาความ
มั่นคงปลอดภัยของคนไทย ปัญหาเศรษฐกิจ รวมทั้งปัญหาการเมืองการปกครองของจังหวัด
เชียงใหม่ และประเทศไทย

ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางแก้ปัญหา โดยควรกำหนดและมีการปฏิบัติตามมาตรการ
กฎระเบียบ เกี่ยวกับการควบคุม สกัดกั้นผู้หลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่าโดยเคร่งครัด โดยคำนึงถึง
ความเหมาะสมของสภาพการณ์ในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้ แนวทางแก้ปัญหาดังกล่าว มีข้อจำกัดอยู่
ที่ว่า การแก้ปัญหา มักจะเป็นฝ่ายไทยฝ่ายเดียว อีกทั้งปัญหาเศรษฐกิจและการเมืองในพม่า ยังไม่มี
ความมั่นคง ปัญหาการเข้าออกทำได้ง่าย รวมทั้งปัญหาเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องยังคงหา
ผลประโยชน์จากผู้หลบหนีเข้าเมืองเหล่านี้

ฤทธิพงศ์ พวงมณี. 2542. อาเซียนกับปัญหาแรงงานข้ามชาติผิดกฎหมายจากประกาศพม่าในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นภูมิภาคหนึ่งที่มีปัญหาการอพยพแรงงานข้ามชาติ ไม่ว่าจะเป็นการอพยพของแรงงานจากประเทศลาว กัมพูชา พม่าเข้ามาทำงานในประเทศไทย แรงงานไทยที่หลังไหลเข้าทำงานในสิงคโปร์และมาเลเซีย แรงงานฟิลิปปินส์ที่กระจายตัวทำงานอยู่ในทุกประเทศในภูมิภาค ดังปรากฏในผลการสำรวจของศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชีย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ศึกษาประเทศสิงคโปร์ ซึ่งคาดการณ์ว่ามีแรงงานไทยที่ผิดกฎหมายทำงานในสิงคโปร์กว่า 36,000 คน

เมื่ออุปสงค์หรือความต้องการของแรงงานมีลดลง อันเนื่องมาจากการขาดสภาพคล่องทางเศรษฐกิจ ในขณะที่แนวโน้มการอพยพของแรงงานต่างชาตินั้นกลับมีสูงขึ้น แรงงานต่างชาตินี้จึงกลายเป็นส่วนเกินของสังคมที่จำเป็นต้องมีการจัดการอย่างเป็นระบบเพื่อมิให้กลายเป็นปัจจัยที่สร้างปัญหา ทั้งในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม มาตรการที่ชัดเจนประการหนึ่ง คือ การผลักดันแรงงานผิดกฎหมายเหล่านั้นกลับประเทศ ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่ได้รับผลกระทบวิกฤตเศรษฐกิจ อย่างรุนแรง ซึ่งส่งผลกระทบต่อการจ้างงาน ปัญหาแรงงานผิดกฎหมายในประเทศไทยจึงจำเป็นต้องส่งกลับ ประเด็นปัญหาแรงงานต่างชาตินี้เกิดขึ้นในประเทศไทยนั้น บุคคลสัญชาติพม่าจึงเป็นปัญหาสำคัญ เนื่องด้วยประเทศมีแรงงานสัญชาติพม่ามากที่สุด

ปัญหาแรงงานข้ามชาติที่เกิดขึ้นนั้น ไม่ได้เป็นปัญหาเฉพาะประเทศคู่กรณีเท่านั้น หากแต่เป็นปัญหาของภูมิภาคที่ต้องการความร่วมมือในระดับภูมิภาคในการแก้ไข วัตถุประสงค์ของการศึกษานี้คือ

1. ความเป็นไปได้ของการสร้างกลไก วิถีปฏิบัติ กรอบความร่วมมือ (regimes) ขึ้นมาภายในอาเซียน เพื่อสนองตอบต่อประเด็นปัญหาแรงงานข้ามชาติผิดกฎหมาย ศึกษาข้อจำกัด ข้อสนับสนุน ที่เป็นรูปธรรม ซึ่งอาจจะเป็นต้นแบบในการสร้างแนวปฏิบัติร่วมสำหรับ
การจัดการแก้ไขปัญหาข้ามชาติในประเด็นอื่นต่อไป
2. พิจารณาว่า อาเซียนมีศักยภาพที่จะเผชิญกับประเด็นปัญหาใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในบรรดาประเทศสมาชิกได้เพียงใด ด้วยกลไกที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยพิจารณาจากประสบการณ์การแก้ไขปัญหาที่ผ่านมา
3. แนวทางที่ประเทศไทยจะสามารถใช้การดำเนินการผ่านอาเซียนในการแก้ปัญหา
ดังกล่าวได้อย่างเหมาะสม